

ВІСНИК

Міжнародної асоціації випускників
Ужгородського національного університету

УжНУ – 75!

2020'3

ЗМІСТ

4 Вступне слово президента Асоціації Володимира Смоланки

6 З ювілеєм УжНУ вітають

6 Михайло Рівіс

7 НАПН України

8 Віктор Балога

9 Валерій Пацкан

10 Василь Лемак

11 З історії Alma Mater

11 Становлення вищої освіти на Закарпатті

13 Яким був УжНУ у свій 20-й день народження

17 Олександр Сливка: «Асоціація започаткувала важливий етап у розвитку університету»

26 Неординарні особистості

26 Володимир Смоланка: «УжНУ має імідж модерного вишу»

33 Сергій Устич: «Світ творять небайдужі»

39 З ювілеєм, Alma Mater

39 Привітання випускників УжНУ – дипломатів

40 Юлій Єлінек (США)

41 Надія і Віктор Голдовські (Ізраїль)

42 Олександр Кокенеші (Угорщина)

43 УжНУ як старт
успішного життя

43 **Юлій Єлінек:**
*«Фундаментальні знання,
які здобув в Ужгородському
університеті, допомогли
науковій діяльності
в Ізраїлі і США»*

52 Творці історії УжНУ.
Комітет старійшин

54 Факультети у долях
своїх випускників

54 *Іван Чендей та Петро
Скунць*

65 *Ігор Студеняк*

66 *Володимир Лазур*

68 *Павло Ганинець*

71 *Василь Нетяженко*

72 *Михайло Завадяк*

73 *Олександр Гарагонич*

74 *Світлана Мітряєва*

76 **Іван Артёмов:**
*«Забезпечення
діяльності Асоціації:
пріоритети і
перспективи»*

80 З ювілеєм, Alma Mater

87 Наші спонсори.
ТОВ «Сузір'я» –
фаворит успіху

Вступне слово президента Асоціації

Президент Асоціації,
ректор ДВНЗ «УжНУ»
доктор медичних наук, професор
ВОЛОДИМИР СМОЛАНКА

ШАНОВНІ ДРУЗИ!

У жовтні виповнюється 75 років, як Ужгородський університет виконує свою найважливішу місію – формування освіченої національної еліти, яка творить сучасність і визначає перспективи розвитку. 75 років університет є науково-освітнім центром області, регіональним інтегратором знань, науки, інновацій.

...Пригадується, на одному із засідань Ради і Правління нашої Асоціації член її комітету старійшин, доктор історичних наук Іван Мешко, очевидець становлення вищої освіти в краї і фундатор економічного факультету, сказав сповнені, як на мене, глибокого сенсу слова. На думку Івана Михайловича, у ХХ столітті в історії Закарпаття не було більш важливої історичної події, як відкриття університету в Ужгороді. Ця подія стає поряд із проголошенням Карпатської України й Актом возз'єднання Закарпаття з Україною. Жодна інша подія і в майбутньому не затмарить факту створення університету... До цих слів одного з творців історії УжНУ, якому, до речі, восени виповнюється 95 років, важко щось додати...

Повернімося на мить у далекий 1951 рік. У лютому того року Ужгородський державний університет закінчили пер-

ші 64 випускники тодішніх історичного, біологічного, філологічного факультетів. Натомість нині в УжНУ навчаються більше 14 тисяч студентів, з-поміж них півтори тисячі – це студенти-іноземці з 52 країн світу.

Сучасний УжНУ має найвищий рівень акредитації, надає освіту за кількома десятками спеціальностей. У складі вишу функціонують 20 факультетів, 2 навчально-наукові інститути, 113 кафедр, природничо-гуманітарний коледж.

Динамічний розвиток університету підтверджують його високі позиції в міжнародних і вітчизняних рейтингах. Своєрідним «рекордом» стала 11-та сходинка в академічному рейтингу закладів вищої освіти «ТОП-200 Україна 2020». Це свідчить про те, що ми впритул наблизились до першої десятки найкращих вітчизняних університетів. Університет на 12-му місці серед українських закладів вищої освіти у світовому рейтингу Multiranks.

Упродовж своєї 75-річної історії університет, безумовно, неодноразово змінювався, оновлювався. Однак незмінним залишається відчуття гордості в тих, чиє студентське життя пов'язане з нашим університетом – найкращим, де-

мократичним, європейським за духом і національним за ментальністю, класичним і водночас модерним. За тисячі кілометрів від нього сотні випускників, які керують науковими центрами в Україні, США та Ізраїлі, Сінгапурі і Німеччині, Угорщині і Польщі, з щемом згадують роки навчання в УжНУ, радо долучаються до роботи в нашій Асоціації. Бо університет – це історія кількох поколінь. Це велика родина, від якої я себе не відокремлюю, – в УжНУ навчався і майже все життя тут працюю.

Ми зберігаємо традиції, але водночас є одним із найбільш динамічних університетів України. Вирізняємося демократичністю, маємо потужну наукову складову, ведемо активну міжнародну діяльність, орієнтовану на розвиток. Долаємо стереотипне сприйняття УжНУ як провінційного вишу, у чому нам допомагають осередки Асоціації за кордоном.

Тож ювілейний рік має об'єднати зусилля багатотисячної родини науково-педагогічних працівників і студентів університету, випускників усіх поколінь задля збереження і примноження його традицій, стати стартом до нових звершень.

З ювілеєм, університетська родино!

З ювілеєм УжНУ вітають

МИХАЙЛО РІВІС,
голова Закарпатської обласної ради

Ужгородський національний університет сьогодні – не просто найпотужніший вищий навчальний заклад Закарпатської області, він є регіональним інтегратором знань та інновацій України на кордонах з Європейським Союзом.

В університеті навчається близько 15 тисяч студентів, 2 тисячі з яких – представники іноземних держав. 1500 викла-

дачів, науково-педагогічних працівників, з яких більше 150 – доктори наук, професори, більше 700 – кандидати наук, доценти. Серед них є члени-кореспонденти НАН України, академіки державних галузевих академій наук України, близько 20 заслужених діячів науки і техніки.

Приємно відзначити, що в 2019 році ДВНЗ «УжНУ» вперше включено до Європейського регіонального рейтингу поряд з іншими двадцятьма університетами України, серед яких ВНЗ знаходиться на 11 місці. Серед ТОП-200 України УжНУ стрімко піднявся також на 11 місце, що є надзвичайно показово в контексті оцінки ефективності роботи ректорату, факультетів та кафедр. Новинкою в громадському житті університету стала діяльність Міжнародної асоціації випускників, яка за три роки існування утворила осередки в США, Ізраїлі, Австрії, Японії, Угорщині, Чеській Республіці, Польщі, Румунії, що свідчить про потужний потенціал громадської організації зі встановлення зв'язків УжНУ з випускниками різних поколінь, що, безумовно, сприяє підвищенню міжнародного іміджу університету.

Як випускник юридичного факультету Ужгородського національного університету 2004 року від себе особисто, а також від імені Закарпатської обласної ради, її депутатського корпусу, серед членів якого значна частина випускників УжНУ, щиро вітаю університет і зичу нових успіхів у підготовці кадрів, які будуть здатні застосовувати отримані знання для забезпечення стратегічних інтересів України в умовах глобальної конкуренції сучасності.

Із 75-річним ювілеєм, шановна **Alma Mater!**

Привітання НАПН України

ВАСИЛЬ КРЕМЕНЬ,

доктор філософських наук, професор,
президент Національної академії
педагогічних наук України

ВОЛОДИМИР ЛУГОВИЙ,

доктор педагогічних наук, професор,
перший віцепрезидент,
в.о. головного вченого секретаря НАПН України

ШАНОВНІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ, ЗДОБУВАЧІ, ВИПУСКНИКИ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ! ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Національна академія педагогічних наук України щиро вітає багатотисячний університетський колектив та його випускників з нагоди 75-річного ювілею ДВНЗ «Ужгородський національний університет» і зичить нових успіхів у підготовці інноваційних, конкурентоспроможних фахівців на благо суверенної України.

Незважаючи на порівняно молодий вік, Ужгородський національний університет став потужним центром регіонального зростання, інтеграції освітньо-науково-культурного середовища Закарпаття. Особливість території області, її географічне положення та близь-

кість кордонів з ЄС успішно використовуються для інноваційного розвитку і активного входження в європейський освітній та дослідницький простори.

З приємністю відзначаємо, що УжНУ активно співпрацює з НАПН України, її науковими установами. Спільна робота взаємно збагачує університет і академію.

Останні 5 років УжНУ послідовно зміцнює свої позиції як один з ефективних і прогресуючих закладів вищої освіти. Зокрема, у ювілейному 2020 р. університет за рейтингом Top-200 Україна піднявся на 11 місце, а в європейському рейтингу U-Multirank на 12-й позиції серед українських закладів.

Упевнені, що 75-річний колективний досвід вчених, викладачів, студентів і випускників закладу стане основою подальшого поступу знаного і визнаного в Україні, Європі і Світі Ужгородського національного університету.

З ювілеєм УжНУ вітають

НАЙЩИРІШІ ВІТАННЯ І НАЙКРАЦІ ПОБАЖАННЯ НАУКОВЦЯМ, ВИКЛАДАЧАМ, СТУДЕНТАМ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ З НАГОДИ 75-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ!

Значення університету для жителів нашого краю і України у цілому неможливо переоцінити, адже він є потужним інтегратором освітньо-наукового та культурного середовища.

Просвітництво та отримання вищої освіти, створення власного вищого навчального закладу в усі часи було нагальною потребою для людей нашого краю. І університет успішно справляється з цим викликом. Адже за роки його функціонування підготовлено тисячі професіональних фахівців, патріотів України, які з честю підтверджують статус випускника УжНУ. Приємно відзначити вагомі успіхи університету як серед українських, так і зарубіжних ВНЗ. Саме ювілейного року УжНУ став 11-м університетом в академічному рейтингу закладів вищої освіти «Топ-200 Україна». У цьому, безперечно, заслуга всієї багатотисячної університетської родини. Висока компетентність науково-педагогічних працівників вишу, висока мобільність молоді, плідні зв'язки із провідними українськими та закордонними закладами вищої освіти дозволяють успішно втілювати нові ідеї, впроваджувати прогресивні навчальні програми та наукові розробки.

Свідченням єднання минулого і сучасного університету є Міжнародна асоціація випускників УжНУ, осередки якої об'єднують випускників різних по-

ВІКТОР БАЛОГА,
народний депутат України,
голова Наглядової ради УжНУ

колій в Ізраїлі, США, Японії, Німеччині, Австрії, Чехії, Польщі, Угорщині, Румунії та інших країн світу.

Вітаючи з ювілеєм Ужгородський національний університет, бажаю подальших успіхів у підготовці кваліфікованих кадрів, здатних успішно вирішувати проблеми, достойно представляти УжНУ як в Україні, так і за її межами.

Впевнений, що наші спільні зусилля послужать зміцненню і подальшому підвищенню ролі УжНУ у суспільному житті. Бажаю університету, його науково-педагогічним працівникам примножувати славні традиції своїх попередників.

**ШАНОВНИЙ ВОЛОДИМИРЕ
ІВАНОВИЧУ!
ШАНОВНІ ВИКЛАДАЧІ, СТУДЕНТИ,
ВИПУСКНИКИ УЖНУ РІЗНИХ
ПОКОЛІНЬ!**

Цьогорічний ювілей – приємна нагода відзначити високий професіоналізм, інноваційні підходи та самовіддану працю багатотисячного колективу УжНУ.

За час свого існування університет підготував понад 70 тисяч фахівців, які працюють в різних куточках України та світу, виховав не одне покоління професіоналів, які зробили гідний внесок у розвиток української економіки, науки, культури.

Я навчався на юридичному факультеті УжНУ у період його становлення. Тоді не було відповідної літератури, інтернету, всі теми конспектувалися.

Уже на 2-3 курсі нас запрошували на практику у правоохоронні структури – тоді відчувався брак юристів. Багато одногрупників вже з 5 курсу працювали за фахом.

Завжди з гордістю наголошую, що навчався в Ужгородському національному університеті. Роки навчання стали для мене стартом успішного життя. Знаючись на правовій документації, мені було легше ухвалювати правильні рішення, працюючи в різних приватних і державних структурах, будучи народним депутатом України двох скликань і перебуваючи нині на посаді голови Рахункової палати.

Юридичний факультет дав мені необхідний базис знань, але найголовніше – розуміння того, що комунікація і мова компромісів завжди ведуть до перемоги.

ВАЛЕРІЙ ПАЦКАН,
народний депутат України VII і VIII скликань,
голова Рахункової палати України

Перекоаний, що випускники УжНУ і надалі зберігатимуть та примножуватимуть традиції своєї Альма матер – флагмана вищої освіти не тільки Закарпаття, а й усієї країни. З ювілеєм, рідний університет!

ВАСИЛЬ ЛЕМАК,

доктор юридичних наук, професор,
суддя Конституційного Суду України,
член-кореспондент НАПрН України

**ШАНОВНИЙ ВОЛОДИМИРЕ
ІВАНОВИЧУ!
ШАНОВНІ ВИКЛАДАЧІ І СТУДЕНТИ!
ШАНОВНІ ВИПУСКНИКИ АЛМА
МАТЕР!**

У жовтні ц. р. моєму університету виповнюється 75 років, що свідчить про його молодість, наповнену потужним зростанням, самоствердженням та реалізацією потенціалу в процесі підготовки національних кадрів.

Пишаюсь тим, що я серед учасників становлення потужного підрозділу УжНУ – юридичного факультету, випускником якого маю честь бути.

З приємністю відзначаю значні успіхи рідного університету серед українських та європейських вишів. Впевнений у тому, що потужний науково-педагогічний колектив Ужгородського національного університету успішно пройде і подолає як об'єктивні, так і суб'єктивні виклики часу та примножить здобутки у справі підготовки фахівців, здатних ефективно вирішувати існуючі проблеми, відстоювати інтереси України, бути відданими патріотами своєї справи і нашої держави.

Вітаючи рідний університет з ювілеєм, зичу його керівництву, всій університетській спільноті нових творчих злетів та успіхів на шляху реалізації стратегії розвитку в контексті вимог Європейського простору вищої освіти.

СТАНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ

Далекого 1945 року Ужгородський національний університет став першим вищим навчальним закладом світського типу на Закарпатті, із можливістю здобуття різних професій. Утім, традиції вищої освіти у нашому краї значно давніші, сягають щонайменше XVIII ст. – періоду заснування богословської семінарії в Мукачеві та Ужгороді. А культурні й освітні передумови для університету склалися у XIV–XVII ст., коли на Закарпатті з'явилися перші школи і середні навчальні заклади.

Ретроспективний огляд подій, що мали вплив на становлення вищої освіти, допоміг здійснити історик, археолог і краєзнавець **Йосип Кобаль**.

Перший вищий навчальний заклад на Закарпатті – богословська семінарія – з'явився ще в першій половині XVIII ст. У 1747 році біля монастирської церкви греко-католицького монастиря ордену василіян у Мукачеві відкрилася богословська семінарія (заснована ще в 1744 р.). До її заснування доклався єпископ Михайло Ольшавський. Першим викладачем семінарії став Юрій Черський. До 1778 року семінарія успішно діяла у Мукачевському василіянському монастирі.

Організація і створення умов для діяльності богословської семінарії в Ужгороді пов'язані вже з іменем єпископа Андрія Бачинського та австрійської імператриці Марії Терезії. У 1775 році Марія Терезія передала Мукачевській греко-католицькій єпархії під резиденцію колишню єзуїтську колегію, а для богословської семінарії в 1776 році – Ужгородський середньовічний замок. Підготовчі роботи для переведення семінарії з Мукачева в Ужгород затяглися на три роки. За цей час у замку провели значні перебудови, щоб пристосувати його до проживання семінаристів, викладачів та освітнього процесу. Тому семінарія офіційно відкрилася 3 грудня 1778 року. Марія Терезія подбала і про фінансове забезпечення семінарії: це стипендії для 60 студентів, зарплата для 5 професорів. У цій семінарії навчалися такі відомі особистості, як Василь Довгович, Олександр Духнович, Августин Волошин та інші.

Отже, якщо говорити про започаткування вищої освіти на території сучасного Закарпаття, то відправною точкою можемо взяти або 1747 рік, або 3 грудня 1778 року. Варто зауважити, що в системі освіти Австрійської імперії того часу подібні богословські семінарії належали до закладів вищої освіти.

Спроби заснування університету в середині XIX – перших десятиліттях XX ст. були у часи буржуазної революції в Угорщині (1848–1849 рр.). У громадських і політичних діячів з'явилися ідеї створення в нашому краї вищого навчального закладу світського характеру. Один із них – Адольф Добрянський і пов'язані з ним люди – наприкінці 1849 року добилися створення окремого національного округу, до якого входили території Ужанського, Березького, Уточанського і Марамороського комітатів, у яких

більшість населення становили українці. Але такий округ проіснував всього близько 5 місяців, до березня 1850 року, і реалізувати ідею створення окремого університету, звичайно, не вдалося. Зате вихідці із Закарпаття дістали можливість вступати до Львівського університету у Галичині, яка також була частиною Австрійської імперії.

Коли територія сучасного Закарпаття була включена до складу Чехословацької республіки під назвою Підкарпатська Русь, у питаннях культури, освіти автономне утворення здобуло широкі повноваження. Виношувалися ідеї створення в Ужгороді окремого університету, але чехословацька влада вважала, що необхідних умов для цього в Ужгороді немає. Очевидно, враховували політичний підтекст цієї справи. Тож єдиним вищим навчальним закладом залишалася Ужгородська богословська семінарія. А тогочасна молодь дістала можливість навчатися у світських вишах Чехословаччини (Праги, Братислави, Брно) та інших країн Європи.

У роки Другої світової війни організація університету на території сучасного Закарпаття не передбачалася. Жителі краю здобували освіту переважно у вишах Угорщини.

Новий етап розвитку вищої освіти Закарпаття настав після Другої світової війни. Наприкінці жовтня 1944 року радянські війська зайняли територію сучасного Закарпаття. Швидкими темпами почали створюватися місцеві органи влади, народні комітети. І вже 19 листопада 1944 року на першій конференції комуністів краю було висловлено побажання створити в Ужгороді університет, щоб виховувати народну інтелігенцію. Як казав пізніше перший секретар комуністичної партії Закарпатської України Іван Туряниця, «щоб більше ніколи нашому народові не потрібно було йти вчитися до Будапешта чи Праги».

26 листопада 1944 року відбувся з'їзд народних комітетів, на якому прийняли рішення приєднати Закарпатську Україну до Радянської України. Однак тут виникає певна юридична проблема. Річ у тім, що, згідно з домовленостями союзних держав, які воювали проти гітлерівської коаліції, після закінчення війни мирне врегулювання передбачало повернення всіх кордонів у Європі до часу 1938 року. А на 1938 рік сучасна територія Закарпаття входила до складу Чехословацької держави як Підкарпатська Русь. Тож, коли приймалися перші рішення про створення університету, наш край де-юре належав Чехословацькій державі, а де-факто – входив у зону, яку зайняли радянські війська.

29 червня 1945 року СРСР і Чехословацька Республіка уклали договір, за яким колишня територія Підкарпатської Русі виходила зі складу Чехословаччини і входила до складу СРСР. Утім, ратифікація цього договору парламентами двох країн відбулася 22 листопада 1945 року (Чехословаччина) і 27 листопада 1945 року (СРСР). Після цього настали і юридичні умови.

Тим часом підготовка до відкриття УЖДУ тривала. Були прийняті відповідні постанови місцевих органів влади. Спочатку університет повинен був називатися Університетом Закарпатської України, але зрештою зупинилися на назві «Ужгородський державний університет». Хоч в архівних документах початку 1946 року фігурують і назви Закарпатський державний університет, Закарпатський університет. Уже 20 липня 1945 року було прийнято спільне рішення Народної ради Закарпатської України та ЦК комуністичної партії Закарпатської України про створення в Ужгороді державного університету. У першому пункті цього документа зазначалося: створити в Ужгороді Закарпатоукраїнський університет. А навчання розпочати 1 жовтня 1945 р. Утім, датою заснуван-

ня вважається 18 жовтня 1945 року. У цей день уряд УРСР та Центральний комітет компартії України (б) прийняли спільну постанову «Про відкриття державного університету в м. Ужгороді». Тобто заснування УжДУ відбулося в час, коли територія нинішнього Закарпаття називалася Закарпатська Україна, а її юридичний статус остаточно не був вирішений, адже ратифікація радянсько-чехословацького договору обома сторонами відбулася тільки наприкінці листопада 1945 року.

Варто додати, що до 1947 року в Ужгороді продовжувала діяти й Ужгородська богословська семінарія. Хоч у 1944 році семінаристів витіснили із замку військові, однак навесні 1945 року єпископу Ромжі вдалося добитися виділення для семінаристів одного крила замку і там продовжити роботу закладу. Невдовзі військові зайняли весь замок, і семінаристів перевели в гуртожиток на Капітульній. Утім, і звідти семінарія була змушена переїхати. В останні дні існування закладу

навчання тривало в єпископській резиденції. В лютому 1947 року семінарія перестала існувати. А в 1949 році греко-католицьку церкву на Закарпатті заборонили повністю.

Таким чином, протягом 1945–1947 рр. в Ужгороді діяли два виші. Один старий, духовний, – богословська семінарія, а інший світський, радянського типу, – УжДУ. У боротьбі старого з новим перемогу здобув новий, заснований на абсолютно інших духовних та ідеологічних засадах. Проте значну частину матеріальної бази колишньої Мукачівської греко-католицької єпархії університет перебрав. І це стосувалося не тільки численних будівель, а й духовної спадщини – як-от бібліотеки єзуїтів, книгозбірні Бачинського, які на цей час вже нараховували понад 20 тисяч томів дуже цінних книг.

Щодо перших років існування УжДУ, відомо, що в 1945 році його відкрили з чотирма факультетами: історичним, філологічним, біологічним і медичним. На III квартал 1945 року для організації на-

вчального процесу було виділено з місцевого бюджету 5 мільйонів пенге (у цей час на Закарпатті були в обігу три різні валюти: угорські пенге, чехословацька крона і радянські рублі). Для забезпечення освітнього процесу потрібні були відповідні фахівці, приміщення, тобто повноцінне матеріально-технічне і кадрове забезпечення. У рік заснування вишу всього було недостатньо, тому слухачі підготовчих курсів розпочинали навчання у приміщенні гімназії Другетів. Терміни відкриття навчального корпусу, студентського гуртожитка кілька разів переносили. В архівних документах причинами цього називали невиконання зобов'язань перед університетом як республіканськими, як і місцевими організаціями. Ішлося про недостатнє забезпечення книгами,

технікою, приміщенням, меблями, дривами, автотранспортом, а також квартирами для приїжджих викладачів і навіть взуттям та одягом для професорсько-викладацького складу та студентів.

Незважаючи на суттєві труднощі перших років організації навчального процесу, університет доволі стрімко розвивався, мав хорошу підтримку влади, оскільки був кузницею кадрів для багатьох державних структур. Упродовж багатьох років університет був єдиним вищим крайньої західної області України. Утім, не варто забувати, що передували йому не менш значущі навчальні заклади, які також відіграли важливу роль у становленні вищої освіти на Закарпатті.

Підготувала Наталія Толочко

У жовтні 1965 року тоді ще юний Ужгородський державний університет відзначав 20-річний ювілей. Таку подію, безумовно, не минули увагою тогочасні медіа. Одна з урочистих програм вийшла 17 жовтня з 8.30 до 8.58 на обласному радіо. Її сценарій зберігся в Державному архіві Закарпатської області. Підготували випуск працівники редакції громадсько-політичних передач. Попри те, що на рівні тексту відчувається піднесення, притаманне радянській добі, для сучасників сценарій цікавий тим, що докладно розповідає про успіхи вишу упродовж перших двох десятиліть.

Як і на сценаріях усіх програм, допущених до прямого ефіру, на титульній сторінці документа збереглася відповідна печатка Головліту, що свідчить про цензурування. Чимало тексту зі сценарію вилучили, утім, як можна побачити на сторінках справи, така інформація була вузькогалузевою, не стосувалася теми, і програма від цього не втратила. Власне, перша частина програми за жанром є радіоінтерв'ю з тодішнім ректором Дмитром Чепуром. Опісля тривали включення з п'яти підрозділів УЖДУ. Ці фрагменти мають ознаки радіоREPORTAЖУ.

На початку передачі диктор на прізвище Якимчук нагадав слухачам про дату відкриття вишу – 18 жовтня 1945 р., порівняв матеріально-технічну базу на час заснування і через 20 років. Прогрес, безумовно, відчувався, що вигідно підкреслювало й успіхи радянської влади.

Так, університет розпочинав роботу в приміщеннях колишньої гімназії в Ужгороді. На той час в УЖДУ було 168 студентів, 14 кафедр, на яких працювало 39 викладачів, і серед них тільки 20 доцентів і кандидатів наук. Диктор зауважував, що про лабораторії, наукове обладнання й устаткування, бібліотеку, музеї тоді лише мріяли. Натомість через 20 років в університеті навчалися вже 8

ЯКИМ БУВ УЖНУ У СВІЙ 20-Й ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

**8 тисяч студентів,
400 викладачів і майже
6,5 тисячі випускників
мав університет через два
десятиліття після відкриття.**

тисяч студентів, працювали понад 400 викладачів, з-поміж яких було 15 професорів і докторів наук, 130 доцентів і кандидатів наук. Вищу освіту в ньому здобули 6421 випускник, половина з яких навчалися заочно. У радіопрограмі лунали прогнози, що в найближчі 2-3 роки кількість студентів зросте до 10 тисяч, а викладачів – до 500. Безумовно, перспективи були пов'язані з наступною п'ятирічкою, під час якої передбачалося будівництво навчальних корпусів і лабораторій, допоміжних установ тощо.

Тодішній ректор УЖДУ Дмитро Чепур у розмові з диктором зазначив, що на 20-му році існування в університеті було 9 факультетів, 51 кафедра, 10 науково-дослідних лабораторій, близько 100 добре обладнаних навчальних лабораторій і кабінетів та стільки ж аудиторій, розміщених у 12 навчальних корпусах. Бібліотека налічувала 600 тис. томів. Працювали навчально-експериментальні майстерні, ботанічний сад, високогірна біологічна база, зоологічний музей, станція спостережень за штучними супутниками Землі, обчислювальний центр, кріогенна лабораторія, бетатрон,

мікродрон, лабораторії електронної мікроскопії, фізики електронних і атомних зіткнень, біохімії, біофізики, каталізу, фізики і хімії напівпровідників та багато інших. Перші договори про співробітництво університет мав із Сегедським педагогічним інститутом Угорської Народної Республіки і Кошицьким університетом імені Шафарика Чехословацької Соціалістичної Республіки. За 20 років в УжДУ відбулося понад 20 всесоюзних і республіканських конференцій. Науковці представили більш ніж тисячу доповідей на різних конференціях і з'їздах.

Щоб підготувати другу частину передачі, кореспонденти обласного радіо побували у п'яти підрозділах вишу, де поспілкувалися з працівниками. У сценарії позначено шуми, музичні вставки, що вказує на жанр радіорепортажу (присутність на місці події, прагнення передати враження, динамічність тощо). На кафедрі мікробіології біологічного факультету екскурсію провів В. Петрус, який докладно розповів про актуальність спеціалізації, яку здобували тут студенти. В розрахунковій станції завідувач Р. Любченко демонстрував електронну розрахункову машину і пояснював особливості роботи. На кафедрі нормальної фізіології і біохімії медичного факультету завідувач О. Пащенко інформував про нещодавню конференцію патофізіологів і представлену на ній доповідь про біохімічний синдром атеросклерозу. Затим у радіопередачі йшлося про кафедру хімії напівпровідників хімічного факультету, що була наймолодшою в університеті та однією з таких у країні, а працювали на ній молоді спеціалісти, які щойно завершили університет. Про роботу цієї кафедри звітував її завідувач, випускник УжДУ М. Головей. Ще одну частину радіорепортажу підготу-

вали на факультеті іноземної мови, на кафедрі англійської філології. Запис відбувався в кабінеті аудіовізуального навчання. Лаборант В. Фролов пояснив кореспонденту ефективність прослуховування записів Лондонського лінгфонного курсу, записів п'єс англійською мовою, перегляду фільмів для навчання майбутніх філологів. Під час програми диктор наголосив, що ужгородські філологи почали одними з перших у країні широко застосовувати технічні засоби у навчальному процесі. Ентузіастом цієї справи був декан факультету О. Рот. Такий інноваційний досвід на той час вивчали навіть закордонні фахівці. Так, під час запису цього фрагменту радіопередачі на факультеті перебували болгарські науковці.

20-річний УжДУ називали справжнім центром творчої наукової думки. Імовірно, в університеті вистачало і проблем, якщо не матеріально-технічних, то свободи самовираження, якої апriorі не могло бути в тоталітарній державі. Мету діяльності вишу в політичному контексті підкреслено в останньому реченні радіопередачі: «...колектив університету всіма помислами, всіма своїми практичними ділами іде в ногу з часом, перетворюючи в життя накреслення програми комуністичного будівництва».

Незважаючи на патетичний тон програми, ідеологічне забарвлення, вона свідчить про достойне минуле цього річного ювіляра – Ужгородського національного університету. Його внесок у розвиток Закарпаття важко переоцінити, бо саме тут здобули вищу освіту десятки тисяч випускників, життя яких назавжди змінила Альма-матер чи, як мінімум, залишила яскраві спогади про студентство – один із кращих періодів людського життя.

Наталія Толочко

Міжнародна асоціація випускників Ужгородського національного університету заснована в березні 2017 року. Серед основних завдань громадської організації, зафіксованих у її Статуті, є:

- підвищення престижу університету як провідного навчального закладу світового рівня;
- встановлення постійного дієвого зв'язку з випускниками університету, в тому числі з тими, що живуть і працюють за кордоном;
- проведення постійного моніторингу можливостей залучення талановитої молоді з числа випускників шкіл для навчання в університеті, а також їх працевлаштування після отримання вищої освіти.

На четвертому році свого існування Асоціація зайняла гідне місце серед інших громадських організацій УжНУ. Вона відіграє важливу роль у громадському житті не лише випускників, а і всієї наукової, викладацької, студентської спільноти.

Забезпечується чітка, планова робота ГО, яка координується Радою, її очолює ректор університету В. І. Смоланка. Організовується і здійснюється поточна робота Правління. До нього входять авторитетні випускники УжНУ, які очолюють важливі ділянки роботи в м. Ужгороді та за його межами і користуються заслуженим авторитетом і повагою закарпатців. Серед них: **П. П. Ганинець** – генеральний директор ТОВ «Сузір'я» (санаторій «Квітка полонини»), заслужений лікар України, почесний доктор з екології, член-кореспондент Міжнародної академії освіти і науки; **М. П. Бадидя** – кандидат економічних наук, доцент, начальник Державної податкової

Голова Правління
Міжнародної асоціації випускників УжНУ
ОЛЕКСАНДР СЛИВКА:

**АСОЦІАЦІЯ
ЗАПОЧАТКУВАЛА
ВАЖЛИВИЙ ЕТАП
У РОЗВИТКУ
УНІВЕРСИТЕТУ**

інспекції у м. Ужгород; **І. М. Чаварга** – кандидат історичних наук, доцент, про-ректор з наукової роботи (1965-1981рр.); **О. П. Білак** – радник голови Закарпатської обласної ради; **О. І. Адамчук** – Почесний консул України в Словацькій Республіці, директор ТОВ «Інтерфіл»; **М. М. Бережанський** – заступник голови громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації та інші.

Як голова Правління Асоціації можу стверджувати, що члени правління – це команда активних, високопрофесійних, авторитетних і ділових людей, які віддано і відповідально ставляться до виконання своїх обов'язків, працюючи на громадських засадах. Відзначу, що життєве кредо людей, яких об'єднує Асоціація, зафіксовано на її логотипі – «Cum alma matre aeternum», що означає «з альма матер назавжди».

Наша організація прагне об'єднати випускників різних поколінь, небайдужих до рідного університету, які пишаються ним і щиро прагнуть йому допомогти. Адже вона створена для збереження і примноження традицій і духовних цінностей вишу, підвищення його престижу як навчального закладу європейського і світового рівня.

Міжнародна асоціація випускників УжНУ – перша організація такого типу, яка є осередком інформаційного обміну між випускниками, студентами, викладачами. Засновано благодійний фонд, через який всі охочі можуть долучитися до фінансування освітніх, наукових, технологічних та культурних проєктів УжНУ. **Вчена рада вишу підтримала пропозицію Асоціації щодо відзначення річниць університету, які будуть проходити у форматі Днів УжНУ 18-20 жовтня щорічно.**

Зазначу, що громадською організацією започатковано системний підхід

до реалізації багатьох складових робіт. Для втілення розробленої концепції розвитку Асоціації, визначення головних напрямів діяльності правління збирається кожного кварталу.

Серед головних завдань, які вирішимо, зокрема такі:

- розбудова громадської організації, передусім відокремлених підрозділів;
- соціальні проєкти (відродження університетських баз відпочинку, заснування благодійницького фонду, допомога студентам у працевлаштуванні тощо);
- інформаційна і видавнича діяльність (заснування і ведення сайту, випуск щорічного «Вісника Асоціації»);
- створення первинних осередків Асоціації – її відокремлених підрозділів на факультетах, у районах і за межами області, у Києві, за кордоном.

Активно долучилися до цього члени Правління Володимир Лазур та Йосип Головач. Сьогодні відокремлені підрозділи громадської організації функціонують у США, Німеччині, Ізраїлі, Угорщині, Чехії, Польщі, Румунії. На пропозицію співпраці активно відгукнулися наші випускники – визначні науковці Ігор Айзенберг, Юлій Єлінек і Тарас Олексик (США), Надія і Віктор Голдовські (Ізраїль), Костянтин Рушанський і Дмитро Симочко (Німеччина), Євген Шерегій (Польща), Тарас Чутора (Чехія), Олександр Кокенеші (Угорщина) та інші.

Розпочато системну роботу зі створення електронного реєстру випускників. Започаткували її на фізичному факультеті з ініціативи декана Володимира Лазура. На сьогодні інформацію

про своїх випускників – відомих вчених, членів-кореспондентів НАНУ, лауреатів Державної премії, тих, хто зробив міжнародну кар'єру тощо, підготували, крім фізиків, члени Асоціації з математичного, філологічного, хімічного факультетів, факультету іноземної філології, окремих кафедр медичного факультету. Цю роботу, безперечно, треба прискорити, адже створення бази даних, її узагальнення і моніторинг дасть Правлінню можливість більш предметно працювати з випускниками, допоможе в профорієнтаційній діяльності вишу.

Ведучи мову про організаційну роботу з розбудови Асоціації, окремо відзначу плідну діяльність комітету старійшин, який очолює **Іван Михайлович Чаварга**. Засідання Правління відбуваються спільно з ветеранами УжНУ, які є нашою гордістю, творцями історії вишу. Неоціненними для нас є їхні ідеї щодо розвитку різних структурних підрозділів університету, якими щедро діляться знакові постаті нашої науки – Василь Маринець, Людвик Шимон, Михайло Фатула, Іван Мешко та інші.

Важливе місце в роботі Асоціації відведено соціальним проектам.

По-перше, працевлаштування випускників, контакти з роботодавцями – важлива сфера діяльності правління. Нам вдалося вирішити конкретну проблему поєднання роботи студентів у ТОВ «Інтерфіл», яке очолює член Правління **Олег Адамчук**, з навчальним процесом, щоб не зашкодити останньому. Нині на підприємстві працюють у вільний від лекцій час десятки студентів різних факультетів. А передували цьому виїзне засідання Правління спільно з деканами на підприємстві, де провели зустріч з його менеджментом, серія зустрічей зі студентами. Нам вдалося виробити чіт-

кий механізм співпраці університету з підприємством, факультетами, а також відділом, що займається цими проблемами.

По-друге, розпочато роботу над реалізацією амбітного проекту з відродження бази відпочинку «Скалка», яка була улюбленим місцем відпочинку багатьох випускників УжНУ 80-90 років.

По-третє, маємо за мету об'єднати усі бази відпочинку, які сьогодні занедбані. Це, поряд із «Скалкою», гірськолижна база «Плішка» та «Колочава» на Перечинщині та Міжгірщині.

По-четверте, стратегічна мета – створити на основі об'єднання баз відпочинку Науково-інформаційний і рекреаційно-культурний центр УжНУ шляхом реорганізації структур та координації їх діяльності.

Зрозуміло, що це затратні речі, на реалізацію яких коштів університет не має, але є надія, що після організаційної розбудови Асоціації ми почнемо інформаційну кампанію серед наших випускників з метою пошуку спонсорів з числа небайдужих, які допоможуть профінансувати певні роботи загального значення. Підключитись до цього пообіцяли також наші керівники закордонних осередків Асоціації в США, Ізраїлі, Польщі та Угорщині.

По-п'яте, важливим інформаційним осередком, через який здійснюється комунікація між членами Асоціації, є її сайт (https://www.uzhnu.edu.ua/uk/alumni_association/index.html). Завдяки зусиллям виконавчого апарату Правління та відчутній спонсорській підтримці **Павла Ганинця – генерального директора ТОВ «Сузір'я»** – нам вдалося щорічно випускати «Вісник Асоціації» та виготовити іменні значки УжНУ. Читачі схвально зустріли такі рубрики цього видання, як-от: «УжНУ як старт успішного жит-

тя», «Неординарні особистості», «З історії alma mater», «Гордість УжНУ». Приємно читати теплі відгуки про щорічних членів наших відокремлених підрозділів із США, Ізраїлю, Угорщини, яким ми надсилаємо електронні версії «Вісника». **Слова подяки адресує прес-секретареві Асоціації Наталії Толочко, внесок якої у зазначене є вагомим.**

Безперечно, Асоціація започаткувала важливий етап у житті університету. Однак тільки спільними зусиллями усіх небайдужих до рідної alma mater вдасться здійснити наші амбітні плани.

І насамкінець кілька слів у якості випускника фізичного факультету.

Маємо «золотий фонд» випускників різних поколінь, неординарних особистостей, які своєю працею в Україні і за її межами гідно несуть знамено науки і знань, прославляючи Alma Mater.

Для мене взірцем служіння науці є мої вчителі, серед яких особистості світово-

го рівня, професори-фізики Д. В. Чепур, І. П. Запісочний, О. Б. Шпеник, Л. Л. Шимон, В. І. Лендел, В. Ю. Сливка, І. Д. Туряниця, Д. Г. Семак, Ю. Ю. Фірцак та інші.

Радує те, що ми, сьогоднішні викладачі і науковці, продовжуємо їхню справу, несемо знання в студентську аудиторію, керуємо дипломними, кандидатськими, докторськими роботами. Відзначу, що сьогодні естафету поколінь з честю несуть мої колеги – Ю. М. Височанський, І. П. Студеняк, В. Ю. Лазур, І. І. Шафраньош, Н. Голдовська, В. Голдовський, О. Кокенєші, Є. Шерегій та багато інших.

Життя продовжується в нових поколіннях студентів і викладачів та науковців УжНУ – молодих, амбітних, талановитих. Вони вносять значний вклад у розвиток України і країн ЄС, США та інших, пам'ятаючи, що статус випускника Ужгородського національного університету – пожиттєвий.

Керівні органи Асоціації. Рада

Голова Ради

**Смоланка
Володимир Іванович**

Доктор медичних наук, професор,
ректор ДВНЗ «Ужгородський
національний університет», президент
Української асоціації нейрохірургів

**Віднянський
Степан Васильович**

Доктор історичних наук, професор,
завідувач відділу Інституту історії
України НАН України, член-кореспондент
Національної академії наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України в
галузі науки і техніки 2016 року.

**Гісем Мирослав
Володимирович**

Член Наглядової ради УжНУ

Голдовська Надія

Завідувач відділу стандартів та частоти
Національної фізичної лабораторії,
відповідальна за державний стандарт
часу і частоти та національну шкалу
часу Ізраїлю

Горват Любов

Старший науковий співробітник
Повітового музею Сату-Маре
(Румунія)

Кокенеші Олександр

Доктор фізико-математичних наук,
професор кафедри експериментальної
фізики Університету
м. Дебрецен (Угорщина)

ІЗ ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ АСОЦІАЦІЇ

23.02.2017 На засіданні вченої ради Ужгородського національного університету директор навчально-наукового інституту євроінтеграційних досліджень Іван Володимирович Артьомов презентував ініціативу створення Асоціації випускників УжНУ. Це стало початком заснування і подальшого втілення ідеї в життя.

24.03.2017 Офіційне заснування ГО «Міжнародна асоціація випускників ДВНЗ «УжНУ» відбулося на установчих зборах засновників. Окрім того, на зборах започатковано формування керівних органів Асоціації. Обрано членів Правління, його голову та заступників.

19.05.2017 ГО «Міжнародна асоціація випускників Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» успішно пройшла державну реєстрацію, її включено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Як неприбуткову організацію ГО її взято на облік у Державній податковій інспекції м. Ужгорода.

**Міклова
Василь Петрович**

Доктор економічних наук,
член-кореспондент НАН України,
завідувач кафедри економіки
підприємства ДВНЗ «УжНУ»

**Студеняк
Ігор Петрович**

Доктор фізико-математичних наук,
професор, проректор з наукової роботи
ДВНЗ «УжНУ»

**Шпенік
Отто Бартоломійович**

Доктор фізико-математичних наук,
академік НАН України, професор,
заслужений діяч науки і техніки
України

**Шерегій
Євген**

Професор Університету м. Жешув
(Польща)

Керівні органи Асоціації. Правління

Голова Правління

**Сливка
Олександр Георгійович**

Доктор фізико-математичних
наук, професор,
перший проректор ДВНЗ «УжНУ»

Заступники голови Правління

**Білак
Олександр Павлович**

Радник голови
Закарпатської обласної ради

**Артьомов
Іван Володимирович**

Кандидат історичних
наук, доцент, директор
Навчально-наукового
інституту євроінтеграційних
досліджень

Члени Правління

**Адамчук
Олег Іванович**

Почесний консул України в Словачькій Республіці, директор ТОВ «Інтерфіл»

**Бадида
Марія Петрівна**

Кандидат економічних наук, доцент, начальник Державної податкової інспекції у м. Ужгород

**Бережанський
Микола Миколайович**

Кандидат економічних наук, заступник голови громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації

**Волошин
Руслана Юріївна**

Заступник завідувача юридичного відділу УжНУ

**Ганинець
Павло Павлович**

Генеральний директор ТОВ «Сузір'я» (санаторій «Квітка полонини»), заслужений лікар України

**Головач
Йосип Йосипович**

Кандидат фізико-математичних наук, директор НДІ засобів аналітичної техніки ДВНЗ «УжНУ»

**Лазур
Володимир Юрійович**

Доктор фізико-математичних наук,
професор, декан фізичного факультету
Ужгородського національного
університету

**Палінчак
Микола Михайлович**

Доктор політичних наук,
професор, декан факультету
міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «УжНУ»

**Росоха
Володимир Войтехович**

Директор Природничо-гуманітарного
коледжу ДВНЗ «УжНУ»,
відмінник освіти України,
викладач вищої категорії

**Суран
Тамара Іванівна**

Кандидат філологічних наук, голова
первинної профспілкової організації
викладачів та співробітників
ДВНЗ «УжНУ»

**Толочко
Наталія Валеріївна**

Викладач кафедри журналістики
ДВНЗ «УжНУ»

**Чаварга
Іван Михайлович**

Кандидат історичних наук,
доцент, проректор з навчальної
роботи (1965-1981 рр.)

Президент
Міжнародної асоціації випускників УжНУ
ВОЛОДИМИР СМОЛАНКА:

“
**УНІВЕРСИТЕТ
СПОВІДУЄ
ЄВРОПЕЙСЬКІ
ЦІННОСТІ, ТОМУ
ДУХ ДЕМОКРАТІЇ
І СВОБОДИ
ПРЕВАЛЮЄ В НЬОМУ**
”

■ У числі перших студентів створеного 75 літ тому Ужгородського держуніверситету був Ваш батько. Що він розповідав Вам про університет у роки його студентства?

Так, мій батько Іван Смоланка вступив до Ужгородського університету у перші роки заснування і належить до числа перших трьох його випускників, які захистили кандидатські дисертації. Усе життя батько працював на хімічному факультеті: завідував кафедрою, тричі обирався деканом. У дитинстві я багато часу із задоволенням проводив у нього на роботі. І сьогодні, коли захожу на хімфак і чую той специфічний запах реактивів та хімічних сполук, яким просякнута його стіни, завжди згадую своє щасливе дитинство...

■ Чим Вам запам'яталися студентські роки?

О, це була чудова пора! Молодість, шкільні й університетські друзі, високий рівень викладання, задоволення від самого процесу набуття знань, очікування самореалізації в обраній професії. Рівень викладання був достатньо високим. Я часто з вдячністю згадую лекції і практичні заняття моїх університетських наставників, зокрема Анатолія Володимировича Обливача, Андрія Степановича Головацького, Зої Павлівни Лангазо, Михайла Івановича Фатули, Дмитра Олександровича Снігурського, Івана Юрійовича Лавкая, Івана Юрійовича Коршинського, Миколи Васильовича Рішка, Василя Васильовича Калія, Петра Федоровича Шеремета, Богдана Антоновича Булеци та багатьох інших.

■ Як відтоді змінився сам університет?

Він став якісно іншим – більш масштабним, модерним та, як би сказав, людянішим. У часи мого студентства в УжДУ було 8 факультетів, на яких навчалось менше 10 тисяч студентів. Медичний факультет як нині, так і тоді, був одним з найбільших. У сьогоднішньому УжНУ – 21 факультет і майже 15 тис. студентів, у ньому навчаються громадяни інших держав.

Але найголовніше, що докорінно змінився формат взаємин у його аудиторіях. У часи нашого студентства стосунки між студентами і викладачами були відчутно заформалізованими, між ними існувала надто велика дистанція. Сьогодні ситуація змінюється: замість викладацького менторства утверджується живе спілкування, предметні дискусії між досвідченими і юними людьми стали звичним явищем. Ці зміни є відображенням фундаментальних суспільних трансформацій. У європейських й американських вишах викладачі та студенти разом мо-

За 75-річну історію Ужгородського національного університету його ректорами у різні часи призначали та обирали 12 особистостей. Кожен з них зробив помітний внесок у розвиток вишу. Нині успішним керівником УжНУ є його випускник, доктор медичних наук, президент Асоціації нейрохірургів України, єдиний з пострадянського простору член Тренувального комітету Європейської асоціації нейрохірургів, автор більше 200 наукових та навчально-методичних праць, лауреат першої Національної медичної премії у номінації «Кращий практикуючий лікар», голова експертної групи МОЗ України з спеціальності «нейрохірургія» професор Володимир Смоланка.

До ректорства в УжНУ він очолював створений за його ж ініціативою і під безпосереднім керівництвом перший і поки єдиний в Україні Центр нейрохірургії та неврології, у якому, разом з колегами, успішно лікує хворих з усієї країни на захворювання нервової системи. Щороку особисто проводить до 250 надскладних хірургічних операцій.

Наразі Володимир Іванович – успішний лідер національного по духу і європейського за ментальністю вишу. Він єдиний в Україні ректор-медик класичного університету. Під його керівництвом УжНУ міцно вкоренився у когорті кращих українських закладів вищої освіти. За даними світових рейтингів Webometrics, Scopus, QS EECA University Rankings, U-Multirank сьогодні УжНУ займає 11-14 позиції серед майже 300 українських закладів вищої освіти. Пріоритетними напрямками своєї ректорської діяльності вважає реалізацію стратегії розвитку вишу, впровадження сучасних методів продукування та передачі знань, підтримку фундаментальних наукових досліджень та оновлення матеріальної бази. Визначальною рисою його стилю керівництва колеги називають гармонійне поєднання демократизму і виваженості з вимогливістю та рішучістю.

жуть пити каву, обговорювати якісь злободенні життєві питання, які виходять за рамки навчального процесу. У цьому напрямі крокуємо й ми.

■ **Свої перші робочі дні пам'ятаєте?**

Звичайно! За розподілом мене скерували на роботу хірургом у районну лікарню Брусилівського району Житомирської області, і я почав інтернатуру у травматологічному відділенні Житомирської обласної лікарні, яким керував Валерій Биць. Але мріяв про нейрохірургію, подав документи в клінічну ординатуру Київського науково-дослідного інституту нейрохірургії і буквально через місяць після початку інтернатури отримав звістку про те, що мене туди зарахували. Це був великий заклад, у якому сотні медиків лікували важких хворих із складною патологією нервової системи. По закінченні ординатури упродовж року працював нейрохірургом у Берегівській ЦРЛ, потім вступив до аспірантури в Київ.

■ **Вам вдалося реалізувати мрію – створити сучасну нейрохірургічну клініку в Ужгороді?**

Сповна! Якщо сьогодні спитати у провідних нейрохірургів світу, що вони знають про нейрохірургію в Україні, то 95 % дадуть відповідь, що чули саме про діяльність Центру нейрохірургії та неврології в Ужгороді та постійно підтримують з нами стосунки. На створення Центру нейрохірургії та неврології було затрачено багато зусиль, енергії і часу. Зате сьогодні ця клініка, у якій лікуються хворі з усієї країни, є насправді провідною в Україні. У ній за найсучаснішими методиками проводяться найбільш складні хірургічні втручання, частину з яких не виконують ні в Україні, ні навіть у сусідніх країнах.

Щороку фахівці нашого Центру, більшість з яких є колишніми моїми студентами, проводять майже 1100 операцій.

У нас найвища хірургічна активність в Україні і хороші результати лікування.

■ **Хто допомагав Вам у створенні Центру?**

Працюючи завідувачем кафедри неврології, нейрохірургії та психіатрії УжНУ, я усвідомлював, що успішно лікувати людей з найскладнішою нейрохірургічною патологією, перебуваючи в структурі обласної клінічної лікарні, практично неможливо. Для цього потрібно було створити якісно новий лікувальний заклад. Спочатку у мене була ідея заснувати такий центр для лікування найбільш складних захворювань нервової системи для всієї України саме в Ужгороді за безпосереднього фінансування Міністерства охорони здоров'я, і тодішній його очільник, мій учитель професор Микола Поліщук, підтримав її. Але ідея почала гальмуватися у бюрократичних тенетах, і нею згодом я поділився з тодішнім головою Закарпатської ОДА Віктором Балогою. Наша розмова тривала не більше 5 хвилин, але ідея була оперативно підтримана, надана допомога, а сесія обласної ради практично одноголосно ухвалила рішення створити в Ужгороді такий Центр нейрохірургії та неврології.

■ **Попри зайнятість на посаді ректора, Ви продовжуєте активну лікарську практику, оперуючи щорічно більше 200 пацієнтів. Коли стоїть вибір: іти в операційну чи на важливу зустріч, від якої залежить розвиток вишу, що обираєте?**

Така дилема не виникає, оскільки ретельно планую свій робочий день. Роботу у клініці проводжу, як правило, з полудня до 15 години, оперую майже щоденно. До обіду я у ректораті, туди ж після клініки повертаюся і продовжую працювати до вечора. Нерідко з проректорами «засиджуємося», вирішуючи важливі для університету питання, до доволі пізніх годин.

- Ви є президентом Української асоціації нейрохірургів, членом виконавчого комітету Всесвітньої Федерації, а також членом тренувального комітету Європейської асоціації нейрохірургічних товариств. Розкажіть про Вашу участь у роботі цих професійних інституцій.

Робота у всіх асоціаціях є надзвичайно насиченою і багатогранною, говорити про неї можна годинами. Ми організуємо багато навчальних та науково-практичних заходів для нейрохірургів. Наприклад, щорічно Європейська асо-

ціація проводить три курси в рамках чотирьохрічної освітньої програми для нейрохірургів Європи. Ці курси дуже популярні, є висока конкуренція серед слухачів, щоб потрапити туди на навчання. Викладацький склад – це 30 найкращих нейрохірургів Європи, ентузіасти своєї справи, чудові фахівці і достойні люди. Наші слухачі, а це – по 200-250 нейрохірургів віком до 40 років, – не тільки отримують нові знання, а й оцінюють кожну лекцію, відеопрезентацію або практичне заняття. При отриманні невисоких оцінок тренера (викладача) наступного разу

З ЮВІЛЕЄМ, ALMA MATER!

ТЕТЯНА ЩЕРБАН,
доктор психологічних наук,
ректор

ВОЛОДИМИР ГОБЛИК,
доктор економічних наук,
перший проректор

ПРИВІТАННЯ ВИПУСКНИКІВ УЖНУ – ОЧІЛЬНИКІВ МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

75 років – це не просто ювілей Альма матер, це частинка життя для багатьох її випускників, адже зусиллями науковців і викладачів виховано плеяду відомих фахівців, діячів, політиків.

УжНУ – це візитівка Закарпаття. Університет увійшов в когорту кращих закладів вищої освіти України. Сьогодні УжНУ є центром науки, освіти і прогресивної думки, посідає високі місця у світових та вітчизняних рейтингах закладів вищої освіти.

Ювілей – це свято і для багатьох науково-педагогічних працівників і співробітників Мукачівського державного університету – випускників УжНУ. Саме тут ми отримали безцінні знання, які реалізуємо у своїй роботі. Наші університети пов'язують дружні стосунки, підтримка і взаєморозуміння в усіх напрямках наукової і педагогічної діяльності. Сподіваємося, що і надалі будемо плідно співпрацювати і розвивати взаємовигідні зв'язки заради процвітання рідного краю. Щиро бажаємо університетській спільноті й надалі бути лідером інновацій, гідно презентувати Закарпаття у світі. Нехай завжди знаходяться сили і насага для підкорення нових вершин!

замінюють. Після завершення чотирьохрічного циклу курсів слухачі складають європейський екзамен з нейрохірургії з двох частин. Це дуже непросто. Наприклад, є європейські країни, де за останні 10-15 років жодний нейрохірург не зміг впоратися з екзаменом. За всю історію незалежної України лише два вітчизняні нейрохірурги склали його успішно. Приємно, що обидва – мої вихованці, мої найперші помічники і близькі люди, працівники Ужгородського центру нейрохірургії та неврології. Цей лікувальний заклад є однією з найкращих клінічних баз нашого університету, і обидва лікарі працюють (викладають) за сумісництвом в УжНУ.

■ **Що спонукало Вас, успішного нейрохірурга з європейським іменем, йти на вибори ректора університету?**

Працюючи тривалий час на одному місці, в одній галузі, людина поступово починає звикати до обстановки і, щоб не «запліснявіти», потрібна певна нова мотивація, внутрішні і зовнішні стимули. Будучи завідувачем кафедри та директором Центру, поєднував лікувальну, наукову, викладацьку й управлінську роботу. Але в певний момент настає усвідомлення того, що на цьому місці ти уже досяг поставленої мети, і виникає бажання реалізувати себе у проекті більшого масштабу. Саме через цю призму ухвалював для себе непросте рішення йти на вибори ректора, хоча сумніви, безумовно, були. Остаточне рішення приймав уже після того, як попрацював у якості в.о. ректора і зрозумів, що зможу поєднувати ефективний менеджмент на посаді ректора з успішною лікувальною практикою. Величезним аргументом на користь ректорства став потужний фактор підтримки університетським середовищем, що дало змогу швидко сформувати якісну й ефективну команду управлінців, з якими мені комфортно працювати на розвиток університету.

■ **Як формувалася команда? Ви були особисто знайомі з нинішніми проректорами?**

Майже вся моя практична діяльність пов'язана з УжНУ, з багатьма його працівниками, у тому числі й з ректорату, я був знайомий особисто. Багато років поспіль доводилося перетинатися з ними по роботі, тому знав їхні ділові якості і спроможність швидко приймати ефективні рішення. З цієї причини посади проректорів з навчальної, наукової та господарської роботи я відразу запропонував досвідченим менеджерам Олександр Сливці, Ігорю Студеняку та Дмитрові Соймі. Водночас я розумів, що в команді мають бути й люди молодшого покоління з великим запасом енергії. Посаду проректора запропонував висококомпетентному молодому доктору юридичних наук Олександр Рогачу. Докторів наук політолога Мирославу Лендшел та математика Ігоря Короля закріпив під час Революції гідності, коли вони чітко проявили свою громадянську позицію, відстоюючи інтереси університету. Я передбачав, що всі вони працюватимуть ефективно.

■ **Чим живе УжНУ у рік свого 75-ліття?**

УжНУ має бути модерним університетом, який розвивається швидкими темпами, навіть з випередженням певних тенденцій. Це стосується усіх сфер його багатогранної діяльності – освіти, науки, громадської активності, матеріальної бази. Ми повинні адекватно реагувати на виклики часу, зокрема у таких пріоритетних сферах, як здоров'я людей, нові технології, альтернативна енергетика, збереження довкілля, розвиток суспільних процесів. Наші випускники мають бути компетентними та всебічно підготовленими до роботи в усіх галузях, а отримані ними в університеті знання повинні стати ефективним інструментом їхньої професійної діяльності.

Реалізація цього завдання передбачає створення нових освітніх програм і

відкриття затребуваних нині спеціальностей на стикові галузях знань. Тому сьогодні навчання має бути якісним і цікавим для студента, сприяти його гармонійному розвитку і як фахівця, і як особистості, активного члена громади та суспільства загалом. Цьому певною мірою сприятиме і впровадження в умовах пандемії covid-19 дистанційного навчання, яке в подальшому буде вкорінюватися у навчальному процесі.

■ Якими перевагами наш університет приваблює вступників?

Конкуренція між вищими навчальними закладами України є дуже високою, вона зростатиме й надалі. Упродовж останніх років додалася ще й можливість отримання вищої освіти за кордоном. Безумовно, частину молодих людей приваблює перспектива отримання диплому країни, що є членом Європейської Унії. Це – нерідко єдиний вагомий аргумент. Закордонні університети приваблюють випускників наших шкіл інформацією про те, що навчання там безкоштовне. Насправді це не зовсім так, адже студент не платить за навчання, як правило, лише перший рік.

Крім того, придбання книг, методично-навчальних посібників, проживання в гуртожитках є платним і недешевим. В УжНУ висококваліфікований професорсько-викладацький колектив – в університеті працюють за основним місцем роботи 151 доктор наук, професор та 723 кандидати наук, доценти, з лекціями постійно виступають відомі люди, цікаві особистості, проводяться дискусії, круглі столи з актуальних для молоді проблем. Наш заклад вищої освіти займає високі місця у рейтингах, постійно прогресуючи і динамічно розвиваючись. Диплом УжНУ визнаний за кордоном, випускники успішно працюють у провідних освітніх та наукових установах світу. Наш університет сповідує європейські цінності, тому дух демократії, свободи превалює в УжНУ.

■ Фахівці твердять, що сьогодні в Україні наука існує завдяки університетам...

Справді так, хоча це не привід для радості. У науковій сфері університети мають значну перевагу перед академічними інститутами завдяки тому, що тут відбувається постійний притік молодих

талантів із студентського середовища. За інформацією заступника міністра освіти і науки Максима Стріхи (2014-2019 рр.) майже 90 % вагомих наукових досліджень в Україні належать саме до університетської науки. Важливість наукових досліджень визначається, зокрема, індексом Гірша, який базується на кількості цитувань опублікованих наукових статей. За цим індексом УжНУ знаходиться на 14 місці серед закладів України.

З метою стимулювання наукової діяльності у 2015 році ми запровадили преміювання науково-педагогічних та наукових співробітників університету за публікації у виданнях, що входять у міжнародні наукометричні бази даних Scopus та Web of Science і мають імпакт-фактор IF Cite Score. Преміювання авторських колективів проводиться щоквартально. Це позитивно вплинуло на кількість та якість публікацій. Якщо у 2015 році таких статей було опубліковано 79, то в 2019 році працівники університету підготували й опублікували 170 статей у Scopus та 129 у Web of Science. Стабільна (впродовж останніх трьох років) значна кількість наукових публікацій у високо-рейтингових журналах дозволила потрапити серед 680 університетів світу у відомий рейтинг Scimago. За кожну статтю наші автори отримують від університету премію в сумі від 6 до 15 тис. грн.

Загалом стимулювання викладачів і науковців є одним з наріжних каменів підтримки розвитку науки в УжНУ. Уже упродовж чотирьох років ми проводимо рейтинг науково-педагогічних працівників, і 10% кращих викладачів отримують 15 % надбавки до посадових окладів. Усі працівники університету отримують у кінці року премію в сумі посадового окладу. Нещодавно зробили опитування студентів для визначення найкращих викладачів з дистанційного навчання, і 60 з них преміюємо.

■ УжНУ має розгалужену систему міжнародних стосунків...

Упродовж останніх років ми надзвичайно активізували налагодження міжнародних партнерських зв'язків та наповнення їх практичним змістом. Наразі виконуємо 8 спільних програм у рамках транскордонного співробітництва. Наші студенти отримали можливість для семестрового навчання і стажування у європейських університетах, зокрема за програмою Erasmus+, інших програмах академічної мобільності та літніх практиках. У цьому плані УжНУ посідає 7-8 позицію серед закладів вищої освіти України. Так, згідно з укладеними партнерськими угодами, наші студенти з факультетів туризму і міжнародних комунікацій, а також здоров'я та фізичного виховання, здобули можливість набувати практичні навички та готувати магістерські роботи у спеціалізованих рекреаційних та лікувально-реабілітаційних комплексах Туреччини, Болгарії, Чехії, Словаччини. За нашої каденції в УжНУ почали вчитися студенти-іноземці (нині їх налічується 1615), більшість з яких здобувають лікарський фах на створеному для них медичному факультеті №2.

■ Яким уявляєте майбутній світ і себе в ньому?

Нинішній світ змінюється настільки динамічно і непередбачувано (нещодавній успішний запуск ракети Falcon 9 Ілона Маска підтверджує це), що заглядати у надто віддалену перспективу – невдячна справа. Щоб бути готовим до майбутніх викликів, не залишитися на узбіччі суспільного прогресу і фахового рівня, слід дбати про власне здоров'я, бути активним, продукувати ідеї для професійного вдосконалення та невідкладно реалізовувати їх.

Василь Ільницький

Неординарні особистості

Біля витоків створеної три з половиною роки тому Міжнародної асоціації випускників УжНУ був і Сергій Устич – знаний і шанований в Україні та за її межами державний діяч, дипломат, науковець. Він входив до складу ініціативної групи із заснування громадської організації, буквально «горів» ідеями щодо організації її роботи, її майбутнього. Мріяв взяти участь у роботі Першого форуму випускників УжНУ.

На жаль, інтерв'ю, яке взяв у нього журналіст Василь Ільницький, стало останнім публічним виступом заступника голови Правління Асоціації С. Устича. У лютому ц. р. він відійшов за межу Вічності...

Овіяна легендами професія дипломата практично донедавна була доступною винятково «благонадійним» нащадкам правлячої верхівки, простому ж смертному туди було зась. За радянської доби, попри спроби талановитих земляків реалізувати себе у міжнародних справах, практично жодному закарпатцеві не вдалося зробити помітної дипломатичної кар'єри. Кардинальним чином ситуація змінилася лише у роки незалежності. За цей час вісім наших краян стали Надзвичайними і Повноважними Послами України у різних країнах світу.

Серед них – і Сергій Устич, якому судилося очолювати Посольства України у Чехії та Словаччині. По завершенні дипломатичної місії він занурився у наукову діяльність, до якої готував себе ще з студентських років, став першим і наразі єдиним у Закарпатті доктором соціології, завідувачем кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій УжНУ.

Сергій Устич:

**СВІТ ТВОРЯТЬ
НЕБАЙДУЖІ...**

■ **Ви пішли на дипломатичну службу не будучи фаховим дипломатом, однак мали досвід роботи народним депутатом України, головою Закарпатської обласної ради та головою ОДА. Як вам психологічно давалася ця «перебудова»?**

Якихось особливих проблем не відчував, оскільки моя попередня робота була тісно пов'язана з міжнародними справами. З часу обрання мене у 1990 році заступником голови облвиконкому з гуманітарних питань та міжнародної діяльності ініціював створення першого в Україні обласного управління зовнішньоекономічних зв'язків та керував його роботою. У 1991 році, разом з групою експертів, вивчав роботу найбільш успішної в Китаї вільної економічної зони Шеньджен, був керівником робочої групи з розробки проектів законів «Про спеціальну (вільну) економічну зону «Закарпаття» та «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності в Закарпатській області», зусиллями своєї професійної команди, чимало членів якої згодом теж стали дипломатами (зокрема І.Грицак, І.Іванчо, О.Ковчар, В.Буркало, П.Токар, П.Петрище), домогся їхнього ухвалення указами Президента і початку практичної реалізації.

Молода Українська держава потребувала розбудови власної системи міжнародних відносин і на регіональному рівні, з прикордонними територіями сусідніх держав. Разом із своїми колегами – керівниками регіональних органів влади Угорщини, Словаччини, Польщі, Румунії обґрунтували необхідність створення міжнародної асоціації транскордонного співробітництва. На зустрічі у Празі у 1992 році ця ідея була підтримана відомими дипломатами та громадськими діячами, президентом Нью-Йоркського Інституту «Схід-Захід» Джоном Мрозом та віцепрезидентом цієї всесвітньовідомої політико-консультативної установи ВасіломГуда-

ком. У них обох «карпатське коріння» – Д.Мроз мав польський родовід, а В.Гудак народився у словацькому Бардейові. Спільними зусиллями у 1993 році був створений перший в Центральній і Східній Європі Карпатський єврореґіон, а мене обрано першим його головою від України.

На ті часи припала й розбудова прикордонної інфраструктури на Закарпатті, якої майже не існувало. Це унеможливило міжнародну комунікацію, гальмувало розвиток торговельно-економічних відносин у прикордонні. Разом з відповідними міністерствами і відомствами було проведено масштабну роботу з вирішення правових питань відкриття та регламентації статусу нових контрольно-пропускних пунктів, фінансування будівництва КПП та під'їзних шляхів, координації взаємодії митних, прикордонних та правоохоронних органів тощо. Це дало свої результати. У 1997 році за участі президентів України Л.Кучми і Угорщини А.Гьонца відбулося відкриття реконструйованого мосту через Тису, впродовж кількох років введено в дію більше десяти нових автомобільних та пішохідних пунктів переходу з Угорщиною, Словаччиною, Румунією. Створена у 90-х роках інфраструктурна мережа існує і понині.

У 1996 році Президент призначив мене представником України у Палаті регіонів Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи в Страсбурзі. Так що із технологією і протоколом міжнародного спілкування був обізнаний. Але атмосфера першого вручення вірчих грамот Президенту Чехії В.Гавелу у Празькому граді, виконання Гімну та підняття Прапора України, проходження почесної варти – запам'яталася на все життя. Це було дуже хвилююче.

■ **Прага не була для Вас «terraincognita», оскільки Ви кілька літ перед тим стажувалися в докторантурі Карло-**

вого університету. Чи стало Вам це в нагоді у дипломатичній діяльності?

Справді, мені свого часу дуже пощастило, бо в 1987 році виграв тоді ще всесоюзний конкурс на докторантське стажування на кафедрі філософії іменитого Карлового університету. Це дуже допомогло і під час виконання дипломатичної місії – у нас були дуже тісні і вельми плідні зв'язки з підрозділами університету та його ректором, організовано чимало спільних культурологічних акцій.

■ З чого Ви почали на посаді керівника амбасад? Які питання були пріоритетними?

Найперше – налагодив тісні контакти з представниками державного і політичного керівництва Чехії. Ще із вручення вірчих грамот виникли теплі стосунки з Президентом ЧР Вацлавом Гавелом – легендарною постаттю не тільки чеської, але і світової політики, письменником і гуманістом. В.Гавел з великою цікавістю розпитував про історію і культуру України, зокрема Закарпаття, яке в період 1918-1938 років входило до складу Чехословацької Республіки.

Дружні взаємини склалися ще з одним колишнім дисидентом – багаторічним головою Комітету у закордонних справах нижньої палати парламенту Чехії Владіміром Лаштувкою, слово якого у формуванні чеської зовнішньої політики було вагомим. Водночас доводилося перейматися й невідкладними буденними проблемами. При підтримці МЗС України за короткий час вдалося провести капітальний ремонт приміщення посольства. Було створено належні умови роботи консульським працівникам, які щодня обслуговували у неймовірній тисняві у напівпідвальному приміщенні сотні громадян, зокрема українських заробітчан. Дякуючи добрим стосункам з керівництвом уряду та МЗС ЧР, для потреб консульського відділу була виділена вілла поруч з посольством, у якій

до цього знаходилася резиденція швейцарського посла.

Ще одним важливим аспектом забезпечення прав українських громадян, зокрема тих, які працюють в індустріальних центрах Чехії, стало започаткування роботи Почесного консула України в м.Брно (ним став випускник факультету міжнародних відносин Київського держуніверситету ім. Т.Шевченка П.Камаріт), а згодом і відкриття в цьому місті консульства України (його очолив керівник Представництва МЗС в Закарпатській області В.Буркало).

Коли я приступив до роботи, справжньою проблемою був негатив, розгорнутий у чеських засобах масової інформації щодо українців як головного фактора загострення криміногенної ситуації в Чехії. Цьому сприяли інформаційні повідомлення, що виходили із МВС на чолі із В.Груліхом. При цьому майже всі російськомовні «злочинці» кваліфікувалися як українці. Посольством був проведений і наданий МВС та ЗМІ відповідний аналіз, який переконливо показував, що далеко не всі правопорушники є громадянами України. В результаті оцінки МВС і ЗМІ стали значно об'єктивнішими.

■ На час Вашого перебування Послом у Чехії припало проведення Празького саміту НАТО у 2002 році. Реноме України в очах західних партнерів було тоді не надто привабливим, як і Президента Кучми. Як вдалося забезпечити його участь у саміті?

Це стало справжнім випробуванням. Навколо участі Президента Л.Кучми у саміті розгорнулася гостра дипломатична боротьба. Впливові у блоці сили прагнули не допустити його приїзду, як і Президента Білорусі О.Лукашенка, в результаті чого Україну з високою вірогідністю могла очікувати дипломатична ізоляція. При цьому використовувалися різного роду політичні та протокольні

прийоми – спроби відмови у візовому обслуговуванні, порядок розсаджування на заходах форуму тощо.

МЗС України, зокрема глава місії України при НАТО В.Хандогій, робили все можливе, щоб не допустити такого сценарію. Але для цього була дуже важливою позиція Чехії як країни-господаря. Через своїх друзів я попросив про особисту зустріч з Президентом Чехії В.Гавелом. Під час неофіційної розмови розповів йому, що йдеться не стільки про персону Президента Л.Кучми, скільки про цивілізаційний вибір України. Якщо Україна не візьме участь у саміті, то буде відкинута на десятиліття, стане вигнанкою міжнародного співтовариства, як Білорусь. Він коротко відповів: «Я не думав, що все так серйозно». В.Гавел нічого не обіцяв, тільки коли прощалися, поплескав по плечу і з усмішкою сказав: «Як же я можу не прислухатися до губернатора колишньої Підкарпатської Русі?».

Авторитет В.Гавела був дуже вагомим у світі. І це в черговий раз продемон-

стрували наступні події. Прибуття делегації України на чолі з Президентом Л.Кучмою стало для багатьох несподіванкою. «Український лідер раптово з'являється на саміті, аби зіпсувати всім забаву», – статтю під таким заголовком присвятило впливове британське видання «Таймс» прибуттю українського Президента на саміт НАТО в Празі. Її автори зазначали, що «ціла ескадрилья з п'ятнадцяти американських винищувачів, включно з системою авіаспостереження АВАКС, не змогла зупинити прибуття до Праги небажаного гостя. Попри попередження західних дипломатів триматися осторонь саміту НАТО в Празі, Президент України Л.Кучма таки прибув до чеської столиці», – констатувало видання. Проте воно було переконане: Кучмі в Празі руки ніхто не подасть і за столом з ним не сидітиме. Попри ці заяви, участь делегації України, як відомо, була успішною, а усі спроби її ізоляції провалилися. І це значною мірою пов'язано з послідовною підтримкою України Чехією.

■ **Коли Ви очолювали Посольство України у Празі, ходили легенди про те, що українська амбасада стала своєрідним гостинним центром для колег-дипломатів з інших країн...**

Місія дипломата – комунікувати. У нас у Посольстві завжди було багато гостей. Скажімо, легенда зовнішньої політики Чехії, соратник В.Гавела В.Лаштувка, про якого вже йшлося. Чи керівник торгово-промислової палати ЧР у зв'язках із країнами СНД В.Плашіл. З їхньою допомогою нам вдалося вирішити чимало проблем двосторонніх відносин. Зокрема, за мою каденцію обсяг взаємної торгівлі та інвестицій між Україною та Чехією було збільшено в кілька разів. Нерідкими гостями були й колеги-посли інших держав. У посольстві сформувався дружний колектив. Багато в чому допомагала дружина Світлана, яка активно працювала в Асоціації дружин акредитованих у ЧР послів. Пригощали гостей, чим могли, нерідко доводилося імпровізувати. Але, найголовніше, під час таких зустрічей зміцнювалося взаєморозуміння та довіра.

■ **Після завершення дипломатичної місії Ви повернулися до наукової роботи, підготували чимало наукових публікацій, у тому числі й за кордоном.**

Так, мої праці опубліковані в США, Китаї, Бразилії, а також у сусідніх країнах – Польщі, Словаччині, Угорщині, Румунії. Німецьке наукове видавництво, після ознайомлення із моєю доповіддю на Всесвітньому статистичному конгресі у Гонконзі у 2012 році, запропонувало мені видати її у світ. Книга вийшла в 2015 році англійською мовою і присвячена системній теорії сучасних кордонів і транскордонних процесів.

■ **Ви не втратили інтерес і до практичної роботи, зокрема у сфері транскордонного співробітництва...**

Звичайно. Разом із своїми друзями – академіком, директором Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України Юрієм Пахомовим, професором Закарпатського держуніверситету Олександром Передрієм та земляком-закарпатцем, американським бізнесменом та науковцем, нинішнім Почесним консулом України в угорському м. Сегед Алексом Ровтом у 2005 році створили науково-консультаційну установу з міжнародних відносин – Інститут транскордонного співробітництва в Ужгороді. На замовлення Брюссельського безпекового центру Нью-Йоркського Інституту «Схід-Захід», радником якого я був у 2007 році, мною розроблено Концепцію розвитку транскордонного співробітництва після розширення Європейського Союзу на Схід. Також взяв участь у створенні міжнародної робочої групи із представників Норвезького Баренцового секретаріату (структура МЗС Норвегії), Асоціації Ярвіо (структура МЗС Фінляндії), Інституту стабільності і розвитку (м.Прага), Інституту Джефферсона (Нью-Йорк), Євро регіону «Балтика» (Польща), Інституту транскордонного співробітництва (м.Ужгород), яка започаткувала проведення щорічних європейських форумів з транскордонного співробітництва. Перший такий форум відбувся в м.Кошице (Словаччина) та м.Ужгород (Україна) в 2010 році за участі віцепрезидента Європейської Комісії М.Шевчовича.

Інститутом транскордонного співробітництва, разом із закордонними партнерами, реалізовано чимало проєктів за Програмою ENPI Європейського Союзу, Міжнародного Вишеградського Фонду, Норвезького фінансового механізму, «Відродження» тощо. Розроблена експертами Інституту система індексації та моніторингу транскордонних процесів рекомендована Моніторинговою місією Програми ENPI для використання по всьому периметру зовнішніх кордонів

ЄС. Вагома роль Інституту в соціальній імплементації системного знання про сучасний транскордонний рух в Європі неодноразово відзначалася міжнародними організаціями, зокрема спеціальною нагородою Асоціації європейських прикордонних регіонів «За особливий вклад у розвиток європейського транскордонного співробітництва».

■ **Які глобальні загрози і виклики існують у сьогоdnішній міжнародній політиці?**

Найбільшою загрозою міжнародним відносинам, відколи вони існують, був мілітаризм. Нині цьому явищу реальну конкуренцію становить популізм. Якщо мілітаризм є загрозою фізичному існуванню людини, то популізм деформує свідомість людини і робить її поведінку неадекватною. Не тільки вітчизняна, але й світова політика не встигають за бурхливим розвитком цих вкрай небезпечних монстрів сучасного інформаційного суспільства. Тому відповіді на глобальні виклики здебільшого запізнілі і недостатньо ефективні.

■ **Як зробити, аби наші європейські сусіди були не ворогами, а союзниками?**

Мій батько – сільський вчитель, вчив мене в ранньому дитинстві, що життя може скластися так, що з далекими родичами не завжди можуть бути добрі стосунки, проте з сусідами, за всіх обставин, треба жити приязно. Шкода, звичайно, що нині виникли ускладнення у відносинах України з деякими сусідами. Проте впевнений, ці ускладнення є тимчасовими. Толерантність і готовність до компромісів допоможуть їх знівелювати.

■ **Нині Вам доводиться спілкуватися не лише з впливовими людьми, які роблять політику, але й з романтичною молоддю. Чи спокійні Ви за майбутнє нашої держави, світу?**

У світлі тих загроз і викликів, про які йшлося, нині, напевно, важко бути спокійним за особисте майбутнє, чи майбутнє світової спільноти. Уїнстон Черчіль казав: «Шукайте людину в її очах». Кожного року, знайомлячись з новими студентами, не випитую їхні знання. Найперше – вдивляюсь в очі молодих людей. Чи світяться вони, чи є в них вогник небайдужості? Адже відомо, що світ творять небайдужі. Дуже хочу, щоб таких небайдужих очей було і в нашому університеті, і в Україні загалом значно більше.

Василь Ільницький

Привітання випускників УжНУ – дипломатів

Ужгородський університет понад 50 років був єдиним вищим державним центром науки і освіти в Закарпатті. В його аудиторіях здобули освіту тисячі фахівців із найрізноманітніших спеціальностей, значна частина із них проявила свої компетентності на теренах багатьох країн світу.

Протягом останніх років керівництво і науково-освітянська спільнота університету здійснили ґрунтовні заходи щодо розвитку вишу в нову епоху незалежної України. У ці новітні часи наш ВНЗ не лише зберіг, а всебічно примножив свої здобутки, більш як на третину оновив тематику досліджень у сфері освіти і науки, заснував низку нових факультетів і кафедр, дослідницьких інститутів та науково-освітніх центрів, успішно реформувався, отримав більшу автономію, удосконалив власну систему управління освітою, додавши їй концептуальності і нових смислів, збудувавши заново мережу післядипломної освіти і перепідготовки кадрів у нових соціально-економічних умовах. Головний ВНЗ краю отримав статус національного, впритул наблизився до першої десятки вітчизняних вишів з найвищими показниками рейтингу, став родзинкою українського прикордоння, освітянським центром Карпатського євро регіону, зразком дослідження і розвитку транскордонної співпраці. Це додає нам до святкових почуттів ще більшої гордості за свою Альма матір, бажання примножити її досягнення.

З особливою гордістю констатуємо, що завдяки системній підготовці кадрів багато випускників УжНУ стали відомими дипломатами, в різних рангах дипломатичної і консульської служби гідно захищали національні інтереси України за її кордонами у багатьох країнах та міжнародних організаціях. Якщо за часи СРСР дипломатів-вихідців із Закарпаття

були одиниці, то в часи Української незалежної держави високу школу дипломатії пройшли і відстоювали державні інтереси більше 30 випускників УжНУ, для яких роки навчання в університеті стали стартом успішного життя.

Із 75-річним ювілеєм, дорогі наставники і колеги!

Успіхів Вам задля сталого розвитку і процвітання рідного Закарпаття, на благо краю, зміцнення суверенітету нашої України та піднесення її авторитету в усьому світі.

Грицак І. Ю., Надзвичайний і Повноважний Посол України; *Заяць А. І.*, Надзвичайний і Повноважний Посол України; *Бізіля М. М.*, колишній аташе на посаді третього секретаря Третього територіального управління МЗС України, колишній аташе Представництва МЗС України в Ужгороді; *Буковецький М. Ф.*, колишній перший секретар Генерального консульства України в Гданську, Республіка Польща; *Галамба М. М.*, колишній перший секретар Посольства України в Чеській Республіці; *Керечанин Д. М.*, колишній перший секретар Посольства України в Угорщині, т.в.о. Представника МЗС України в Ужгороді; *Панов А. В.*, колишній консул, в.о. Генерального консула України в Ніредьгазі (Угорщина), Представник України в Карпатському євро регіоні, голова Закарпатського осередку Спілки дипломатів України; *Петрище П. А.*, колишній перший секретар Посольства України в Словацькій Республіці; *Токар П. В.*, колишній перший секретар Посольства України в Словацькій Республіці, колишній радник Посольства України в Республіці Казахстан; *Євчак Ю. Б.*, колишній радник Посольства України в Угорщині; *Хімінець В. В.*, директор Першого територіального департаменту МЗС України

З ювілеєм, Alma Mater!

Юлій Єлінек,

доктор фізико-математичних наук,
професор, науковий співробітник
Аргонської національної лабораторії
(м. Чикаго, США)

.....

Моєму рідному університету – 75! Ми-моволі спадає на думку – ми майже ровесники... хоча не зовсім. За кількістю років він трохи старший за мене, але за мірками вікової шкали університетів – молодший. Для порівняння: Празькому університету – 672 роки, Кембриджу – 811, Університету Болоньї – 932.

Попри свої «юні», як на мене, роки, УжНУ міцно позиціонує себе як провідний центр вищої освіти в широкому діапазоні науково-технічних і соціально-гуманітарних дисциплін, а також фундаментальних досліджень. Для випускника УжНУ немає «зачинених дверей» чи якихось обмежень, кордонів. Для мене диплом УжНУ став не тільки путівкою у світ фізики, але і в широкий світ загалом.

...Намагаюсь уявити наступні 75 років моєї alma mater. Без сумніву, вони будуть не менш, ніж перші 75, наповнені пошуками і знахідками, емоційними злетами, а часом і неминучими розчаруваннями,

тою інтелектуальною енергією і прагненням пізнання і відкриття нового, що лежить, власне, в основі поняття «УНІВЕРСИТЕТ».

З роками «вік» і колективний досвід УжНУ ростимуть, його історія збагачуватиметься. Але він, як і інші університети, не старітиме – університети не підвладні віку. І не тільки через те, що в основі їхнього функціонування – природний процес постійного оновлення, але і тому, що головна ціль і предмет активності університетів – просвітництво й універсальний прогрес – невичерпні.

Студенти нашої alma mater по закінченню набувають позитивний статус ВИПУСКНИКА УжНУ. І як би не складалась їхня доля, вони завжди залишатимуться випускниками УжНУ. Знання, навички, етичні цінності і критерії, яких вони набули в університеті, супроводжуватимуть їх протягом усього життя.

Природне бажання випускників університету не втрачати зв'язку з alma mater вилилось у створення асоціації випускників. Сьогодні найбільш успішні асоціації пов'язані з провідними університетами. Створення 3 роки тому Міжнародної Асоціації випускників УжНУ є важливою віхою його історії. Майбутнє університету й Асоціації випускників віднині нерозривно пов'язані.

З ювілеєм, моя alma mater! Успіхів у досягненні нових висот.

Надія Голдовська,

*професор,
завідувач відділу стандартів та частоти
Національної фізичної лабораторії*

Віктор Голдовський,

*науковий співробітник Інституту
ім. Вайцмана (Ізраїль)*

Від щирого серця вітаємо з 75-річним ювілеєм наш рідний Ужгородський університет!

Студентські роки – найкращі, найяскравіші роки життя. Наші викладачі – доценти і професори, науковці високого ґатунку – давали нам знання на рівні найновіших міжнародних досягнень науки і техніки. Навчали майбутніх професій у різних галузях суспільного життя, в науці і промисловості. Навчали думати глобально, бути ініціативними, генерувати нові ідеї. І найголовніше – бути справжніми людьми і справжніми спеціалістами.

Всім нашим дорогим наставникам і вчителям – низький уклін і сердечна вдячність.

Особлива подяка – Людвіку Людвиковичу Шимону, наставнику і керівнику упродовж мого навчання в університеті від студентки-першокурсниці і до успішного захисту кандидатської дисертації моєї та мого чоловіка Віктора.

Нашій alma mater – подальшого процвітання, успіхів у вихованні кваліфікованих спеціалістів. А Міжнародній асоціації випускників – розширення на всі континенти світу, де успішно працюють наші випускники і гідно представляють рідний університет. Сподіваємось, що наші спільні зусилля послужать зміцненню і розширенню міжнародних зв'язків Ужгородського університету.

Олександр Кокенеші,

*доктор фізико-математичних наук,
професор Дебреценського університету,
керівник осередку Асоціації в Угорщині*

.....

75 років для цивілізації - миттєвість. Але ця миттєвість в останні 75 стала періодом величезних змін у нашому житті, цивілізації загалом: відбулася науково-технічна революція, яка змінила темпи, якість, але не зміст життя. Завдяки Ужгородському національному університету, якому виповнюється 75 років, сенс життя багатьох тисяч його випускників був щасливо визначений у напрямі активної творчої роботи в усіх сферах, а для великого числа з них - у науці. Мене, випускника фізичного факультету 1969 року, як і багатьох моїх однокурсників, приваблює наукова робота, яка для нас була основою не тільки інформаційно-технологічних досягнень, але і енергетики, космічної техніки, медицини тощо. Фізфак був провідним факультетом у науковому і навіть фінансовому сенсі, адже ми вели дослідження, створювали нові матеріали для всієї країни, нас добре знали і знають в усьому світі.

А починалося все з незабутніх, юних і щасливих студентських років у теперішньому корпусі фізфаку УжНУ. Включали вони і громадську роботу на розбудові табору «Скалка» і гуртожитків на Митній, нового корпусу на Університетській, і багато іншого, веселого і не дуже, але незмінним було одне: бажання працювати. Головне, чому нас вчили в УжНУ, - працювати, радіти малим і великим успіхам у роботі! Так і моє життя перейшло в роки активної наукової роботи в провідному напрямі фізичного матеріалознавства. Подальше поєднання науки і викладання давало радість передачі знань молодим поколінням студентів і аспірантів, багато з яких залишилися в університеті або роз'їхалися по світу, несучи добру славу про alma mater далеко за її межами.

Багато моїх однокурсників і учнів успішно працюють за кордоном. Мене ж запросили на науково-викладацьку роботу в Дебреценський університет, де розвинувся новий напрям функціональних матеріалів для фотоніки, біомедицини. Тільки тут і в інших наукових центрах Угорщини трудиться більше десяти членів нашої Асоціації. Це сприяло і активно сприяє успішній науковій співпраці з колегами з УжНУ, обміну, стажуванню студентів, аспірантів, викладачів, зрештою, просто добрим дружнім відносинам, радості спілкування і відчуттю єдності.

Хочеться за все це подякувати alma mater, побажати такої ж наснаги, радості від творчості і успіхів усім поколінням студентів УжНУ!

Юлій Єлінек:

**ФУНДАМЕНТАЛЬНІ
ЗНАННЯ, ЯКІ
ЗДОБУВ В УЖНУ,
ДОПОМОГЛИ
НАУКОВІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ
В ІЗРАЇЛІ І США**

З Ужгородом Юлія Єлінека – випускника фізичного факультету УжНУ, нині старшого наукового співробітника (emeritus) Аргонської національної лабораторії (США) розділяють 43 роки життя в інших країнах, на різних континентах, але спогади про шкільні, студентські, аспірантські роки досі викликають і радісні, і сумні емоції. Тут – його мала батьківщина: народився у Сваляві, майже до 30 років жив в Ужгороді. З УжНУ пішов у світ, як написав у своїх спогадах для Міжнародної асоціації випускників. Пішов не з пустими руками, а з багажем знань, завдяки чому продовжив навчання в Інституті Вейцмана в Ізраїлі, а згодом одержав роботу у США.

Нині науковець є членом Міжнародної асоціації випускників УжНУ, керівником цього осередку у США, тож його осінній візит до університету був зумовлений і цим напрямом діяльності.

З Юлієм Єлінеком і його другом, деканом фізичного факультету Володимиром Лазуром, ми зустрілися неподалік теперішнього ректорату, після чого вирішили підійти до будинку, де промайнуло дитинство і юність пана Юлія, на розі вулиць Митної і Шевченка. Але там із нами сталося дещо несподіване – ми не тільки побачили будинок із вулиці, а й побували в ньому... Розмову продовжували в кав'ярні, утрюх, тому в цьому інтерв'ю збережені актуальні доповнення Володимира Лазура, що допомагає краще зрозуміти особистість Юлія Єлінека.

ПРО УЖГОРОДСЬКЕ ДИТИНСТВО ТА БУДИНОК, ЩО ПОВ'ЯЗУЄ ЛЮДЕЙ НА РІЗНИХ КОНТИНЕНТАХ

– Що відчуваєте, коли приїжджаєте в Ужгород? Скільки років тут прожили?

– Тут я жив 28 років, із 2-річного віку. Народився у Сваляві, виріс на ужгородській вулиці, що нині, як і тоді, називається Митна. Це за 100 метрів від сучасного ректорату. Тож тепер, коли приходжу до цієї будівлі, ніби вертаюся додому. Пригадую, як вулицею Шевченка біг до університету. Біг, бо завжди запізнявався. Іноді було так, що спускався до великої фізичної аудиторії за лектором.

– Це було дуже погано? Запізняватися не можна було?

– Не можна було. Якщо пара почалася, ти вже не міг зайти. А тепер можна?

– Здебільшого так... Які спогади з дитинства закарбувалися в пам'яті?

– Район загалом не змінився. Пригадую, що спочатку на місці ректора-

ту було велике заглиблення – частина парку, розташованого поряд. Коли я навчався у школі № 3, біг із дому повз це заглиблення. Коли взимку йшов тим шляхом, то снігу було майже до пояса. Це запам'яталося. З того часу трохи змінилася набережна, помінявся дім, у якому я жив – раніше він був одноповерховим. Батько звів його у 1948 році. За цим будинком був город, де росли овочі, фруктові дерева.

У будинку навпроти жив мій хороший друг Вася Сабов. Ми разом ходили в школу, а дружили приблизно з трьох років. Коли я вперше повернувся до Ужгорода, стояв на вулиці Шевченка й дивився на його будинок. Уже, було, вирішив іти, але побачив, що на ганок вийшов чоловік – він помітив мене через вікно. В ту мить ми впізнали один одного. Це було приблизно після 40 років розлуки...

На цих словах із двору рідного для Юлія Єлінека будинку виходить теперішній власник – народний художник України Василь Свалявчик. Він так щиро, по-закарпатськи, запрошує нас до себе в гості, що відмовитися просто неможливо. Фрагменти дальшої бесіди переказувати нема змісту, але вони становлять важливу емоційну частину цього інтерв'ю, адже художник показував свій двір, будинок, а Юлій Єлінек порівнював із тим помешканням, у якому жив понад чотири десятиліття тому. Василь Свалявчик придбав цей дім 1976 року, коли йому було 26 років, він був неодружений, і слава художника була ще попереду. Відтоді споруда змінилася, у ній виростили нові покоління, але вона досі поєднує цих двох чоловіків на різних континентах. Чим не приклад живої історії?

«Ви запитуєте, що в мене є в Ужгороді? – Ось цей будинок. Він не мені належить тепер, але мені тут завжди раді. Я приїжджаю сюди, як додому», – означає Юлій Єлінек, коли після довгих

умовлянь відпустити нас із двору Василь Свалявчик все ж відчиняє ворота за умови, що ми повернемося. Дальша розмова записана в кав'ярні.

ВЕЛИКІ ВЧИТЕЛІ І СЛАВЕТНІ УЧНІ

– Читала, що Ви відвідували недільну школу на фізичному факультеті. Чим приваблювало таке навчання?

– Я був школярем старших класів. У неділю вранці університет добровільно проводив лекції для школярів. Лекції читали старші викладачі і доценти, бо в той час на факультеті ще не було професорів. Перші три професори на факультеті з'явилися, коли я був на 3 чи 4 курсі. Це були Володимир Шкода-Ульянов, Іван Запісочний, Юрій Ломсадзе. Вони одержали звання професорів приблизно в один період і відіграли важливу роль у розвитку фізичного факультету.

– Тож саме ця недільна школа вплинула на ваш вибір фаху?

– Так, я відвідував школу, брав участь у фізичній і математичній олімпіадах. У 7 чи 8 класі виграв міську олімпіаду з математики, але мені про це не сказали, забули. І на обласну олімпіаду не пішов, бо не знав цього. Були й такі курйози (*Усміхається. – Авт.*).

Тут Володимир Лазур зауважує, що торік відновили традицію недільних шкіл – організували літній університет для школярів Ужгорода. І завдяки цьому на перший курс прийняли не 30 осіб, а 50. Тепер думають, як залучити дітей із районів Закарпаття. Спонукали фізиків до такого кроку спогади Юлія Єлінека про недільну школу його юності.

– Із ким зі своїх однокурсників спілкуєтесь?

– Телефонував Саші Гаврилику, з яким учився на одному курсі і котрий нині очолює відділ в Інституті теоретичної фізики ім. Боголюбова НАН України.

Інші переважно в Ужгороді. В Інституті електронної фізики НАН України працюють Золтан Торіч, Володя Мазур, Іван Мегела – теж мої однокурсники. На фізичному факультеті – Іван Шафраньош, його дружина Марія Суховія, Павло Пуга і його дружина Галя Чепур. Віталій Єпішев завідує лабораторією космічних досліджень. Саша Кокенеші працював на фізичному факультеті, а нині в Університеті м. Дебрецена (Угорщина)... Багато людей із нашого курсу пішли в науку і досягли хороших результатів.

– Хто вплинув на Ваше становлення як особистості?

– Передусім професор Юрій Ломсадзе – неординарна особистість, прекрасний викладач, учений. Ми, не помічаючи цього, переймали в нього навіть жести. Пригадую, як хтось із кафедри говорив жестикулюючи, а я кажу: це жест шефа, – так ми його називали. Ця людина мала великий вплив на студентів.

На цих словах Володимир Лазур зауважує, що чимало студентів часів Ломсадзе йшли на кафедру теоретичної фізики. Бо він вів хорошу просвітницьку роботу, організовував клуби, школи, конференції... Колишні студенти донині пам'ятають його лекції, котрі виконував як хорошу виставу.

Крім нього, було дуже багато викладачів-професіоналів. Вони давали нам хороші знання, але я тепер говорю про тих, які окрім знань, робили нас тими, ким ми стали. Таким був і доцент Наум Айзенберг – ще одна неординарна особистість, викладач алгебри. Його вчителем був Самуїл Берман, котрий приїхав зі Східної України і був одним із кращих алгебраїстів тодішнього СРСР. Айзенберг нам казав, що якби йому дозволили, то він приймав би іспити не так, як зазвичай, не ставив би запитань студентам, а студенти би ставили йому по 5 запитань. За тим, які це запитання, він міг би поставити оцінку. Пригадую, казав, що в

мозку людини є певна кількість клітин. І, на щастя, ми забуваємо. Бо якби все пам'ятали, не могли би сприймати нову інформацію. Але є те, що не можемо забути, хоч воно нам не потрібне, наприклад, коли він вчився в школі, запам'ятав, скільки картоплі вирощували в СРСР у 1934 році. Така інформація була йому не потрібна, але не міг її забути.

Також нас навчала Мотря Братійчук, яка заснувала станцію оптичних спостережень за штучними небесними об'єктами, що згодом стала лабораторією космічних досліджень. На її честь названо астероїд 3372 Братійчук. Вона теж була дуже неординарною особистістю. Пригадую, група викладачів, серед яких була і вона, підтримала студентів – і ми створили дискусійний клуб «Єврика». Дискутували про все на світі. Мотря Василівна була дуже активна. У той час комп'ютери тільки починали з'являтися. Яюсь на обговорення винесли запитання: чи можуть комп'ютери замінити людей, якщо почнуть думати? Пригадую, я тоді твердо говорив «ні», бо в комп'ютера ніколи не буде інтелекту, відчуттів, інтуїції...

– Сьогодні Ви теж переконані в цьому?

– Сьогодні є те, що називають «machine learning» – «машина навчається», коли вона дістає велику кількість інформації, опрацьовує, а потім помічає те, що важко помітити людському мозку. Тож, напевно, сьогодні в такій дискусії я не був би настільки впевненим...

Цієї хвилини між двома фізиками зав'язується розмова на тему застосування квантового комп'ютера. Не буду переказувати її перебіг. Зауважу лише, що зацікавлено спостерігала за тим, як аргументовано кожен із них відстоював свою позицію. На мить навіть здалося, що я – одна з учасниць того дискусійного клубу в УжДУ, про який тільки-но згадували співрозмовники.

– Які ще спогади маєте зі студентського життя?

– У нас були вечори теоретичної фізики, на яких ми дозволяли собі більше, ніж зазвичай. Пригадую один із таких вечорів у приміщенні тодішнього філологічного факультету. Це був вечір жартів, на нього прийшли студенти різних підрозділів і деякі викладачі. Я читав вірш «На захист рудих». Рудий – це інший, рудих ображали. Тобто якщо ти не такий, як усі, з тебе насміхалися. А ми в той час мали бути як усі. Досі пригадую початок цього вірша:

*Мой сын, огневолосый Димка,
до времени безопасно рос.
Но раз увидел я, как дико
двор доводил его до слез.
Был вождь двора соплив и розов,
и эхо ударяло в крыши,
когда он по лицу, как розгой,
хлестал сынишку: «Рыжий! Рыжий!»*

Закінчувався вірш закличом: «Не стригите несхожестъ броскую свою!..». Це можна було розуміти дослівно – не бійтеся бути рудим, а можна було розуміти і як заклик не боятися бути самим собою, не таким, як усі, не боятися думати по-іншому. Вірш мав і політичну конотацію. Це було наприкінці 60-х рр.

ІЗ НАЙГІРШОГО ВЧИТЕЛЯ – СТАВ НАЙКРАЩИМ

– Над якою науковою темою Ви працювали в аспірантурі? Закінчили навчання в Ужгороді?

– Так, закінчив в Ужгороді, але не захистив тут дисертації. До певного часу все йшло добре. Я закінчив університет з червоним дипломом, вирішив вступати до аспірантури... Розповім Вам анекдот із життя, коли захищав дипломну роботу «Доказательство теоремы Померанчука при более либеральных условиях». Я користувався термінологією Ломсадзе, він

так говорив – «более либеральные условия». А слово «ліберальний» викликало підозри. Це слово не мало політичного підтексту, означало в контексті моєї дипломної роботи «менш вимогливі умови» теореми. Але роботу треба було представляти перед державною комісією, у складі якої були не тільки фізики. Пригадую, як філософ за фахом, присутній на захисті, почав мене запитувати, чому я говорю «ліберальний»? У нього виникли підозри щодо цього слова, хоча йшлося лише про менш жорсткі умови теореми.

Отож в аспірантурі я продовжував роботу над цією темою. Але мало хто захищав роботу за три роки навчання, треба було трохи довше працювати. Тому аспіранти прагнули стати асистентами кафедри, закінчити роботу над дисертацією, захиститися і потім здобути звання доцента. Я закінчив аспірантуру восени 1972 року. Хотів продовжувати роботу в науково-дослідній установі, але з політичних мотивів мене не взяли, тому опинився без роботи. Приблизно через рік до мого будинку прибіг учень із школи № 3, у якій я колись навчався, і повідомив, що Ольга Іванівна [Гончаренко] – директорка школи – просила, аби зайшов. Вона запропонувала замінити учителя фізики, який захворів. Я погодився і на таких замінах пропрацював у школі два роки.

Вклав тоді дуже багато у навчання школярів. Ми створили гурток фізики, випускали шкільну фізичну газету. Але я був дуже вимогливим учителем. Вже після 2–3 тижнів учителювання зрозумів, що математичних знань в учнів недостатньо. Тому написав доповідну записку, що треба вжити заходів, аби поліпшити в школярів знання математики. На це школа відповіла тим, що сиділи в мене приблизно на 10 уроках і при цьому не аналізували заняття. Наприкінці першої чверті ситуація була не найкращою: я викладав у 6 класах, оцінки в журналах

були погані. Директорка викликала мене й повідомила, що такі погані оцінки не можуть бути, що маю змінити «двійки» принаймні на «трійки». Але я був принциповим і сказав, що змінювати оцінок не буду принаймні до того часу, доки учні не знатимуть на «три». А якщо у школи є сумніви щодо моєї оцінки знань, вони можуть взяти будь-якого вчителя, аби він перевірів без моєї участі. Звісно, цього не сталося. У мене виявилось 28 учнів, які не встигали. У школі сказали, що це катастрофа. У перервах між 1 і 2 чвертями на педагогічній раді дві години говорили про мене і мої дії, якими осоромив школу. Наступного дня я написав заяву на звільнення, у якій згадав, що просив ще після 2–3 тижнів учителювання вжити заходів з поліпшення уроків математики, а також те, що мої уроки відвідував завуч і не аналізував їх, як належить. Після цього я планував допрацювати у школі два тижні і піти. Але заяву не розглянули, тому навіть після цих двох тижнів продовжував вчителювати. Відтак у наступній чверті з 28 «двійок» стало 20, далі – 12, а врешті взагалі 2 чи 3.

Спочатку батьки скаржилися на мене, бо «двійки» діставали й хороші учні. Згодом приходили до школи скаржитися, що їхні діти після уроків не йдуть додому, а залишаються на фізичний гурток. Невдовзі мої учні виграли міську олімпіаду, а потім мене призначили тренером міської команди з фізики. Навіть сьогодні я іноді одержую мейли від колишніх учнів, які запитують, чи той я Єлінек, який навчав фізики у школі № 3? Наприкінці року у школі проводили анонімне опитування учнів на визначення кращого вчителя. І за результатами рейтингу я був визнаний кращим вчителем школи. Все відбулося з точністю до навпаки (*Усміхається. – Авт.*).

– Після цього шкільного досвіду ще доводилося працювати зі школярами, студентами?

– В Аргоні в мене не було студентів, бо це не університет, а дослідницький центр. Але були постдоки – люди, які здобули ступінь доктора філософії (PhD), що дорівнює званню кандидата наук. В Америці і багатьох інших країнах PhD – формально єдиний науковий ступінь. У мене було багато таких постдоків з різних країн світу. Вони виконували дослідження під моїм керівництвом упродовж 2–3 років на тему, яку самі обирали чи яку я пропонував. Багато з них стали професорами – провадять дослідження і навчають студентів. Один із моїх постдоків став ректором університету в Туреччині. Дуже багато людей подається з Індії, Китаю. Свого часу активно приїжджали молоді науковці з Європи, але нині ситуація змінилася, бо там достатньо фондів, які підтримують науку. У цьому плані Європа зробила великий крок уперед.

«THAT IS NOT AN OPTION»

– Чим Ви займалися до переїзду у США?

– У 1976 році, після продажу будинку Василю Свалявчику, ми з мамою виїхали до Ізраїлю. Там потрапили до центру абсорбції, основна функція якого – підготувати мігрантів до нового життя. Упродовж 6 місяців ми ходили до школи і вчили мову. Після цього мали знайти роботу. Один мій знайомий, який приїхав раніше, запропонував мені попрацювати у відомій hi-tech компанії. Але я сказав, що не можу прийняти таку пропозицію, бо для цього треба бути інженером (хоча обіцяли навіть перекваліфікацію). Це була неймовірна можливість, бо знайти там роботу вкрай важко. Але я не пішов, бо хотів повернутися в науку. Тоді мій інший знайомий запропонував влаштувати зустріч із працівником Інституту Вейцмана. Так я зустрівся з деканом, яким у

той час був дуже відомий теоретик у галузі елементарних частинок. Я знав його ім'я – Haim Harari – ще в Ужгороді. Саме він порадив мені змінити галузь, не йти в теорію елементарних частинок, бо тоді здавалося, що ця галузь не має майбутнього (невдовзі це уявлення змінилося). Так я змінив напрям із теоретичної фізики високих енергій на хімічну фізику. Мене прийняли на один рік умовним студентом, тому що я приїхав з Ужгорода, а вони в той час ще не знали, де це. Склавши іспити, я став аспірантом, по-їхньому graduate student. Там написав хорошу роботу, після чого одержав престижну стипендію (the Weizmann Fellowship) на стажування як постдок у США.

Розповім анекдот. Це був 1982 рік, стипендію треба було почати використовувати, тобто до 31 грудня я мав поїхати до США. Якщо не поїду – втрачаю її. У той час я жив у гуртожитку при інституті, працював до опівночі над дисертацією у приміщенні інституту. Одного разу, пригадую, що це був уже листопад, пізно ввечері до мене зайшов декан факультету, запитав, куди їду на стажування. Його було звати Майк Левітт (Michael Levitt). Я відповів, що нікуди не їду, бо не встигну завершити дисертацію, та й попри це у мене були інші причини – не хотів залишати маму. Тому сказав, що поверну стипендію. Майк подивився на мене і відповів: «That is not an option». Тобто що це не варіант, такої можливості у мене немає. Сказав, щоб я телефонував до Америки і завтра відповів йому, куди їду. Пообіцяв забезпечити мені відтермінування на місяць, тобто щоб я виїхав до 1 лютого. Так я опинився у США. Чикаго вибрав тому, що знав там відомого науковця (prof. Steve Berry), який пропонував співпрацю, тому й подався туди і там лишився. Дисертацію залишив у конверті біля дверей деканату в останню ніч перед від'їздом.

6 років тому Майк Левітт, який на той час працював у Стенфорді, одержав Но-

белівську премію. Я написав йому мейл з вітанням і додав: «Ти, напевно, цього не пам'ятаєш, але ти «винен» у тому, що я опинився в Америці» (Усміхається. – Авт.).

«УПРОДОВЖ ЖИТТЯ Я КІЛЬКА РАЗІВ ЗМІНЮВАВ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ І ЗМІГ ЦЕ ЗРОБИТИ, БО ЗДОБУВ ДОБРУ ОСВІТУ В УЖДУ»

– Із цих трьох країн, у яких жили і працювали, де найкраще змогли реалізуватися?

– Немає однозначної відповіді. У різний час були важливі різні місця. В УЖДУ я здобув базову освіту, яка допомогла мені вийти у світ. Інститут Вейцмана дав нагоду повернутися до науки попри те, що я приїхав до Ізраїлю вже не зовсім молодим. Майк мене змусив поїхати до Америки. А потім я опинився в Аргонській національній лабораторії, де пропрацював 31 рік. Тому всі ці місця відіграли свою роль.

– Якою науковою темою Ви займалися в Аргоні? Продовжували розпочате в Ізраїлі?

– Ні, я щоразу змінював напрями. В Ужгороді починав із фізики високих енергій – це дуже абстрактна наука, що навчила мене думати точно. Ломсадзе навчив нас правильно ставити запитання, займатися серйозними, глибокими речами, не витратити часу на дрібниці. В Ужгороді мене навчили думати фундаментально. Це залишилося зі мною назавжди. В Інституті Вейцмана я займався хімічними реакціями, а в Америці змінив напрям на атомарні кластери.

«ШУКАЮ СВІЙ СТАРИЙ УЖГОРОД І ЧАСТКОВО ЗНАХОДЖУ ЙОГО»

– Скільки разів після виїзду Ви поверталися до Ужгорода? Помічаєте зміни у місті?

– Тепер уже втретє приїхав. Мені важко відповісти, бо я бачив замало. Місто фізично змінюється. Я шукаю свій старий Ужгород і частково знаходжу його. Не можу однозначно відповісти, треба мені довше тут побути...

– За подіями в Україні стежите? Як взагалі до України ставляться в Аргонській національній лабораторії?

– Так, стежу. І переважно не розумію їх. У мене виникає запитання – чому? Я перепитував людей в Ужгороді, щоб краще зрозуміти певні процеси. У США є чималий інтерес до України і немає розуміння. Від приїжджих з України американці чують різні думки, достатньо суперечливі. І я певною мірою теж відображаю те, що чув, тому й не зовсім розумію, що відбувається. Зрозумів би краще, якби провів тут більше часу.

– Яким має бути класичний університет у Вашому розумінні?

– Моя відповідь суб'єктивна й базується на особистому досвіді. Думаю, що класичний університет передусім має давати добру фундаментальну освіту. Упродовж життя я кілька разів змінював напрями досліджень і зміг це зробити, бо здобув хорошу освіту в УжДУ. Це допомогло мені переходити з одної галузі в іншу. Як я вже казав, що в Ужгороді я займався фізикою високих енергій, в Інституті Вейцмана – теорією хімічних реакцій, а в Чикаго змінив напрям на теорію атомарних кластерів, тобто на «наносистеми», як модно їх називати сьогодні. Я зміг «перестроюватися» завдяки тим базовим знанням, які дав мені УжДУ.

ЗАКОРДОННІ ПІДРОЗДІЛИ АСОЦІАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ МОЖУТЬ ВИКОНУВАТИ ФУНКЦІЮ «ПОСОЛЬСТВ» УЖНУ В РІЗНИХ КРАЇНАХ

– Під час засідання асоціації випускників Ви казали, що сварили ужго-

родських студентів, але не сказали, чому?

– Я підготував технічний, складний семінар і не знав, що на нього прийшли 1–2-курсники. Вже на початку побачив, що студенти втрачають увагу, заглядають у свої телефони. Тоді я зупинив лекцію і сказав: «Будь ласка, сховайте телефони. Ви прийшли на лекцію, і ваше завдання – щось узяти з неї. Навіть якщо ви не зрозумієте її чи зрозумієте частково. У вас щось залишиться, якщо будете слухати. Згодом навіть не помітите, як це вплине на вас. Ви прийшли сюди, щоб навчатися фізики. Ви маєте стати фізиками. І сидіти тут, дивлячись у телефон, – означає втрачати свій час». Ось це намагався їм пояснити. Можливо, неправильно, розумію, але я не міг не сказати цього. Був дуже схожий випадок на лекції в Китаї, де багато студентів теж заглядали у телефони, але я не дозволив собі такі зауваження. В Америці би миттєво сказав усе, що думаю. В УжНУ відчув себе вдома і теж не зміг стриматися.

– У яких ще університетах читали лекції?

– Я читав багато де: мав понад 250 запрошень на лекції в університетах, дослідницьких центрах та на конференціях у 25 країнах світу.

– Що би порадили молодим науковцям, які хочуть розвиватися, але яким дуже складно це робити через низькі зарплати, брак умов для досліджень?

– Дуже важко щось радити... Просто жаль, що така ситуація. Я би хотів, щоб у них були ті ж умови, що й за кордоном. Треба дати можливість людям, які хочуть творити науку, робити її. Це принесе плоди всій державі, але це мають зрозуміти політики і суспільство загалом. Як донести це до соціуму, я не знаю, окрім як проводити постійну роз'яснювальну роботу і використовувати для цього всі можливі засоби. Бажаю науковцям до-

бра, щоб ситуація стала такою, аби вони могли робити те, що хочуть робити. Не можу давати порад... Вони живуть цим важким життям, тут не можна радити, можна допомогти. Я хочу допомогти тим, чим можу. Через Асоціацію випускників, приїхати прочитати курс...

– Які ідеї запропонували для розвитку Асоціації випускників УжНУ?

– Я думаю, що осередки Асоціації за кордоном мають відігравати таку ж роль, як і посольства країн, тобто бути «посольствами» університету. Це буде центр, до якого звертатимуться по допомогу тощо. По-друге, осередки мають допомагати університету порадами. Коли вони розвинуться, можуть забезпечувати стипендію студентам. Я почав налагоджувати контакти з іншими випускниками УжНУ в Америці, але ця робота виявилася трохи складнішою, ніж я думав. У людей менше ентузіазму, ніж очікував, бо кожен заклопотаний власними справами. Правду сказати, на ство-

рення осередку можуть піти роки. Але в будь-якому університеті процес розвитку такої асоціації був тривалим. Знаю, що асоціація випускників Чиказького університету створювалася десятками років, але коли вже запрацювала, відіграла важливу роль у розвитку вишу.

Думаю, що функція осередків Міжнародної асоціації випускників УжНУ за кордоном може бути різною у різних країнах, може відрізнятися від роботи районних осередків. Крім цього, випускники можуть створити книгу спогадів про університет. Бо різні покоління відображають різні періоди розвитку УжНУ. До колективної історії вишу можуть увійти історії окремих факультетів. Важливо, щоб це видання було без цензури, не треба переписувати минуле. Бо тільки аналізуючи минулі уроки, бачиш, як треба рухатися далі.

– Ви ще приїдете до Ужгорода?

– Я сподіваюся. Дуже-дуже сподіваюся. Я приїжджаю як додому.

*Наталія Толочко,
фото Віталія Завадяка,
Медіацентр УжНУ*

З ЮВІЛЕЄМ, ALMA MATER!

**СВАМІ ХАРИКРИШНА
НАРАЯНА,**

асистент кафедри онкології,
випускник медичного
факультету №2 УжНУ

Ужгородський національний університет – це заклад, який виховав сотні професіоналів у різних галузях. Я радий бути частиною альма-матер, для мене честь залишатись у братстві УжНУ після закінчення навчання і отримання диплома. Протягом років навчання на медичному факультеті №2 у мене накопичилось багато чудових спогадів. Хоча це ще дуже молодий факультет, ми – один з найрізноманітніших та найталановитіших підрозділів університету. Я брав участь в організації щорічного свята «Міс медичного факультету», і це була хвилююча подія для всього нашого братства з медичного факультету №2.

Хочу подякувати моїм викладачам та декану, доктору В. В. Калію за весь час, коли вони були з нами, провели нас крізь успіхи та невдачі і зробили тими, ким ми є.

Голова комітету

Іван Чаварга,

кандидат історичних наук, доцент,
голова ради ветеранів Другої
світової війни УжНУ, голова комітету
старійшин Міжнародної асоціації
випускників УжНУ

Михайло Ганич,

доктор медичних наук, професор,
академік Академії наук вищої школи
України, заслужений професор
УжНУ, професор кафедри охорони
материнства та дитинства

Іван Коршинський,

кандидат медичних наук, заслужений
лікар України, голова Закарпатської
крайової організації Всеукраїнського
товариства політв'язнів і
репресованих, Почесний громадянин
міста Ужгород

Петро Лизанець,

доктор філологічних наук, професор,
директор Центру гунгарології,
заслужений діяч науки і техніки
України, заслужений професор УжНУ

Василь Маринець,

доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач
кафедри диференціальних рівнянь та математичної фізики
Ужгородського національного університету, заслужений
працівник народної освіти України, академік Академії наук
вищої освіти України, лауреат Державної премії в галузі
освіти 2012 року у номінації «вища освіта», закордонний член
Угорської академії наук, Почесний громадянин міста Ужгород

Творці історії УжНУ. Комітет старійшин

Іван Мешко,

доктор історичних наук, професор,
фундатор економічного факультету
УжНУ

Дезидерій Петнегазі,

кандидат медичних наук, заслужений
лікар України, Почесний громадянин
міста Ужгород

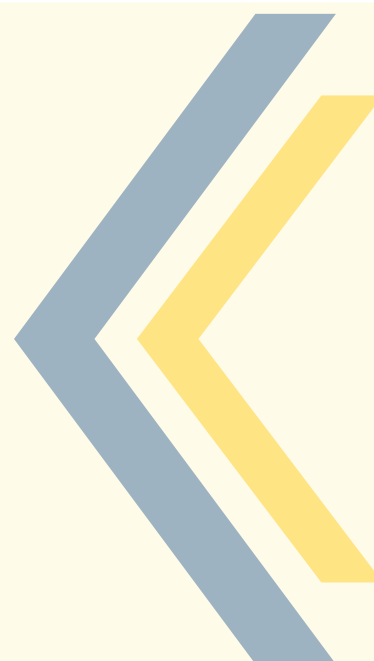
Михайло Фатула,

доктор медичних наук, професор,
заслужений лікар України, академік
Академії наук вищої школи України

Людвик Шимон,

доктор фізико-математичних наук, професор, заслужений професор
УжНУ, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти
України, Соросівський професор, лауреат Державної премії України
в галузі науки і техніки, академік АНВШ України, міжнародний
вчений 2000 за наслідками конкурсу, проведеного автобіографічним
центром Кембриджа (Англія), кращий закарпатець в номінації
«Освіта» регіонального конкурсу 2001 року

Факультети у долях своїх випускників

Філологічний факультет

«ВОНО ГРЯДЕ — ТИСЯЧОЛІТТЯ ВІРИ...»

Науковець ОЛЕКСАНДРА ІГНАТОВИЧ
про художні виміри та відлуння
Альма-матер у доробку випускників
філологічного факультету Івана Чендея і
Петра Скунця

Іван Чендей (1922 — 2005) і Петро Скунець (1942 — 2007) — знані письменники України, лауреати Національної премії ім. Тараса Шевченка. Їхні імена — у когорті славетних випускників філологічного факультету, серед яких Шевченківські лауреати — письменники Дмитро Кремінь, Петро Мідянка, про котрих ми згадували в попередньому номері «Вісника», літературознавець, член-кореспондент НАН України Олекса Мишанич; а також відомі науковці, письменники, педагоги, журналісти, що залишили яскравий слід у гуманітарній царині. Безумовно, кожен із них заслуговує окремої розповіді.

Проте сьогодні продовжимо знайомство із творчими долями наших письменників, відзначених найвищою літературною нагородою України. Пам'ять Івана Чендея та Петра Скунця вже понад десятиліття вшановуємо в один день, 20 травня, а дати їхнього народження розділяє рівно 20 літ. Відомо, що літератори товаришували, присвячували твори один одному, набуток митців впливав на молодше покоління авторів... Про двох Шевченківських лауреатів написано чимало, однак науковці, критики щоразу віднаходять нові грані художніх світів прозаїка і поета.

Одна з дослідників доробку знаних закарпатців — кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури УжНУ, член Національної спілки письменників України, лауреат літературної премії ім. Ф.Потушняка Олександра Ігнатович — також випускниця філологічного факультету. Творчості наших земляків-письменників вона присвятила низку наукових розвідок. Тож пропонуємо погляд літературознавця на життєвий і творчий шлях, зокрема й університетський період, Івана Чендея та Петра Скунця.

Олександр Степанівно, 20 травня виповнилося 98 років від дня народження Івана Чендея і 78 років від дня народження Петра Скунця. Однак у різних джерелах їхні дні народження не збігаються. Чи справді це так?

– Справді, народилися вони не в один день — це так батьки записали в метриці (про себе свідчив свого часу Петро Скунець). Клопотів було навесні у сім'ї чимало, тож зареєстрували дитину тоді, коли випала нагода. Однак цей збіг дат приводить до того, що ми намагаємося двох велетів у літературі втиснути в рамки «одного дня», і навіть зараз із Вами ведемо розмову про обох відразу, хоча кожен з них цілком заслуговує окремого формату. Більше того, йдеться про людей різних поколінь, за віком, сказати б, батька й сина. За життя оця дистанція років між ними завжди витримувалася. Від самого знайомства. І навіть коли потерпали від заідеологізованої критики — Іван Чендей за роман «Птахи полишають гнізда» (1965) і через кілька років за книгу «Березневий сніг» (1968), а Петро Скунець трохи згодом за поему «Розп'яття» (1971). І тоді, коли у 80-90-ті ХХ століття заходилися біля розбудови незалежності України: організовували в області Товариство української мови ім. Т.Шевченка, громадсько-політичну організацію Рух... І навіть у роки, які вже вели до завершення земного життя. Проте був творчий діалог, особливо через поезії-присвяти Петра Скунця, які він створив до ювілеїв Івана Чендея. А поціновувачі літератури дуже добре пам'ятають світлину з обкладинки журналу «Екзиль», де за столом, на ганку Чендеевої сидиби, сидять у задумі Іван Михайлович і Петро Миколайович. Там, у тому ж номері журналу, є стаття П.Скунця про І.Чендея, в якій поет говорить про старшого колегу, процитує

з пам'яті, що той: «при владі не був, але умами володів і володіє». Оце, думаю, і було одним із чинників, який об'єднував обох митців.

Це вже були міркування зрілого митця. А як складалося студентське життя письменників? Можливо, збереглися спогади про викладачів, атмосферу в *alma mater*? Пам'ятаю навіть вірш Петра Скунця «Студентське»: «тут — перфекти, там — інфінітиви...»

– А за вікном «божественні мотиви і земні дівочі голоси»... Був такий жартівливий штрих до університетських буднів. Петро Скунець вступив до університету у 16 літ, бо на рік раніше закінчив школу. Філологічний факультет обрав начебто й випадково: підштовхнув його до цього поет-земляк Василь Вовчок. А в 19 років Петро Скунець уже був автором однієї поетичної збірки «Сонце в росі» і наймолодшим членом Спілки письменників тодішнього Союзу. У цю дебютну книжечку й увійшла поезія «Студентське». А в Києві тим часом уже друкувалася наступна збірка поета «Верховинська пісня» (1962). Звісно, це було подією на факультеті, адже не щодня стаємо свідками такого лету. Певно, по-різному сприймалися успіхи поета — з одного боку сторожко, бо ж надто рано, як здавалося, прийшла слава. А з іншого боку, навпаки, із радістю і надією, бо «Верховинська пісня» демонструвала високий художній рівень митця. Крім того, знаємо, що творчо найпліднішим і найоригінальнішим для поетів є молодий вік. Але для нас постать Петра Скунця є знаковою ще й тому, бо він автор слів гімну Ужгородського національного університету. До речі, у тексті пісні й відображається ставлення письменника до вишу.

» **А в Івана Михайловича чи є твір про університет?**

– Іван Михайлович був випускником Хустської гімназії, яку закінчив у 1944 році. Незабаром приступив до журналістської творчості. Працював у газеті «Закарпатська правда» близько десяти літ поспіль. У 1950 році Іван Чендей став членом Спілки письменників. А його перша книжка оповідань «Чайки летять на схід» вийшла лише у 1955 році. Це виняткова ситуація, коли вступ до письменницьких лав здійснився лише за публікаціями у періодичній пресі. На філологічному факультеті Іван Чендей здобував освіту заочно, поєднуючи працю, творчість і навчання. Потрібно додати, що гімназії давали учням дуже добрі знання, тому особливих труднощів у навчанні в радянському виші не було. Своєрідною «спадкоємністю поколінь» можна вважати навчання на філологічному факультеті нашого університету

дітей Івана Михайловича — Михайла та Марії.

Думається також, вплив на творчий розвиток письменника мали Вищі літературні курси при Літературному інституті ім. О.М. Горького, де навчався стаціонарно. Це були роки 1960-1962. Майже одразу по закінченню курсів і написав роман «Птахи полишають гнізда».

Якщо ж згадувати сюжети прозових творів І.Чендея, то якоїсь історії, присвяченої університету не пригадаю, але є художньо осмислені ним деякі персонажі, дотичні до цієї теми.

» **Чи зверталися до наших письменників за допомогою літератори-початківці? Чи збереглися спогади про літературне наставництво, імена їхніх учнів і колег, яким допомагали?**

– Робота з молоддю — окрема віха кожного досвідченого письменника. В обласній організації Спілки письменників літератори працювали на посаді літконсультанта. І в їхні обов'язки входило ознайомлюватися із творчістю молодих, давати поради, пропонувати до друку чи навпаки відхиляти рукописи. Петро Скунець був літконсультантом також. Але вплив поета на літературну юнь виявився іншим: його доробок хотіли наслідувати, надто швидко і вдало він відшукав ідіюстіль. Більше того, під впливом епохи шістдесятництва, вважалося, що такий тип віршування правильний і саме його потрібно розвивати. Тому після Скунцевого тріумфального поступу важко давалося розуміння, що художні світи поетів, як і душі людей, різняться. І те що органічно для одного, зайвим є для іншого. Але, ясна річ, з часом усе стало на свої місця...

Петро Скунець працював також редактором книжок. У редакторській справі він був, як колись відзначав його старший колега Леонід Годований, дуже вправним. І поети раділи, якщо доводилося потрапити «під творчу руку» Петра

Скунця. Щодо учнів, то поет їх не мав. А найцікавіші бесіди про поетику творів у Петра Скунця відбувалися з письменником Феліксом Кривіним, котрий, до речі, зробив блискучі переклади віршів Петра Скунця російською мовою. А Петро Михайлович присвятив Феліксу Давидовичу поезію «Диптих натщесерце».

У прозі, як мені видається, десятиліття була певна «чендеєзалежність». Тут те саме пояснення — віднайдений ідіостиль, який протягом творчості розвивається. Важко для багатьох молодих авторів віднайти свою струну літературну, аби не смикати чужий мистецький інструмент. Але Іван Михайлович як літературний наставник проявив себе й на посаді голови обласного осередку Спілки письменників (1955-1960), коли він, згуртувавши молоді сили, спонукав до розвитку критики та літературознавства в області; ініціював прийняття до спілчанських лав молодих; сприяв перекладам творів крайових літераторів, і тоді про закарпатську новелістику дізналася вся країна; всіляко підтримував перекладацьку творчість Ю.Шкробинця, Ю.Керекеша, С.Панька, Д.Меденця; зробив мужній крок і дав поважний приклад нащадкам, бо відшукав старішин крайової літератури Олександра Маркуша та Луку Дем'яна й підготував їхній вступ до Спілки письменників, допоміг із виданням книжок.

...Нині ж чимало авторів уважають, що благословив їх на літературну творчість Іван Чендей.

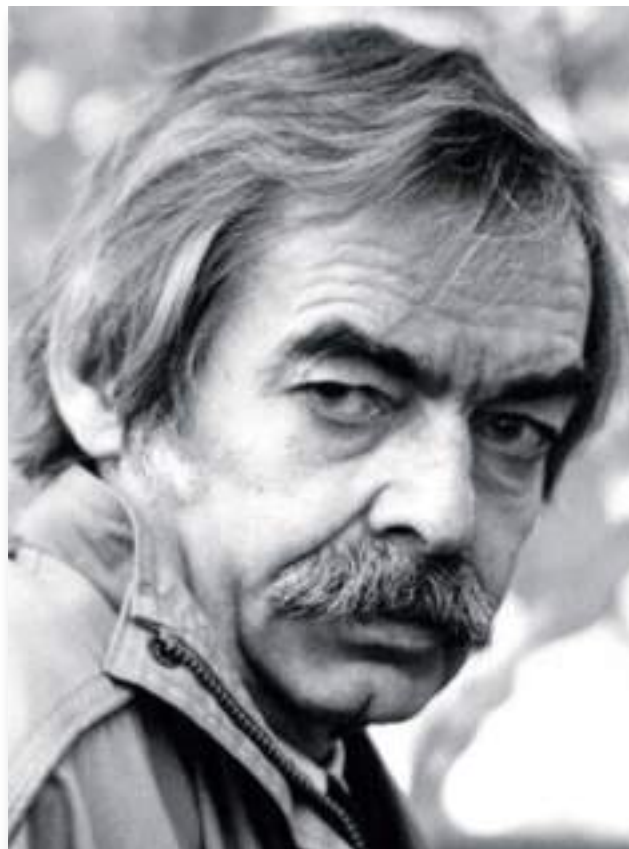
Як би Ви окреслили основні ідеї, особливості творчості Петра Скунця й Івана Чендея? Що, на Ваш погляд, не втрачає актуальності в їхній творчості у сьогоднішні?

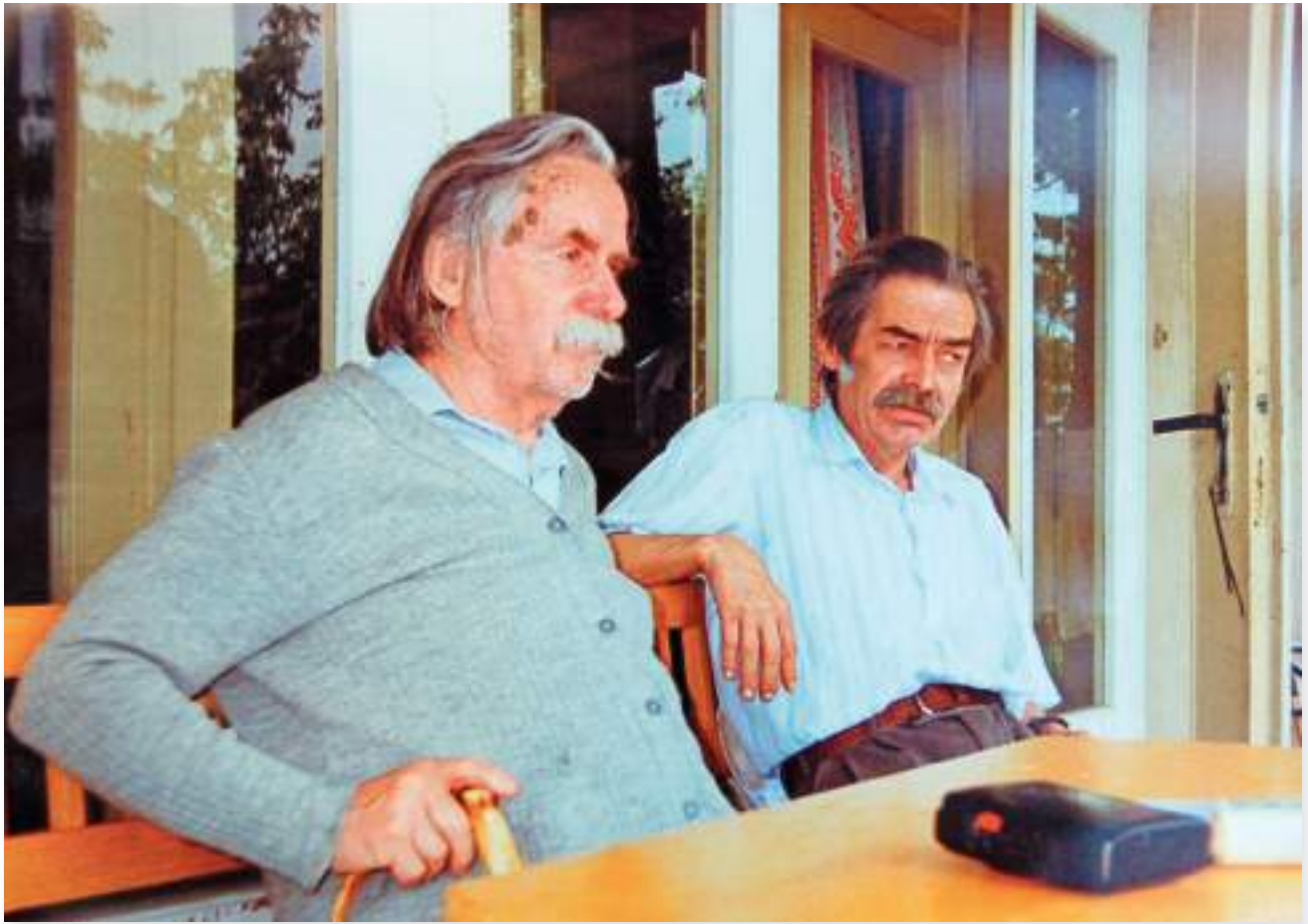
– Щодо особливостей творчих портретів письменників, то перше — це талановитість в обраній сфері вираження. Інше ми з Вами вже зауважили: обидва письменники дуже точно відчули свої

художні світи і протягом творчого шляху розвивали віднайдене. До цього додалося розуміння ними великої відповідальності перед словом і читачем. І ще одне — гордість за свою роботу, коли прізвище й ім'я стають ознакою якісного продукту. Останній складник може стосуватися діяльності кожної професійної людини загалом.

Щодо основних ідей творчості, або іншими словами, головних думок, які письменники провадили протягом творчості, то їх можна окреслити ще тими прерогативами, які обстоював Олександр Духнович: необхідність для людини в житті моральності й громадянської свідомості. Хоча одразу заважу таке: про мистецький рівень письменника, його творче обдаровання ми судимо не лише за тим *що* він обстоює, а *як* він це чинить. Спосіб розкриття *як* і робить митця своєрідним, неповторним, упізнаваним.

І щодо актуальності. Актуальними, як правило, залишаються твори, які стосу-

ються філософських смислів, тобто порушують вічні теми людського життя: народження, кохання, смерті, самотності, вибору людини, протистояння добра і зла, взаємини «батьки і діти» і т.д. Але, знову ж таки, тут відіграє важливу роль підхід письменника, те, **як** він це розкриває. Бо банальне висловлювання про вічне навряд чи цікавитиме когось, окрім вузьких спеціалістів з історії літератури.

Майже вся творчість Петра Скунця й Івана Чендея актуальна в сьогоденні. Та пам'ятаймо, що пройшло менше двадцяти літ від їхнього відходу у вічність, отже, вони ще дуже близько до нас, і ми ще живемо подихом того покоління. Ще свіжі їхні образи, рани, відчуття втрат... Як складатиметься їхня творча доля в XXI столітті – це вже зможете побачити й оцінити Ви. Але, підсумовую, філософськи наснажені твори письменників не втратять актуальності.

» **Відомий факт, що Шевченківську премію Іван Чендей отримав 1994 за збірку «Березневий сніг» та повість «Іван», за які його критикувала тоталітарна влада. Через три роки — у 1997 її здобув Петро Скунець за збірку поезій «Спитай себе». Чи відомо, як митці сприймали таку нагороду? У період вручення вона мала для них важливе значення?**

– Іван Чендей отримав Державну (тоді була така її назва) премію ім. Тараса Шевченка за книгу «Калина під снігом» та повість «Іван». Таке цікаве формулювання, бо ж повість входила до вказаного видання. А Петро Скунець був відзначений літературною нагородою за збірку поезій «Спитай себе», яка побачила світ на його п'ятдесятиліття у 1992 році і до неї було включено відому вже нам поему «Розп'яття». Як митці сприймали нагороду? А як можна сприйняти

відзначення своєї творчості найвищою в Україні літературною премією? Це була величезна радість і перемога не лише для письменників, але для всього Закарпаття. Це було визнання здобутків наших митців у контексті загальнонаціонального літературного процесу. Шевченківська премія була заснована у 1961 році і лише через 33 роки уподобала собі прозаїка, а згодом і поета із Закарпаття. При цьому, згадуємо, на цю відзнаку подавали твори у 1965 році Михайло Томчаний (роман «Жменяки»), Іван Чендей («Птахи полишають гнізда»), у 1969 році — Юрій Мейгеш (літературна мозаїка «Сьогодні і завжди»), у 1979 році — Петро Скунець (книга «Розрив-трава»)... Тобто дорога премії у наш край була доволі довгою.

Тож не лише у період вручення, але й протягом усього подальшого життя Шевченківська відзнака була важливою для обох письменників. Висока нагорода мовби символічно підтримала ідеї, про які ми вже з вами сказали: важливість моральності й громадянської свідомості для людини. І, зрештою, це ті ж ідеї, які знайдемо й у творчості Тараса Шевченка.

» Як уплинула творчість митців, їхні постаті на розвиток літератури? Чи достойно їх оцінили на всеукраїнському рівні? Маю на увазі не Шевченківську премію, а вплив на літературний процес?

– Що розуміємо під впливом на літературний процес? Появу епігонів, які наслідують стильові знахідки митців? І, якщо вони появилися, то це означає високу оцінку творчості письменників? Думаю, ні. Чи має творчість І.Чендея та П.Скунця резонанс у сучасному літературному світі і чи їхній доробок знаний й обговорюваний? Можливо, так розуміємо вплив творчості митців на літературний процес.

Отже, набутки обох письменників були широко обговорювані ще на теренах Радянського Союзу, бо книги їхні перекладалися російською, яка тоді була мовою міжнародного спілкування та й іншими мовами. Окрім того й Іван Чендей, і Петро Скунець займалися перекладацькою діяльністю, тому вони були добре знані в літературних колах ще й з цього боку. П.Скунець перекладав з підрядників із понад десятка мов. Іван Чендей робив переклади з угорської мови, мови бачванських русинів. Коли ж книги наших літераторів висувалися на Шевченківську премію, то щоразу було загальноукраїнське обговорення їхніх набутків. Варто лише взяти до рук бібліографічні покажчики, присвячені творчості наших земляків, й одразу побачимо той розмах літературознавчих спостережень й оцінок, яких вони були удостоєні. Нині низка наукових розвідок, дисертаційних досліджень торкаються творчості І.Чендея та П.Скунця. Наукові конференції (всеукраїнські, міжнародні), які, до речі відбуваються на базі нашого університету, теж свідчать про інтерес академічного загалу до життєтворчості визнаних прозаїка та поета. До того ж у 2016 році Ужгородською міською радою засновано премію імені Петра Скунця в галузі літератури і краєзнавства, а в 2017 році родиною Івана Михайловича започатковано Всеукраїнський конкурс малої прози імені І. Чендея.

Зауважу, ми лише на початку пізнання художніх материків наших письменників у третьому тисячолітті, про яке писав Петро Скунець:

*Воно гряде — тисячоліття Віри.
Життя людини не перейде в тлінь.
Ще Богосин нас визволить від Звіра,
І прийде Він. І буде так. Амінь.*

*Підготувала
Наталія Толочко*

З ювілеєм, Alma Mater!

Іван Сенько,

*кандидат філологічних наук, фольклорист-славіст, літературознавець,
член комітету старійшин Асоціації випускників УжНУ*

Ужгородському національному університету – 75! Виходить, що я від нього на вісім років старший. Але у навчального закладу така особливість, що він, аби відповідати вимогам часу, постійно оновлюється. Є й інша у нього риса: чим більше знань та творчих можливостей дає студентам і науковцям, тим більше зростає його авторитет. У цьому переконався і як студент та аспірант філфаку, і як викладач у моїй alma mater.

Із того, що дав мені університет, в який я після трирічної армійської служби вступив у 1959 році на російське відділення філфаку, згадується найбільш

характерне. Найперше – почуття соціальної захищеності. Не забудеться, як декан Павло Лісовий, побачивши, що я і ще два однокурсники з настанням холодів ходимо без пальта (батьки-колгоспники не мали змоги допомогти), попросив профспілкову організацію надати нам грошову допомогу. Цей спогад зігриває і донині. В той час на різних курсах філфаку вчилися мої земляки, діти простих селян – Михайло Блецкан, Микола Зимомря, Михайло Сюсько, Петро Скунць... Їх імена на слуху... Стільки верховинців не здобуло вищу освіту за всі часи Чехословаччини і гортіївської Угорщини.

Авторитет навчальному закладу створюють його педагоги-науковці. З любов'ю згадую Петра Лінтура, фольклориста-славіста, одного з ініціаторів відкриття вищого навчального закладу в Ужгороді. У спілкування зі студентами він вносив демократичні традиції тих навчальних закладів, де навчався сам – Карлового університету в Празі та Белградського університету. Згадую Андрія Ігната, випускника Дебреценського університету, який вчив нас латини, а фразою: «Vivere est cogitare» (Жити значить мислити), – пропонував до заліку завчити сто крилатих висловів латинян, які можуть пригодитися в різних життєвих ситуаціях. Не забулись лекції Марка Плісецького, який викладав нам курс історії літератур народів Прибалтики, Кавказу і Середньої Азії. То вже пізніше я довідався, що з Києва, з академічного Інституту мистецтвознавства його перевели у наш університет як покарання за участь у написанні «Нарису історії української літератури» (1945), в якому ідеологічні цербери знайшли «прояви буржуазного націоналізму». Не можу не згадати Йосипа Дзендзелівського, випускника Одеського університету, фронтовика й учасника Параду Перемоги в Москві, знаного мовознавця із поважною студентською кличкою Юс Великий, який при написанні кандидатської дисертації надав мені допомогу деякими рідкісними виданнями книг з його солідної домашньої бібліотеки. Завжди пам'ятатиму Віктора Ариповського, літератора від Бога, з його ініціативи у 1961 році було видано збірник «Голоси молодих», в якому поряд із поетичними добірками В. Вовчка, П. Скунця, А. Драгомирецького, К. Копинця, Л. Кудрявської, В. Фединишинця з'явилися і мої три вірші... А ще незабутні Тетяна Чумак, дослідниця творчості Духновича і Павловича, Сергій Воскре-

сенський, Георгій Шелюто, Анна Дуденкова, Василь Микитась...

Слово викладача впливає емоційно. А філософію слова легше осягнути, коли воно опубліковане. В мої студентські роки книга була єдиним джерелом інформації. А в університетській бібліотеці яких тільки книг не було! І «Русалка Дністровая» (Будин, 1837), і «Народные песни Галицкой и Угорской Руси» (М., 1878) Я. Головацького, і прижиттєві видання О. Пушкіна, М. Гоголя... А вже книжковий фонд бібліотеки сформувався із кількох монастирських книгозбірень краю, а також подарунків із книгосховищ Києва (близько 7 тисяч книг), Ленінграда (понад 3 тисячі), Москви (13420 різних видань), Львова (787 книг)... Інкунабули, стародруки.

Університет багато дає – бери скільки хочеш і можеш, враховуючи тогочасне обмеження доступу до спецфонду. І я вдячний за цю щедрість. Працюючи викладачем, намагався не зрадити пам'яті моїх вчителів, примножити славу моєї alma mater. Як відповідальний редактор філологічної серії «Наукового вісника Ужгородського університету» у 1995-2017 роках підготував 36 випусків цього авторитетного збірника. А ще в складі колективу (Юрій Сак, Михайло Орос, Оксана Барбіл, Емілія Швед, Дмитро Данилюк та ін. при підтримці ректорів Володимира Сливки та Миколи Вегеша) взяв участь у роботі над виданням 6-томника М. Лучкая «Історія карпатських русинів» (1999-2011). Із вдячністю до викладачів та колег – науковців університету та його випускників – я написав у серії нарисів і наукових розвідок про Петра Лінтура, Кирила Галаса, Йосипа Дзендзелівського, Марка Плісецького, Олексу Мишанича, Івана Хланту, Дмитра Федаку...

Бо університет професорами і випускниками славен.

Христина Керита,

*член Національної спілки
письменників України,
випускниця 1981 року*

.....

Мабуть, земна вісь пришвидшила оберти, бо кудись так нестримно жене час, що через клопоти щоденні не встигаєш озирнутись, як раптом з подивом усвідомлюєш, що за вікном уже інше століття (не краще і не гірше, але геть інше).

Тож коли на мить стає незатишно у цьому постмодерному просторі, вертаєш на крилах спогадів туди, де небо завжди було безхмарним, майбутнє – світлим, друзі – надійними. А таким життя може здаватися тільки в студентські роки.

І тоді радію, що були у моєму житті літні вечори у школі села Волосянка, де нам довелося жити під час проходження діалектологічної практики, а ще стрімкі схили над містечком Верховина на Франківщині, де ми галасливою студентською ватагою теж практикувалися. Там я зрозуміла, чому степовик Михайло Коцюбинський, побачивши Гуцульщину, написав «Тіні забутих предків»: не закохатися в цей край і його людей неможливо.

У Криворівні ми стояли біля джерела, в якому Франко лікував свої хворі долоні, і думали, що торкаємося вічності.

А ще ж було і щорічне збирання врожаю на колгоспних ланах. Стомлені і веселі, поверталися ми увечері в гуртожиток і співали. Летіла з нами народна пісня, розпросторюючи крила, і про сосну, що горіла-палала, і про воду каламутну... Було тих пісень безліч. Доспівали одну, як уже хтось починав іншу.

Цікаво, чи співає нинішнє студентство?

Може, й пісня об'єднала нас у дружну родину, бо, покинувши стіни рідного вишу, ми не забули один про одного. Як тільки випадає нагода, поспішаємо зустрітись, із вдячністю згадуємо тих, що долучилися до нашого становлення.

Адже тоді для нас найбільшим і найповнішим джерелом інформації була університетська бібліотека і викладачі, а не Google. Кожен із них дарував нам частинку свого серця, знань, ставав зразком для наслідування.

Хочеться схилити голову у глибокій пошані перед пам'яттю тих, що вже відійшли за межу, лишивши по собі незгасне світло.

Не померкне у моїй душі образ благородної і мудрої Л. Г. Голомб, яка відкрила мені незмірну глибину поезії Лесі Українки, блискучого оратора-мовознавця П. П. Чучки, вимогливого і справедливого К. Й. Галаса, В. І. Добоша, що допомагав нам осягнути таємниці синтаксису, делікатної й доброї С. В. Макари, Ю. І. Балеги, з яким згодом довелося багато років бути поруч у письменницькому гурті і вкотре переконуватись у його мудрості, патріотизмі, таланті.

Тож я не перестаю дякувати долі, що колись привела мене на філологічний факультет Ужгородського університету, бо кожен, хто прагне працювати зі Словом, повинен здобувати саме філологічну освіту.

Бажаю рідному факультету і в майбутньому рости справжніх поціновувачів Слова, які ніколи не підіграватимуть пересічним смакам.

Прошло 17 років із часу знайомства з філологічним факультетом. Звісно, він відіграв значну роль у моєму житті, адже не знати, як би склалася доля, якби я не пов'язала своє життя з цим факультетом. Хоча цілеспрямовано не готувалася до вступу саме на філологічний. Однак бувають такі ситуації, у які ти маєш потрапити, щоб потім через 17 років відбулася саме ця розмова. В 11 класі я стала переможницею Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури. Це давало значні переваги при вступі – могла вступати без іспитів, тільки за співбесідою, ще й на державне замовлення. Оскільки були непрості 90-ті роки, тому вирішила не подавати документи в інші університети й обрала філологічний факультет УжНУ. Жодного разу не пожаліла про своє рішення! Університет дав мені дуже багато. Ідеться не лише про знання, а й справжні приклади духу та інтелекту. Викладачі – без перебільшень – зірки філології: Борис Галас, Любомир Белей, Михайло Сюсько, Лідія Голомб, Тамара Розумик... Університет подарував мені друзів, із якими товаришуємо донині, із приємністю згадуємо різні ситуації зі студентського життя. Підтримую зв'язки з однокурсниками, доцентами кафедри української літератури УжНУ – Оксаною Кузьмою, Олександром Кордонцем. Знайома з деканесою факультету Галиною Шумицькою, з якою працюємо над підручником для шкіл з угорською мовою навчання. Спілкуємося з моєю академнастницею, доцентом кафедри української мови Аллою Галас, у якої писала дипломну роботу; а пані Валентина Барчан була присутня на моєму майстер-класі в УжНУ й високо оцінила виступ. Спогади про навчання дуже приємні, світлі. Кажуть, студентські роки – найкращий період у житті, так і є. Кілька моїх учениць також вступили на філологічний

Олеся Калинич (Ківеждій),

учитель української мови та літератури гімназії-інтернату міста Хуста, учитель-методист, заслужений учитель України, переможниця конкурсу «Учитель року–2015», авторка методичних видань для підготовки до ЗНО

факультет. Пишаюся їхнім вибором, постійно агітую гімназистів обирати для здобуття вищої освіти саме філологічний факультет УжНУ. Існує стереотип, що професія вчителя непрестижна, низькооплачувалася, що кар'єру в ній не побудуєш. Завжди це спростовую. Пишаюся тим, що я вчитель, що завершила філологічний факультет УжНУ. Говорю про це щиро, з великою гордістю.

Василь Кіш,

*випускник відділення журналістики
2007 р., співзасновник
інформаційної агенції
«Голос Карпат», колишній голова
Виноградівської районної державної
адміністрації*

Університет – це своєрідний тест на самостійність для молодих людей. Навчання на відділенні журналістики відіграло важливу роль у моєму житті і професійному зростанні. Сьогодні ця професія стає дедалі популярнішою, журналістами працює багато людей. На жаль, є частина «активістів», що видають себе за журналістів і заплямовують професію. Звичайно, потрібно навчатися на відділенні журналістики, аби зрозуміти основні засади роботи з інформацією, уміти її перевіряти, дотримуватися стандартів, етичних норм тощо.

Журналістська освіта дуже допомогла мені на державній службі, оскільки дала розуміння того, що потрібно завжди перевіряти інформацію, бути об'єктивним, не захищати одразу жодну зі сторін конфлікту, а ретельно аналізувати ситуацію. Ці принципи варто застосовувати в різних галузях. Звісно, завдяки журналістиці я звик до публічності, здобув комунікативні навички.

Бажаю університету і відділенню журналістики розвитку, відчуття підтримки від держави. Щоб кращі ідеї, які надходять від викладачів, були почуті в ректораті. І найважливіше – бажаю хороших студентів.

Факультети у долях своїх ВІПУСКНИКІВ

УжНУ за своєю суттю є дослідницьким університетом, він не лише передає знання вихованцям, але й створює їх. Без залучення молодих людей до наукової творчості припиняться дослідницькі традиції наукових шкіл, які склалися десятиліттями. Організацією цього напрямку діяльності вишу опікується Ігор Студеняк. Він – знана і шанована особистість у вітчизняних та європейських науково-освітніх колах. У його творчому доробку понад 800 публікацій, серед яких 6 монографій, 24 навчальні посібники, 138 патентів на винаходи та деклараційних патентів, приблизно 230 статей, із яких 130 – у журналах, проіндексованих у базі даних Scopus. У 2004 році патент І. П. Студеняка переміг на конкурсі «Винахід року 2004», а у 2008 році був включений до бази даних «Перспективні винаходи України».

Після закінчення з відзнакою фізичного факультету Ужгородського державного університету І. П. Студеняк розпочав трудову діяльність як інженер проблемної науково-дослідної лабораторії. З 1982 по 1985 роки навчався в аспірантурі Ужгородського державного університету за спеціальністю «Фізика напівпровідників і діелектриків». У 1986 році захистив кандидатську дисертацію, у 2003-му – докторську. З 2014 року проректор з наукової роботи університету.

Професор І. П. Студеняк започаткував новий напрям наукових досліджень – оптика розупорядкованих середовищ, у тому числі напівпровідників, фероїків та суперіонних провідників з різними типами фазових переходів. Його плідна наукова діяльність присвячена пошуку нових матеріалів для перспективних джерел енергії, сенсорів температури та тиску, акустооптичних модуляторів, а також розробленню нових способів та методик дослідження параметрів матеріалів для оптоелектроніки.

Ігор Студеняк,

*доктор фізико-математичних наук,
проректор з наукової роботи,
член Ради Міжнародної асоціації випускників*

Упродовж 25 років І. П. Студеняк був відповідальним виконавцем та науковим керівником 18 наукових госпдоговорних, держбюджетних та міждержавних тем, у тому числі міжнародних – білатеральних українсько-угорського, українсько-словацького, українсько-литовського та українсько-турецького проєктів. Активно розвиває міжнародну наукову співпрацю з науковими та освітніми закладами України та Європи.

Наукові здобутки І. П. Студеняка в галузі фундаментальних та прикладних

досліджень вивели його в число провідних вчених України в області фізики твердого тіла. У 2005 році його обрано членом зовнішнього відділення Угорської академії наук, у 2008 році – членом Міжнародної організації адміністраторів науки, у 2006 році – членом спеціалізованої ученої ради із захисту кандидатських дисертацій при Ужгородському національному університеті. Він є членом оргкомітетів ряду міжнародних наукових конференцій, членом редколегії авторитетних наукових журналів.

Володимир Лазур,

доктор фізико-математичних наук, декан фізичного факультету, член Правління Міжнародної асоціації випускників

Майбутнє людства тісно пов'язано з прогресом фізичної науки. Минуле ХХ століття було, безумовно, століттям фізики: лазери, мазери, рентгенівські промені, атомна енергія, класичні комп'ютери, всесвітня мережа Інтернет та чимало іншого з'явилося у світі завдяки відкриттям фізиків. Я глибоко переконаний, що у ХХІ столітті фізика буде мати і для науки, і для суспільства ще незрівнянно більше значення.

Для випускників фізичного факультету УжНУ відкриті двері найпрестижніших академічних науково-дослідних установ, провідних вузів та середніх навчальних закладів, конструкторських бюро, науково-виробничих і обчислювальних центрів, підприємств і організацій, які займаються розробкою систем передачі і захисту інформації. Студентів нашого факультету ще до завершення навчання запрошують працювати на підприємства області, такі, як «Джейбл Сьоркіт Юкрейн Лімітед», ПрАТ «Єврокар», УАП ТОВ «Фішер-Мукачєво», «Ядзакі Україна», ТОВ «Флекстронікс» та інші. Успішно працюють наші випускники і в інших галузях людської діяльності: медицині, екології, економіці, фінансах, бізнесі, менеджменті, митній службі, силових структурах та ін.

Численний загін випускників фізичного факультету УжНУ успішно трудиться в наукових установах України та за її межами. Віцепрезидентом Російської академії наук є наш випускник академік РАН Юрій Балега. В одній з найбільших лабораторій світу – Аргонській національній лабораторії (Чикаго, США) – працює випускник кафедри теоретичної фізики УжНУ професор Юлій Єлінек. Відділ стандартів та частоти Національної фізичної лабораторії Ізраїлю очолює наша випускниця Надія Голдовська. Науковим консультантом Лабораторії спектроскопії плазми Інституту ім. Вайцмана (Ізраїль) є Віктор Голдовський. В Інституті фізики твердого тіла (м. Юліх, Німеччина) працюють випускники кафедри фізики напівпровідників К. Руцанський та його дружина І. Сліпучіна. Докторантом Інституту фізики Чеської академії наук є наш випускник Тарас Чутора. В Університеті м. Кюсю (Японія) працює Роман Селянчин. В Інституті ядерної фізики

Технічного університету м. Дармштадта (Німеччина), де цьогооріч буде завершено будівництво ультрасучасного багатоцільового прискорювального комплексу FAIR, працює теж наш випускник Дмитро Симочко. На посаді професора в Університеті м. Жешув (Польща) – Євген Шерегій. На посаді професора кафедри експериментальної фізики та нанотехнологій Університету м. Дебрецен (Угорщина) трудиться наш випускник Олександр Кокенєші. Денис Бондарь зараз працює в славнозвісному Принстонському університеті (штат Нью-Джерсі, США), де після еміграції до США Альберт Ейнштейн продовжував роботу над дослідженням проблем космології і створенням єдиної теорії поля, покликаної об'єднати теорію гравітації та електромагнетизму. Юрій Пилипченко брав участь в експерименті на Великому адронному колайдері в складі колаборації ATLAS, яка вперше зафіксувала розпад легендарного бозона Хігса на фундаментальні частинки матерії, відомі як нижні кварки. В Головній астрономічній обсерваторії НАН України відділ фізики Сонця очолює наш випускник, член-кореспондент НАН України Роман Костик. В Інституті теоретичної фізики ім. Боголюбова (м. Київ) відділ математичних методів у теоретичній фізиці очолює доктор фізико-математичних наук Олександр Гаврилик.

Перелік успішних випускників фізичного факультету можна продовжувати й далі. Але найважливішим є те, що факультет дає високий рівень освіти. Наші випускники, які працюють у міжнародних і вітчизняних наукових центрах, як правило, обіймають там відповідальні посади, і від іноземних колег ми отримуємо тільки позитивні відгуки про їх наукову роботу.

Факультети у долях своїх Випускників

Ці та багато інших похвальних слів з повним правом можна віднести на адресу **Павла Ганинця** – головного лікаря санаторію «Квітка полонини» ТОВ «Сузір'я», керівника осередку Асоціації випускників УжНУ у Свалявському районі, незмінного спонсора усіх випусків «Вісника» Асоціації.

Народився 1951 року в селі Чинадійово Мукачівського району Закарпатської області у родині вчителів, потомствених інтелігентів.

**СПРАВЖНІЙ
ПРОФЕСІОНАЛ,
УСПІШНИЙ
МЕНЕДЖЕР,
ЗНАНИЙ
МЕЦЕНАТ**

Закінчив медичний та економічний факультети Ужгородського національного університету, Вінницький торгово-економічний інститут.

У санаторно-курортній галузі з липня 1974 року. Пройшов шлях від лікаря-ординатора до заступника головного лікаря санаторію «Поляна». З вересня 1986 року і до сьогодні – головний лікар санаторію «Квітка полонини». Співзасновник ТОВ «Сузір'я», ТОВ «Маргіт», НВА «Племконцентр», ГО «Сольва-прогрес».

У 1995 році організував випуск збірника наукових праць «Сучасні проблеми рекреації на курортах Карпатського регіону». Автор та співавтор книг з проблем санаторно-курортного лікування та майже півсотні статей у наукових виданнях.

У 1998 році Павлу Ганинцю присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України».

Депутат Свалявської районної ради кількох скликань, голова постійної комісії з питань землеустрою, екології та раціонального використання природних ресурсів. Павло Ганинець заслужено здобув реноме фахівця-курортолога, який у сфері розвитку рекреаційної галузі відводить перше місце помірній, науково-обґрунтованій експлуатації природних ресурсів та професійно і наполегливо сприяє їх збереженню в інтересах майбутніх поколінь.

Щорічний лауреат та переможець численних вітчизняних та міжнародних рейтингів у різних номінаціях, серед яких, зокрема, його відзначено як кращого менеджера Європейською бізнес-асамблеєю, а також володар «Золотого Меркурія» – головної відзнаки міжнародного проекту, що вручається у рамках відомої іміджевої програми «Лідери XXI століття» за особистий внесок в оздоровлення вітчизняної економіки та розвиток інтеграційних процесів.

У 2011 році Павла Ганинця нагороджено Почесною грамотою Верховної Ради України.

У 2018 році –орденом Верховної Ради «Медична слава».

З 14 листопада 2016 року – Почесний доктор з екології.

З грудня 2016 року – член-кореспондент Міжнародної академії освіти і науки.

Павло Ганинець отримав чимало відзнак від Федерації профспілок України, серед яких – нагрудний знак «Профспілкова відзнака» (2010 р.).

У 2017 році обласною адміністрацією Павла Ганинця було нагороджено почесною відзнакою «За заслуги перед Закарпаттям». А в 2019 та 2020 роках він увійшов у «ТОП-100 ВПЛИВОВИХ ЗАКАРПАТЦІВ» як неперевершений менеджер, який за короткий період зумів перетворити профспілковий санаторій на справжню візитівку Закарпаття.

Завдяки вмілому керівництву Павла Ганинця в санаторії «Квітка полонини» нині справді європейський рівень комфорту і сервісу. Оздоровниця здобула бездоганну репутацію, є неодноразовим лауреатом рейтингу «Кращі підприємства України» в номінації «Санаторно-курортні послуги». Санаторій здобув популярність не лише в Україні, а й далеко за її межами. Оздоровницю без перебільшення називають серцем української Швейцарії.

Наприкінці 2019 року санаторій проходив сертифікаційну перевірку системи менеджменту на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2015. Перевірці підлягали якість надання санаторно-курортних послуг та їх відповідність міжнародним стандартам.

Аудитори відзначили відмінно налагоджену роботу оздоровчого закладу, відмітили, що якісний сервіс, впровадження новітніх методик лікування, за-

слуговують на найвищу оцінку не лише на теренах України, а й серед іноземних закладів подібного профілю.

Павло Павлович є Почесним громадянином Сваляви. Це звання йому присвоєно ще в 2012 році. Він переймається проблемами району та міста, допомагає у вирішенні наболілих проблем. Варто зауважити, що Ганинець першим відгукнувся на потреби Свалявщини в умовах запровадження карантинних заходів під час спалаху коронавірусу в районі. Так, за його підтримки та фінансування районна лікарня поповнилася новітнім ефективним обладнанням для лікування хворих з COVID-19.

Павло Ганинець є знаним меценатом, постійно бере на себе місію з фінансової підтримки мистецьких, освітніх та культурних заходів, що проводяться в області, районі і безпосередньо в оздоровниці, і сприяють популяризації історико-краєзнавчих надбань, поширенню творчих здобутків у музиці, літературі, живописі та скульптурі на Закарпатті та за його межами. Слід відзначити, що Павло Павлович однією з важливих складових лікування на курорті вважає активізацію культурно-просвітницької роботи, яка допомагає гостям оздоровниці глибше пізнавати історію та традиції нашого краю, знайомити їх зі світовими зразками сучасного мистецтва. Саме з цією метою було організовано безпосередньо в санаторії проведення музичного «Станкович-фесту», міжнародного скульптурного форуму, художніх пленерів та літературних читань. Найкра-

щі твори закарпатських та закордонних авторів поповнюють санаторну колекцію живописних полотен і скульптурних композицій. В оздоровниці діють історико-краєзнавчий музей, багатюща бібліотека, що регулярно поповнюється тисячами видань сучасної української літератури, підтримується книговидання творів талановитих місцевих авторів.

У 2020 році Павло Ганинець став співзасновником громадської організації «Сольва-прогрес», яку створено з метою сприяння розвитку туристичного потенціалу Свалявщини зокрема і краю загалом, поліпшення екологічного стану Закарпаття, розвитку інфраструктури регіону.

Санаторій «Квітка полонини» є співорганізатором щорічної Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти збереження здоров'я людини» (головний організатор – ДВНЗ «Ужгородський національний університет»). Конференція проводиться на базі «Квітки полонини» з широким залученням вчених та лікарів.

У червні 2020 року Указом Президента України Павла Ганинця нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня. Відзнака – за значний внесок у розвиток вітчизняної системи охорони здоров'я, надання кваліфікованої медичної допомоги, рятування життя людей, сумлінну працю та високий професіоналізм.

Правління і Рада Міжнародної асоціації випускників УжНУ вітають з цією високою відзнакою одного з найактивніших своїх членів і спонсорів.

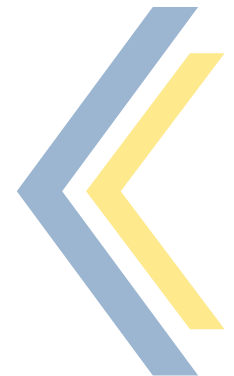
Після закінчення Ясінянської середньої школи навчався на медичному факультеті Ужгородського університету. У 1965 році отримав диплом з відзнакою. Працював у лікувальних закладах Рахівського району. З 1969 р. навчався в аспірантурі на базі клініки серцево-судинної хірургії Київського НДІ туберкульозу та грудної хірургії, з 1974р. по 1978 р. працював старшим науковим співробітником цієї клініки. З 1979 р.- асистент, а з 1980 року – доцент кафедри госпітальної терапії №1 Київського медичного інституту імені О. О. Богомольця, з 1988 р. очолив кафедру пропедевтики внутрішніх хвороб Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, де працює по теперішній час. З 1990 р. по 2014 р. – декан медичного факультету №2 НМУ імені О. О. Богомольця. Заслужений діяч науки та техніки України, член-кореспондент НАМН України (2002), дійсний член Європейського товариства кардіологів, член виконавчого комітету Міжнародного товариства внутрішньої медицини.

Василь Нетяженко – автор понад 750 наукових праць, серед них 25 монографій, винаходи, навчальні програми, підручники та методичні посібники для лікарів, інтернів та студентів. Під його керівництвом підготовлено 8 докторів, 29 кандидатів медичних наук. Його наукові інтереси: клінічна гемостазіологія. З 1995 року є фундатором і президентом Всеукраїнської громадської організації «Асоціація лікарів-інтернів України», тривалий час був на посаді головного терапевта МОЗ України, є головою спеціалізованої вченої ради Д 26.003.08 зі спеціальності «Кардіологія, внутрішні хвороби, загальна практика сімейної медицини».

Член ради Товариства закарпатців в м. Києві.

Василь Нетяженко,
професор, завідувач кафедри
Національного медичного
університету імені
О. О. Богомольця,
член-кореспондент НАМН України

**Михайло
Завадяк,**

кандидат
медичних наук,
лікар-
гастроентеролог
вищої категорії

Народився 1936 року в селі Новоселиця Воловського округу Подкарпатської Русі (тепер – Міжгірський район Закарпатської області). Закінчив Берегівську фельдшерську школу в 1954 році, а в 1967-му – медичний факультет Ужгородського державного університету за спеціальністю «Лікувальна справа». Працював завідувачем фельдшерсько-акушерського пункту в селі Верхній Студений, пізніше – в с. Лісковець Міжгірського району. В 1955-1958 рр. служив у Радянській Армії. В 1958-1961 рр. – зав. фельдшерським здоров'ям пунктом Вучківського лісопункту Міжгірського ліспромгоспу. З 1967 року – лікар-терапевт санаторію «Синяк». З 1974-го – заступник головного лікаря з медичної частини базового гастроентерологічного санаторію «Сонячне Закарпаття».

Пізніше працював заступником головного лікаря з організаційно-методичної роботи, але ще двічі його повертали на попередню посаду. В 1980 році захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата медичних наук на тему «Дія слабосульфідних вод і в поєднанні їх з озокеритотерапією при ревматоїдному артриті за клінічними показниками і дослідженнями тіолових груп білків». Після виходу на пенсію в 1997

році працював лікарем-гастроентерологом, пізніше – лікарем-фізіотерапевтом. У 2001 році запрошений на посаду лікаря-гастроентеролога і заступника з медичних питань генерального директора Реабілітаційного центру Всеукраїнського благодійного фонду «Професіонал» (тепер – ТОВ «Курорт «Сонячна Поляна»). Після перепрофілювання закладу в 2012 році пішов на відпочинок, маючи за плечима 58 років трудової діяльності. Автор або співавтор приблизно 100 наукових праць і двох десятків раціоналізаторських пропозицій, присвячених діагностиці та курортному лікуванню ревматологічних, гастроентерологічних захворювань, цукрового діабету, сечових діатезів, раціональному використанню питних мінеральних вод.

Спільно з О. Торохтіним, С. Ковачем впроваджував нову методику приготування загальних мінеральних ванн, що зменшило в п'яти санаторіях використання мінеральної води на третину. Розробив концепцію про зв'язок виразкової хвороби, хронічного гастриту, дуоденіту з хронічними вогнищами стафілококової інфекції та з М. Лазориком у співавторстві запатентував оригінальну методику їх лікування анатоксином стафілококовим. Запропонував і впровадив методику одночасного ортоградного перорального промивання всього травного каналу. Залучив 30 лікарів базової оздоровниці до науково-практичних досліджень, п'ять із них захистили кандидатські дисертації. Спільно з В. Шманько ним впроваджено штучну корекцію хімічного складу мінеральної води, а з В. Гергель – «ступінчасту» методику питного лікування. Співавтор/автор п'яти науково-популярних книг, присвячених курортам.

Багато публікацій присвятив охороні і раціональному використанню курортних ресурсів Закарпаття та України.

Факультети у долях своїх ВІПУСКНИКІВ

Народився 1 квітня 1975 року в Ужгороді. З 1992 по 1997 рр. навчався на юридичному факультеті Ужгородського державного університету за спеціальністю «Правознавство», отримав диплом із відзнакою. В рідному університеті, за пропозицією ректорату, Олександр Гарагонич розпочав своє педагогічне становлення на кафедрі цивільного права, обіймаючи посади викладача, старшого викладача та доцента цієї кафедри. З вересня 2006 року працює в одному з найпрестижніших вищих навчальних закладів із підготовки правників — Академії адвокатури України — на посаді доцента, а згодом — професора кафедри цивільного, господарського права та процесу. В Академії адвокатури України викладає дисципліни «Господарське право», «Інвестиційне право», «Корпоративне право».

Систематично залучається до викладання в Інституті підвищення кваліфікації та Школі адвокатської підготовки Академії адвокатури України. Загальний стаж педагогічної діяльності О. В. Гарагонича — 20 років.

Одночасно з педагогічною роботою займається науковою діяльністю. У 2004 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Правове регулювання підприємницької діяльності в Чеській та Словацькій республіках» в Інституті економіко-правових досліджень Національної академії наук України, наразі завершує роботу над написанням докторської дисертації на тему «Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств». Науковий доробок Олександра Васильовича — понад 160 публікацій з господарського, корпоративного, інвестиційного та податкового права, серед яких монографії, науково-практичні коментарі до Господарського кодексу України, підручники, навчальні посібники.

Олександр Гарагонич,
професор кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Академії адвокатури України,
директор юридичної компанії «Бі ен Сі»

Член редколегії фахового видання «Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право». Науково-педагогічну діяльність О.В. Гарагонич успішно поєднує з юридичною практикою. Загальний стаж його юридичної роботи становить 23 роки. З 2007 року Олександр Васильович — директор юридичної компанії «Бі ен Сі» (bnc.in.ua), яка є одним з лідерів ринку юридичних послуг в Україні і вже багато років забезпечує своїх клієнтів високоякісною юридичною підтримкою на всій території країни та за кордоном. Юридична компанія «Бі ен Сі» орієнтована на спеціальні, складні, незвичайні завдання у сфері надання юридичних послуг із питань інвестування, корпоративного права, оподаткування, захисту від рейдерства, господарського забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання тощо. Олександр Гарагонич займається адвокатською практикою та правозахисною діяльністю, є сертифікованим Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку фахівцем з управління активами. Активно займається громадською діяльністю: неодноразово обирався до громадських рад при Міністерстві юстиції України, Міністерстві доходів і зборів України, при Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку. Входить до складу Асоціації адвокатів України, Міжнародної асоціації господарського права, Міжнародної бізнес-асоціації.

У сфері компетенції С. І. Мітряєвої – регіональний аспект національної безпеки, етнополітика, європейська інтеграція, візова політика і практика країн Євросоюзу.

Після закінчення історичного факультету УЖДУ Світлана Іванівна навчалась в аспірантурі Інституту історії АН України (відділ історії і міжнародних відносин європейських країн). Захистила кандидатську дисертацію із спеціальності «Загальна історія».

16 років (2000-2016рр.) очолювала Регіональну філію Національного інституту стратегічних досліджень у м. Ужгород. До цього займала відповідальні посади вченого секретаря Ужгородського відділу Інституту соціальних та економічних проблем зарубіжних країн АН України, заступника директора, виконавчого директора Карпатського філіалу Міжнародного інституту менеджменту (МіМ-Київ), заступника начальника управління освіти і науки Закарпатської ОДА, старшого консультанта відділу системного моделювання

Факультети у долях своїх ВІПУСКНИКІВ

та оцінки стану національної безпеки НІСД, керівника інформаційно-аналітичного центру – філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у Закарпатській області при РНБО України.

В активі С. І. Мітряєвої – спеціальні курси у сфері її компетенції. Це зокрема Міжнародні вищі курси з питань політики безпеки в Європі (Swedish National Defence College, Institute for National Defence and Security Policy Studies), Стокгольм, Швеція; Міжнародні вищі курси з питань управління кризовими ситуаціями (Swedish National Defence College, Institute for National Defence and Security Policy Studies), Стокгольм, Швеція; Міжнародні вищі курси з питань політики безпеки в країнах ЦСЄ (Національний університет оборони ім. Міклоша Зріні), Будапешт, Угорщина; Міжнародні вищі військові мовні курси STANAG-2 (Military language Training Centre, Miklos Zrinyi National Defence University), Будапешт, Угорщина.

Світлана Іванівна – автор понад 120 наукових статей, 3 монографій, 7 монографій у співавторстві. Її дослідження опубліковані в Україні, Словаччині, Угорщині. Співорганізатор 12 міжнародних проєктів спільно із Словацькою асоціацією зовнішньої політики (Slovak Foreign Policy Association), Фондом Конрада Аденауера та Фондом Фрідріха Еберта (Fridrich Ebert Foundation, Konrad Adenauer Foundation), Вишеградськими фондом (Visegrad Foundation) тощо.

С. І. Мітряєва – повний кавалер ордену Княгині Ольги (I, II, III ступеня). Має почесні відзнаки та медалі Міністерства закордонних справ України та Міністерства закордонних справ Словаччини, почесні грамоти та відзнаки Національного інституту стратегічних досліджень, Закарпатської обласної ради. Заслужений працівник освіти України.

Світлана Мітряєва,

радник при Дирекції НІСД, кандидат історичних наук, доктор філософії, заслужений діяч науки і техніки України

Заступник голови Правління
Міжнародної асоціації
випускників УжНУ
ІВАН АРТЬОМОВ:

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АСОЦІАЦІЇ: ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ

Міжнародна асоціація випускників УжНУ є громадською організацією, тому забезпечення її функціонування, координацію дій відокремлених підрозділів, організацію, підготовку та проведення засідань Правління, інших заходів забезпечують ентузіасти.

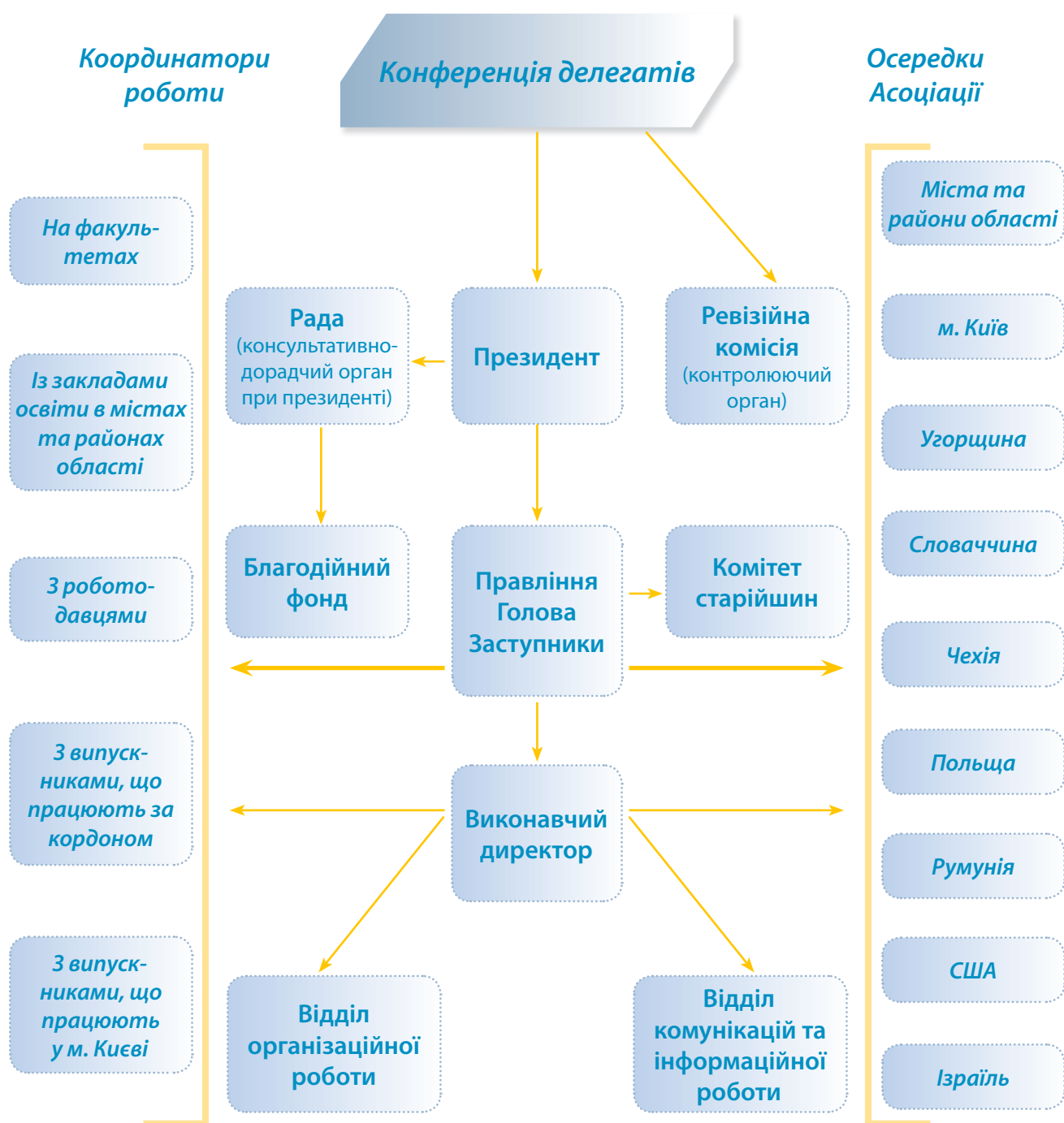
У процесі розбудови організаційної структури проведено вивчення громадської думки щодо складових організації, форм комунікаційного та інформаційного забезпечення її діяльності.

Результатом спільного пошуку ефективного алгоритму нашої роботи стало вироблення оптимальної структури Асоціації, яка за три роки діяльності засвідчила свою ефективність.

Напередодні 75-річчя УжНУ структура ГО виглядає так:

СТРУКТУРА

ГО «Міжнародна асоціація випускників ДВНЗ «УжНУ»

РЕЗУЛЬТАТИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ АСОЦІАЦІЇ

За 3 роки діяльності громадська організація провела ефективну роботу в різних сферах. Деталізуючи окремі положення звіту голови Правління О.Г. Сливки, відзначимо наступне.

По-перше, реальним проривом стало встановлення дієвих контактів із небайдужими випускниками УжНУ, які багато років живуть і працюють за межами України, користуються визнанням і повагою наукової спільноти в Європі та світі.

Після реалізації комплексу комунікаційних заходів із названою категорією випускників вони були запрошені відвідати рідний університет у зручний для них час. Результатом такої роботи стала організація осередків Асоціації в окремих країнах світу.

Очільниками підрозділів в Європі і США, окремих азійських країн стали авторитетні науковці, які свого часу закінчили УжНУ. Зокрема це:

- **Голдовська Надія** – доктор філософії, професор, вчений-відповідальний за точний час держави Ізраїль, член міжнародного комітету по часу, співробітник Міністерства економіки Ізраїлю (Ізраїль);
- **Юлій Єлінек** – доктор фізико-математичних наук, професор, старший науковий співробітник (emeritus) Аргонської національної лабораторії (США);
- **Олександр Кокенеші** – доктор фізико-математичних наук, професор Дебреценського університету (Угорщина), Почесний доктор УжНУ (Угорщина);
- **Євген Шерегій** – доктор фізико-математичних наук, професор університету м. Жешув (Польща);
- **Костянтин Рушанський** – кандидат фізико-математичних наук, пост-докторант Інституту твердого тіла м. Юліх (Німеччина);

- **Тарас Чутора** – докторант Інституту фізики Чеської академії наук (Чеська Республіка);
- **Роман Селянчин** – кандидат фізико-математичних наук, науковий співробітник Університету Кюсю (Японія);
- **Ірина-Любов Горват** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Повітового музею Сату-Маре (Румунія).

Активно долучилися до розбудови осередків Асоціації за кордоном науковці світового рівня, наші випускники, які відвідали УжНУ у період з 2017 р. Серед них: **Ігор Айзенберг** – доктор фізико-математичних наук, професор Манхеттенського коледжу (США); **Наталія Сіра** – професор Східно-Каролінського університету (США).

Другим чинником успішної розбудови Асоціації стало залучення до її складу випускників-ветеранів, які входять до Комітету старійшин Асоціації. Це люди, які є легендами не лише в УжНУ, а й в усьому Закарпатті. Серед них професори: **Іван Мешко** (1925 р.н.), **Михайло Ганич** (1931 р.н.), **Михайло Фатула** (1932 р.н.), **Дезидерій Петнегазі** (1930 р.н.), **Людвік Шимон** (1935 р.н.), **Петро Лизанець** (1930 р.н.), **Іван Коршинський** (1925 р.н.), та інші. Очолює Комітет старійшин **Іван Чаварга** – кандидат історичних наук, доцент, проректор УжНУ у 1965-1981 рр.

Важливим кроком на шляху залучення до Асоціації випускників є організація і ведення її сайту (https://www.uzhnu.edu.ua/uk/alumni_association), де розміщується поточна інформація про діяльність ГО, актуальні новини, а також багато цікавих повідомлень. Сайт Асоціації користується популярністю у наших закордонних читачів – колишніх випускників УжНУ.

Приємно чути слова вдячності на адресу Ради, Правління громадської організації наших випускників, які мають змогу ознайомитись із життям та ді-

яльністю УжНУ завдяки щорічним випускам журналу – «Вісника» Асоціації. Це видання вже третій рік поспіль виходить друком за фінансової підтримки члена Правління **Павла Ганинця** – кандидата медичних наук, очільника «Перлини Закарпаття», санаторію «Квітка Полонини» та «Сузір'я». **Щира подяка Павлу Павловичу за відчутну допомогу.**

Відзначимо, що робота сайту Асоціації, підготовка і видання «Вісників» забезпечується відділом комунікації та інформаційної роботи, ядро якої становлять представники НН Інституту євроінтеграційних досліджень **Людмила Серета, Тетяна Хохол, Віра Мойсюк**. Поваги і подяки за виконання великого обсягу роботи в Асоціації на громадських засадах заслуговує прес-секретар громадської організації **Наталія Толочко**.

Активними в діяльності Асоціації є декани факультетів **Володимир Лазур** (фізичний), **Галина Шумицька** (філологічний), **Михайло Повідайчик** (математичний), **Ярослав Лазур** (юридичний), **Микола Палінчак** (факультет міжнародних економічних відносин).

ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ

Серед перспективних завдань Асоціації випускників пріоритетними є:

1. Зміцнення осередків громадської організації у нових адміністративно-територіальних структурах області. Основою роботи, на нашу думку, мають стати відділи освіти в районах і області разом із керівниками загальноосвітніх шкіл. Це сприятиме встановленню більш тісних зв'язків майбутніх студентів УжНУ.

Буде продовжено роботу із зміцнення і можливого розширення осередків Асоціації за межами України, а також залучення колишніх випускників до практич-

ної допомоги університету – як наукової, так і матеріальної.

2. Активізація участі в роботі Асоціації всіх факультетів університету. Можливо є сенс ввести до складу Правління представників факультетів, які будуть координувати цю роботу.

Необхідно завершити роботу зі створення бази даних випускників на кожному факультеті, використавши досвід декана фізичного факультету Володимира Лазура.

3. Членам Ради та Правління Асоціації доцільно виїздити в райони області для надання конструктивної допомоги щодо організації осередків та їх роботи.

4. Залишається пріоритетним завданням розробки концепції зі створення в УжНУ Науково-інформаційного та рекреаційного центру на базі санаторію-профілакторію «Скалка», гірськолижної бази «Плішка» та високогірної біобазис «Колочава».

5. Стратегічно важливим напрямом роботи Асоціації є робота з організації потужного осередку в м. Києві, де працює численна кількість наших випускників, які мають великий авторитет, займають високі посади у Верховній Раді України, Кабміні, Конституційному Суді, Рахунковій палаті, підрозділах НАН України.

Спробуємо залучити до роботи в Асоціації депутатів усіх рівнів, керівників адміністративних установ та територіальних громад – випускників УжНУ вже після місцевих виборів у жовтні ц.р.

Правління Асоціації з вдячністю та увагою розгляне всі пропозиції випускників Ужгородського національного університету та врахує їх у своїй роботі. Чекаємо на відгуки і пропозиції за адресою електронної пошти Асоціації: alumni.uzhnu@gmail.com

З ювілеєм, Alma Mater!

Олександр Солонтай,

політичний експерт, керівник програми практичної політики в Інституті політичної освіти (м. Київ)

Широ вітаю всю університетську родину – викладачів, співробітників, студентів та випускників, усіх, хто пов'язав своє життя з нашим прекрасним вишем, зі спільним святом – Днем народження університету! УжНУ – 75 років!!!

Зрозуміти, що роки, проведені у стінах рідного вишу, – найкращі і найяскравіші миттєвості у житті, ми здатні лише у зрілому віці.

Я завжди хотів навчатися саме в місті, де провів дитинство. На відміну від багатьох ровесників, на час вступу у виш я вже багато подорожував, бував в інших містах, у тому числі таких університет-

ських, як Київ та Львів. Але свідомо бажав навчатися саме в Ужгороді, якщо була б така нагода. Але її не було, адже спеціальність «Міжнародні відносини» на початку 90-х років на Закарпатті одержати було неможливо. Тому мріяв про Могилянку, про КІМО, аж тут в Ужгороді відкривається факультет міжнародних відносин і оголошують набір студентів. В мене не було жодних сумнівів, так і став студентом.

Київ від мене також не втік, на старших курсах навчався паралельно у двох містах. Ужгород, звісно, був пріоритетом, в ньому і здобув вищу освіту – і бакалавра, і спеціаліста. Ще в студентські роки зробив для себе висновок, пізніше переконався в цьому остаточно. Вважаю, що якість здобутих знань залежить від самих студентів більше, ніж від університету. Професорський склад – це дуже важливо, але умови та середовище, які створюються навколо, в тому числі самими студентами, є важливішими. Це моє припущення, але воно дістало підтвердження. Так сталося, що завдяки громадській та політичній діяльності мені, студенту з Ужгорода, довелося познайомитися з сотнями ровесників з усіх великих міст України.

Вже як запрошений лектор у багатьох вишах переконався, що справа не тільки в університеті. Незалежно від того, це Харків чи Одеса, Львів чи Дніпро, Ужгород чи Вінниця, Київ чи Івано-Франківськ, ситуація одна і та сама. В кожній аудиторії є студенти, які «витискають» максимум з усього – викладачів, з бібліотеки, від університетських зв'язків, з навчальної програми, від ровесників. Пам'ятаю, ми навіть між собою книжками обмінювалися, яких не було в програмі. А от з цим є проблеми в частини студентів. Я думав, що це особливість Ужгорода. З часом зрозумів, що Ужго-

род не така вже й провінція, а «баласт» є всюди, в столиці його не менше.

На мою думку, Ужгород – це місто-університет, прекрасний край, щоб читати книжки, дискутувати з професорами та викладачами, писати власні наукові роботи та навчатися, збагачуватися, насичуватися новими знаннями! Візьміть від Ужгорода й університету все, а коли зміцнієте, віддайте місту та альма матер частинку себе! Тільки найкращі спогади

і слова безмежної вдячності колективу факультету історії та міжнародних відносин!

Сьогодні ми, випускники УжНУ, – велика дружна родина. Люблячи свій університет, служачи йому, ми робимо кращою всю Україну. Нехай кожен день, проведений в рідному університеті, наповнює серце втіхою і натхненням, нехай завжди знаходяться сили і впевненість для підкорення нових вершин!

Найщиріші вітання з 75-річчям моїй Alma mater – Ужгородському національному університету!

Перший заклад вищої освіти регіону створювався талантом та невтомною працею вчених, педагогів і дав путівку в життя не одному поколінню висококласних спеціалістів. Університет пройшов шлях становлення і розвитку, має багату історію, традиції, підкорені вершини, яскраві перемоги та нагороди.

Завжди з теплом і вдячністю згадую стіни рідного університету. Намагався ніколи не втрачати зв'язок з Alma mater. Від щирого серця радію успіхам і пишаюсь досягненнями УжНУ.

Сьогодні Ужгородський національний університет займає лідерські позиції на освітньому просторі як Закарпатської області, так і на загальноукраїнському рівні. За роки існування виш випустив у життя кілька поколінь професіоналів, які досягли вершин не тільки на теренах України й на світовому рівні.

Бажаю, щоб ювілейний рік об'єднав зусилля колективу університету, його численних випускників і став стартом для нових звершень!

Стабільності, процвітання, успіхів у реалізації наукового та освітнього потенціалу краю й України!

Микола Співак,

*професор, чл.-кор. НАН України,
заслужений винахідник України,
зав. відділом проблем інтерферону
та імуномодуляторів Інституту
мікробіології і вірусології
ім. Д. К. Заболотного НАН України*

Ігор Ільтьо,
керівник відділу
забезпечення
протокольних
заходів
Державного
управління
справами
Президента України

Ужгородський національний університет був і залишається флагманом вищої освіти на закарпатській землі. Саме з дати його заснування бере початок процес творення нової генерації закарпатської інтелігенції. Належати до цієї плеяди для мене велика честь.

Ніколи не забуду день, коли університетські стіни стали для мене справжнім отчим домом, що гостинно відкрив двері перед спраглим до навчання юнаком. І хоча вже минуло чимало часу з випуску, при нагоді завжди з радістю повертаюсь у рідний університет, на рідний факультет міжнародних економічних відносин.

З приємністю згадую студентські роки, де знаходилось місце і для навчання, і для дозвілля. Лекції, практичні заняття, студентські конференції, футбол, спортзал, гітара, концерти, дискотеки – ось складові чудового «студентського коктейлю», що гартував особистість і не давав нудьгувати протягом незабутніх п'яти років.

Окремо хочеться згадати про недоспані ночі. За них окрема подяка всім

викладачам (особлива шана, звісно ж, викладачам з іноземних мов), ну і її величності – сесії. Пережити 10 сесій, а ще курсові, бакалаврську та магістерську роботи, й на додачу державні іспити, – це, скажу я, подвиг. Стрес доводилось знімати знову ж таки через недоспані ночі студентських вечірок. Одне слово – суцільне недосипання. Але молодість завжди брала гору над втомою, а спрага до навчання над лінощами.

Бажаю рідному університету, щоб його стіни завжди були наповнені достойними людьми, які б продовжували й примножували славні традиції своїх попередників.

Нехай у великій родині Ужгородського національного університету повсякчас панує злагода, а нас, випускників, згадують незлим тихим словом...

Йосип Андрик,
керуючий партнер
ТОВ «Інтерлайн
Аеро» (м. Київ)

Вітаю з ювілеєм наш університет – справжню Альма-матер для багатьох талановитих людей, професіоналів своєї справи.

У далекому 1990 році досить складно було вступити на математичний факультет за спеціальністю «Прикладна математика», але я з однокласником та другом Анатолієм Кугаївським змогли, витримавши великий конкурс.

Навчання було цікавим і пізнавальним. На другому курсі ми уклали контракт з будівельною компанією і написали їм протягом року програму з обліку та управління складом. Це був неймовірний досвід. І до третього курсу ми вже мали досвід у програмуванні, а також успішно реалізований проект. Оскільки на факультеті прикладна математика була молодим напрямом, то і студенти не боялися експериментувати. Так і ми з однокурсником Анатолієм взялися писати дипломну роботу на мові програмування Пролог. Наше завдання було написати систему, яка відповідає на будь-які

запитання з географії в довільній формі. Зараз таку систему називають штучним інтелектом. Нам довелося дуже попітніти. Мова програмування Пролог-унікальна. Це єдина мова, що представляє парадигму декларативного програмування, а не класичного алгоритмічного. Головною рисою програми є те, що її легко читати, але дуже важко писати. Начебто кожен рядок зрозумілий, але як система працює – за межею розуміння навіть для розробників, не кажучи вже про пересічних користувачів.

Довелося «ламати» мізки, щоб перебудуватися зі звичних алгоритмів. Так було і на захисті диплома, оскільки розуміли код тільки ми, розробники, і наш керівник професор Й. І. Головач. Ми впоралися на «відмінно» з цим викликом. Із задоволенням згадую час, проведений в університеті. Нехай буде кожен його студент успішний і талановитий, цілеспрямований і натхненний. Усім міцних знань, підкорення значних висот, здійснення мрій і хороших друзів...

Юлія Коломоєць,

викладач Віденського університету MODUL
(Австрія)

Мій вибір спеціальності «Туризм», тоді ще на географічному факультеті УжНУ, у 2006 році був доволі інтуїтивним і дещо романтичним. Про власне індустрію туризму мені відомо було мало, але саме слово «туризм» асоціювалось з можливостями відкривати світ. Роки навчання стали періодом руйнування стереотипів та усвідомлення комплексності, багатогранності та неймовірного потенціалу туризму не лише як економічної галузі, а й як рушійної сили для гармонійного розвитку місцевих громад. Це переосмислення відбувалось протягом дискусій, під час лекцій та семінарських занять, а також «у полі» – під час практик, ознайомчих екскурсій та стажувань. За роки навчання взяла участь у різноманітних програмах обміну та стажувань у США, Індії, Хорватії та Австрії, паралельно працювала в готельній сфері в Ужгороді. Цей практичний досвід, напевно, найбільше вплинув на формування мене як особистості.

Саме тому особливо цінними є спогади про мотивацію та безумовну підтримку викладачів, особливо Л. О. Коваль, та керівництва кафедри (проф. Ф. Ф. Шандор) у моєму/нашому прагненні емпіричного дослідження світу, що часто означало дострокові сесії.

Після закінчення магістратури трохи попрацювала в готелі, а також на кафедрі країнознавства в тоді ще Закарпатському державному університеті, де мала можливість долучитись до реалізації європейських грантових програм та вперше спробувала себе в ролі викладача. Весь цей час мене не покидала думка про освіту за кордоном. Тож у 2013 році отримала грант на навчання за магістерською програмою Erasmus Mundus European Master in Tourism Management (EMTM), під час якої мені випала неймовірна нагода навчатись туризму у провідних лекторів в трьох університетах Данії, Словенії та Іспанії разом з 30-ма колегами з 13 країн світу. Під час EMTM познайомилась з двома знаковими для мене людьми – проф. Полін Шелдон (prof. Pauline Sheldon) та проф. Ріком Пердю (prof. Rick Perdue), які безпосередньо причетні до мого подальшого вступу на докторантуру в приватному університеті MODUL Vienna (Відень, Австрія). Саме в MODUL University з 2015 року я займаю посаду дослідника та лектора (Researcher and Lecturer) і поєдную написання дисертації на тему суб'єктивних цінностей споживчих досвідів з викладанням предметів на кшталт «Основи туристичного та готельно-ресторанного бізнесу», «Маркетингові дослідження», «Дизайн туристичних продуктів та вражень» та «Поведінка споживачів в добу цифрових технологій».

Глибоко вдячна рідному УжНУ, що дав мені сильні стартові позиції у виборі професії та подальшому кар'єрному зростанні, і бажаю йому процвітання і розвитку.

Олександр Радиш,

*випускник факультету міжнародних економічних відносин,
голова Мукачівської РДА (2019-2020)*

Широ вітаю колиску знань і мудрості, рідний мені УжНУ з 75-ю річницею! Високий науковий потенціал, кваліфікований склад викладачів, широкий вибір професій завжди вирізняли його з-поміж інших вищих навчальних закладів. Тисячі висококваліфікованих спеціалістів, які у різний час вийшли зі стін університету, сьогодні успішно працюють не тільки на підприємствах та в організаціях Закарпаття, а й далеко за його межами.

Мав честь отримати вищу освіту на факультеті міжнародних економічних відносин. Мені пощастило навчатися при всіх трьох його деканах: на жаль, нині вже покійному Івану Івановичу Вайнагію, який створив тоді ще філію Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, потім Михайлові Андрійовичу Ленделу та Миколі Михайловичу Палінчаку, який розвинув факультет у потужний науковий центр.

В університеті ми знайшли друзів, збагатили себе новими знаннями, навчилися концептуально мислити та здобули навички швидко вибудовувати алгоритм дій для вирішення найскладніших завдань.

Добре пам'ятаю, як теплим осіннім днем двохтисячного року, будучи першокурсником-старостою, брав участь у святкуванні тоді ще нашого 55-річчя. Настрій у залі драмтеатру був піднесений, адже саме тоді було проголошено, що за вагомий внесок у розвиток вітчизняної освіти й науки Указом Президента України університетові присвоєно статус національного. Це відчуття гордості за те, що я був студентом УжНУ, не полишало мене всі роки навчання, не полишає і досі!

Віват університету,
факультету,
всій університетській родині!

Марта Гвардіонова,

*співробітниця офісу компанії
Анекс Тур в Домініканській Республіці*

Роки студентства – це розмаїття спогадів про становлення і пошук себе як особистості, здійснення неможливого і руйнування стереотипів, про шалений ритм життя, де ми встигали все. Навчання на факультеті туризму відкрило для мене світ можливостей та ідей, безліч векторів розвитку – і професійного, і особистого.

Вже на першому курсі я мала честь представляти наш університет на Всеукраїнській олімпіаді з туризму. На другому курсі завдяки співпраці факультету з найпотужнішим на той момент російсько-турецьким туроператором Тез Тур в мене з'явилась можливість пройти практику за кордоном і здобути неоціненний досвід у реальних умовах глобального туристичного бізнесу. Саме тоді розпочався мій професійний шлях у сфері міжнародного туризму. Завдяки отриманим в університеті знанням, підтримці керівників факультету та викладачів, на момент закінчення університету я була сформованим спеціалістом

у галузі управління організацією туристичного обслуговування в країні призначення (on tourist destination), і вже кілька років працювала в центральному офісі компанії Тез Тур в Анталії. Досвід роботи в Туреччині за угодою факультету про практику для студентів зіграв першорядну роль у подальшому професійному розвитку, а саме в переході до міжнародного туроператора Анекс Тур у 2017 році, що працює в 32 країнах світу. Вже близько трьох років я займаю посаду керівника екскурсійного відділу в приймаючому офісі компанії Анекс Тур у Домініканській Республіці – одному з найдорожчих напрямів для туристів з країн СНД.

З великою вдячністю згадую декана факультету Наталію Францівну Габчак, завідувачів кафедр Федора Федоровича Шандора, Андрія Васильовича Мельника та Світлану Анатоліївну Мишко, що були не просто науковими керівниками, а нашими наставниками, підтримували та мотивували.

Вітаю усіх – і викладачів, і випускників рідного вишу – з ювілеєм!

ТОВ «СУЗІР'Я» – ФАВОРИТ УСПІХУ

«Квітка полонини» – одна з кращих оздоровниць України, виняткової краси лікувально-оздоровчий заклад з продуманою архітектурою та широким спектром побутових та відпочинкових вигод. Санаторій розташований безпосередньо на родовищі Лужанських мінеральних вод, відомих не лише в Україні, а й далеко за її межами.

У двох корпусах санаторію одночасно мають змогу перебувати до п'ятсот гостей. До їх послуг – сучасна лікувальна база, затишні спальні корпуси. Щороку у «Квітці полонини» оздоровлюється до 10 тисяч осіб. Серед них чимало іноземців – з США, Ізраїлю, Німеччини, Італії, Азербайджану, Молдови, ОАЕ, Румунії, Словаччини, Росії, Білорусії тощо.

Санаторій «Квітка полонини» ТОВ «Сузір'я» – лідер санаторно-курортної галузі України, лауреат різноманітних міжнародних рейтингів

На відміну від інших санаторіїв, у «Квітці полонини» ТОВ «Сузір'я» для лікування використовують безпосередньо із родовищ три різновиди мінеральної води: «Лужанська-4», «Лужанська-7» та «Поляна Квасова».

Перші письмові відомості про «Лужанську-7» датовані 1463 роком. Існують свідчення про її розлив та вивіз на експорт (у Відень, Будапешт, Париж, Львів) починаючи з 1800 року. Тоді вона називалася «Маргіт» (Маргарита).

У 1842 році в Будапешті на дегустаційному конкурсі мінеральна вода «Лужанська-7» була визнана однією з кращих за

смаковими властивостями, а в 1885 році отримала золотий диплом на виставці мінеральних вод Європи в Парижі.

У ТОВ «Сузір'я» достойно прийняли естафету поколінь. Майже щороку і товариство, і мінеральні води «Поляна Квасова преміум», «Лужанська 4», «Лужанська- 7» здобувають звання кращих в Україні.

В оздоровниці широкий спектр показань для лікування: від гастроентерологічних захворювань до хвороб нирок та сечовивідної системи, цукрового діабету, порушення обміну речовин, опорно-рухового апарату.

Вас щиро вітає санаторій «Квітка полонини» ТОВ «Сузір'я»

лідер санаторно-курортної галузі України,
лауреат різноманітних міжнародних рейтингів

**Тільки в «Квітці полонини» -
найкраще від карпатської природи
і найдієвіше від сучасної медицини**

«Квітка полонини» ТОВ «Сузір'я» – одна з кращих оздоровниць України, виняткової краси лікувально-оздоровчий заклад з продуманою архітектурою та широким спектром побутових та відпочинкових вигод. Санаторій розташований безпосередньо на родовищі Лужанських мінеральних вод, відомих не лише в Україні, а й далеко за її межами. У двох корпусах санаторію одночасно мають змогу перебувати до п'ятсот гостей. До їх послуг – сучасна лікувальна база, затишні спальні корпуси.

На відміну від інших санаторіїв, у "Квітці полонини" ТОВ "Сузір'я" для лікування використовують безпосередньо із родовищ три різновиди мінводи: "Лужанська-4", "Лужанська-7" та "Поляна квасова".

У «Квітці полонини» максимальні побутові зручності для відпочиваючих, які, за бажанням, розміщуються в затишних номерах з різними рівнями комфортності – від звичайного однокімнатного двомісного до трикімнатних апартаментів. Харчування розраховане і на прихильників суворих дієт, і на справжніх гурманів. Працюють за індивідуальними замовленнями фахівці-кулінари в ресторані "Сузір'я", а за типом «шведського столу» – в ресторані дієтичного харчування "Квітка полонини". Рецептуру та технології приготування страв розроблено з врахуванням рекомендацій провідних дієтологів кафедри гастроентерології, дієтології та ендоскопії Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.А. Шупика.

В оздоровниці широкий спектр показань для лікування: від гастроентерологічних захворювань до хвороб нирок та сечовивідної системи, цукрового діабету, порушення обміну речовин, опорно-рухового апарату. Лікувальний корпус обладнано найсучаснішою медичною апаратурою, тут можна здійснити діагностику та пройти майже півсотні лікувально-оздоровчих процедур, серед яких: іпотерапія (лікування їздою на конях), кріотерапія (лікування холодом), галотерапія («соляна печера»), фітопаротерапія («фітодіжка»), гірудотерапія (лікування медичними п'явками), озонотерапія (внутрішньовенне введення медичного озону), фітотерапія (траволікування), найсучасніша апаратна косметологія, пресо терапія, карбокситерапія та багато інших. У «Квітці полонини» – одне з кращих в Україні ванне відділення. В санаторії застосовуються практично всі апарати, що є в даний час в розпорядженні фізіотерапії.

Високопрофесійні медичні спеціалісти. Майже 30 лікарів першої та вищої категорії, двоє кандидатів медичних наук. Консультації лікарів: гастроентеролога, ендокринолога, отоларинголога, педіатра, уролога, гінеколога, дерматолога, вертебролога, мануального терапевта, рефлексотерапевта, гірудотерапевта, ендоскопіста, іридодіагноста, стоматолога, кардіолога, пульмонолога, психоаналітика тощо.

Ви будете зачаровані прекрасно облаштованою 10-гектарною санаторною територією. Її окрасою є екзотичні дерева та кущі, клумби і оригінальні скульптурні форми, міні-озерця з лататтям та затишні альтанки і лавочки для відпочинку, штучні озера, гірська річка, справжні витвори ландшафтної архітектури і навіть оаза з карпатською фауною. У «Квітці полонини» – один з найкращих у Закарпатській області **критий плавальний басейн, збудований за оригінальним проектом. Розрахований** басейн на дорослих та дітей, із підігрівом води. Тут є штучні водограї, масажери, джакузі.

В оздоровниці – одна з небагатьох в рекреаційній системі конферма, розроблено систему іппотерапії (лікування їздою верхи), відпочиваючі мають змогу здійснити кінні прогулянки, покататися в кареті або взимку – на санях.

А ще до послуг наших гостей: перукарня, косметичний салон, тренажерна зала, кінозал, бібліотека, інтернет-кафе, безкоштовний Wi-Fi, більярд, спортивні та ігрові майданчики для дітей, дитяча кімната, обладнаний пляж біля гірської річки, різноманітні екскурсії, походи в гори, а також – цілодобова автостоянка, міні-маркет, ресторан, кафе, сувенірний ринок, аптека, поштове відділення, банкомат, пральня тощо.

Взимку для любителів активного відпочинку діють гірськолижні витяги та ковзанка.

В „Квітці полонини” доброзичливий, ввічливий колектив професіоналів. Всі – від покоївки до лікаря – щомиті готові Вам допомогти і зробити Ваш відпочинок приємним та незабутнім

Оздоровниця розташована в тихій місцевості – селі Солочин Свалявського району Закарпатської області, в долині річки Пиня, в оточенні гір з альпійськими луками, хвойним та листяним лісом. До найближчої залізничної станції м. Свалява – 5 км, до міжнародної автотраси Київ-Чоп – 2 км.

Адреса санаторію:

89325, Україна, Закарпатська обл., Свалявський р-н, с. Солочин.

Для контактів: відділ реалізації путівок –

тел./факс: (03133) 3-23-16, 3-23-39

тел. моб. +38(050) 963 06 95 +38(097) 461 36 65

e-mail: reception@kvitkapolonyny.com

www.kvitkapolonyny.com

ОСНОВНИЙ ЛІКУВАЛЬНИЙ ФАКТОР Санаторію «Квітка Полонини» –

УНІКАЛЬНІ МІНЕРАЛЬНІ ВОДИ:
«Лужанська-4», «Лужанська-7», «Поляна квасова»

«Квітка полонини» – єдиний заклад на Закарпатті, що має в три рази ширший спектр бальнеологічних лікувальних можливостей у порівнянні з іншими оздоровницями. Усе – завдяки потужним гідромінеральним ресурсам. Тут для лікування використовують три різновиди мінводи: «Лужанська-4», «Лужанська-7» та «Поляна квасова». Причому мінеральна вода, яка є основним лікувальним фактором в оздоровниці, прямо з родовища мінералопроводом подається і в бювет, і у ванне відділення та інші процедурні кабінети.

Комбіноване застосування трьох типів мінеральних вод суттєво розширює можливості та діапазон лікування, підвищує його ефективність.

Маючи в арсеналі три різновиди мінеральної води, у «Квітці полонини» зроблено все, щоб максимально використати цю унікальну можливість. Крім питного лікування мінеральними водами, їх застосовують і у вигляді інших лікувальних методик:

- натуральні мінеральні вуглекислі ванни
- інгаляції з мінеральною водою
- гідролазерне зрошення ясен мінеральною водою
- кишкові зрошення мінеральною водою
- гінекологічні зрошення мінеральною водою
- мікроклізми з мінеральною водою

«ЛУЖАНСЬКА-4»

Початково нинішня «Лужанська-4» видобувалася з «Лікувального джерела "Margit", яке у 1870-х роках знаходилося у власності лікаря Л. Карловського і було так названо на честь Маргіти Карловської. Неподдалік було ще одне джерело, яким володів граф Шенборн. Йому дали назву також за іменем жінки – "Erzsebet" (Ержібет, Елізабет). Мінеральні води цих джерел розливалися й експортувалися у ті часи в усі куточки Європи, їх називали ще угорською зельтерською водою і лікували ними захворювання жовчних шляхів, шлункового тракту та різноманітні катарти верхніх дихальних шляхів. Вже тоді цю воду призначали хворим на цукровий діабет, з нирковими недугами, ураженнями легенів.

«Лужанська» – це вуглекисла холодна маломінералізована гідрокарбонатна натрієва мінеральна вода, хімічний склад якої на сьогодні практично не змінився у порівнянні з 1860 роком, коли її аналіз провів доктор J. Molnar.

«Лужанська» здатна нейтралізувати підвищену кислотність шлунка, усуває диспепсичні явища – печію, тяжкість, здуття, нормалізує надходження жовчі та панкреатичного секрету, добре виводить з організму шлаки і токсини, має сечогінні властивості, діє як антисептик на сечовидільну систему. Тому, крім гастроентерологічних захворювань, «Лужанська-4» добре допомагає при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. А завдяки наявності в ній вуглекислого газу, який при зовнішньому використанні мінеральної води у вигляді вуглекислих мінеральних ванн діє на периферійні нервові рецептори та судинні капіляри, нормалізуються процеси збудження та гальмування в центральній нервовій системі та робота серцево-судинної системи (так званий вагусний вплив).

«ПОЛЯНА КВАСОВА»

З усіх відомих сваявських мінеральних вод «Поляна квасова» формується у найглибших породах надр – за 300 –500 метрів від поверхні землі. А тому ця вода є найбільш захищеною від можливих забруднень, на її склад не впливають жодні атмосферні, кліматичні чинники. «Поляна квасова» на початку ХХ століття вважалася «королевою літєвих квасних лужних мінеральних вод». Саме так її характеризувала реклама 1913 року. А сьогодні розширене її означення вказує, що це вуглекисла холодна борна середньомінералізована гідрокарбонатна натрієва мінеральна вода. Попри всі спільні властивості гідрокарбонатних лужних вод, «Поляна квасова» має сильну бактерицидну дію завдяки наявності в ній ортоборної кислоти. Окрім того, ця вода здатна розчиняти сечовий пісок, нормалізувати жировий, вуглеводний та мінеральний обмін речовин в організмі. Цікаво, що вміст гідрокарбонатів у «Полянці квасовій» – вищий, ніж у популярній «Боржомі». А це означає, що ступінь кислотонейтралізуючої дії нашої води – значно вищий, ніж грузинської мінералки. І при таких захворюваннях, як виразкова хвороба, гастрит, дуоденіт, що супроводжуються підвищеною секреторною функцією, явищем гіперацидозу (закислення організму), нема кращого ліку, як «Поляна квасова».

«ЛУЖАНСЬКА-7»

За 400 метрів від джерел просто «Лужанської» знаходиться ще одне, вода з якого нині має назву «Лужанська-7». А раніше воно називалося «Ірма», «Жофія», «Паннонія». «Лужанська-7» – це вуглекисла холодна борна середньомінералізована гідрокарбонатна натрієва з вмістом кремнієвої кислоти мінеральна вода. Що її вирізняє з-поміж інших подібних вод, то це, насамперед, наявність в іонному складі біологічно активних концентрацій кальцію та високого рівня метакремнієвої кислоти. Ця вода в збалансованому вигляді містить також мікроелементи бору, йоду, літію, фтору. Все, що мовлено про старшу супутницю «Лужанської-7», притаманне і цій мінеральній воді. Та, окрім усього, «сімка» позитивно впливає на обмін жирів (холестерину, тригліцеридів) та інших речовин в організмі, застосовується як слизорозчинний та відхаркувальний засіб, має виражені антиоксидантні властивості. Тому пріоритетним для «Лужанської-7» є її застосування при захворюваннях печінки, жовчовивідних шляхів, цукровому діабеті, а також у вигляді інгаляцій, прополіскувань для горла. Саме тому «Лужанська-7» і корисна як для недужих, так і для здорових людей, навіть дітей. Гідрокарбонатні натрієві води, особливо «Лужанська-7», володіють середньої інтенсивності елімінаційною дією стосовно інкорпорованих в організмі радіонуклідів. Ця властивість даних вод надзвичайно корисна для людей, що проживають на територіях посиленого радіоекологічного контролю, для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Як приєднатися до Асоціації

ЩОБ СТАТИ ЧЛЕНОМ АСОЦІАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ УЖНУ, НЕОБХІДНО:

- Ознайомитися зі Статутом ГО (<http://localhost:63342/aptes-web/web/downloads/Statut.docx>);
- Скачати електронну заяву вступника (<http://localhost:63342/aptes-web/web/downloads/Zajava.docx>), заповнити її, надіслати на електронну пошту: alumni.uzhnu@gmail.com або прийти безпосередньо в наш офіс за адресою: **вул. Заньковецької, 89а, к.137, м. Ужгород, 88015, Закарпатська обл., Україна, тел. +38 066 20 12 571**
- Сплатити вступний (50 грн.) і членський (200 грн. щорічно) внески у будь-якому банку за поданими нижче реквізитами:

**Громадська організація «Міжнародна асоціація випускників
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
88015, Ужгород, вулиця Заньковецької, будинок 89, корпус А, кабінет 137
тел.: +38 066 20 12 571, код згідно з ЄДРПОУ: 41345956
Р/р: 26004012150543, МФО: 300023 в ПАТ «УКРСОЦБАНК»**

Більш детальну інформацію можна знайти на сайті Асоціації за посиланням:
http://www.uzhnu.edu.ua/uk/alumni_association/index.html

Міжнародна асоціація випускників УжНУ – це неприбуткова громадська організація, створена з ініціативи групи випускників за підтримки Вченої ради університету.

Мета її створення - об'єднання зусиль випускників усіх поколінь для розвитку університету, збереження та примноження його традицій і духовних цінностей; захист законних соціальних, економічних, творчих та інших інтересів своїх членів.

Серед цілей Асоціації:

- Підвищення престижу університету як провідного навчального закладу світового рівня.
- Встановлення постійного дієвого зв'язку з випускниками університету, в тому числі з тими, що живуть і працюють за кордоном.
- Зміцнення матеріальної бази університету та отримання можливостей фінансової підтримки від європейських, світових фондів.
- Проведення постійного моніторингу можливостей залучення талановитої молоді з числа випускників шкіл для навчання в університеті, а також їх працевлаштування після отримання вищої освіти.

ВІСНИК

МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 3

*Вісник видано
за фінансової підтримки ТОВ «Сузір'я»
(генеральний директор П.П. Ганинець,
член Правління Асоціації випускників УжНУ)*

Відповідальний за випуск –
І.В. Артёмов

Випуск підготували працівники відділу інформаційної та
комунікаційної роботи Асоціації випускників УжНУ
Л.І. Серєда, Т.І. Хохол, В.М. Мойсюк

Дизайн і макетування:
Ренати Кокіної

Cum alma matre aeternum

Підписано до друку 10.09.2020. Формат 60x84/8.
Ум.друк.арк. 11,2. Тираж 65 прим.

